

Holy Bible

Aionian Edition®

Ökhs' I Tsĭn Ik Sĭn Ni St. Matthew Ot Sĭn Ai
Pi.

Blackfoot Matthew

AionianBible.org
The world's first Holy Bible untranslation
100% free to copy and print
also known as “ The Purple Bible ”

Holy Bible Aionian Edition ©

Ŏkhs' I Tsĭn Ik Sĭn Ni St. Matthew Ot Sĭn Ai Pi.
Blackfoot Matthew

CC Attribution NoDerivatives 4.0, 2018-2024

Source text: eBible.org

Source version: 2/21/2024

Source copyright: Public Domain

British and Foreign Bible Society, 1890

Formatted by Speedata Publisher 4.19.2 (Pro) on 5/2/2024

100% Free to Copy and Print

TOR Anonymously

<https://AionianBible.org>

Published by Nainoia Inc

<https://Nainoia-Inc.signedon.net>

We pray for a modern public domain translation in every language

Report content and format concerns to Nainoia Inc

Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Siksiká at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* © is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aiōdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aiōdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is eternal! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to eternal life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Take the time to understand these eleven words. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read online at AionianBible.org, with Android, and TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal... and purple is the color of royalty!

Table of Contents

NEW TESTAMENT

Matthew	11
---------------	----

APPENDIX

Reader's Guide

Glossary

Maps

Destiny

Illustrations, Doré

NEW TESTAMENT

The Crucifixion

*"Jesus said, 'Father, forgive them, for they don't know what they are doing.'
Dividing his garments among them, they cast lots."*

Luke 23:34

Matthew

1 SIN AK'SIN Jesus Christ David okkuai' Abraham okkuai' un'ix o sīnaks' oaiēxēsts. **2** Abraham ikuyiu' Isaac; ki Isaac ikuyiu' Jacob; ki Jacob ikuyiau' Judas ki omu' pappiipix; **3** Ki Judas ikuyiu' Phares ki Zara, Thamar ipau'kaīmmiuaax; ki Phares ikuyiu' Esrom; ki Esrom ikuyiu' Aram; **4** Ki Aram ikuyiu' Aminadab; ki Aminadab ikuyiu' Naasson; ki Naasson ikuyiu' Salmon; **5** Ki Salmon ikuyiu' Booz, Rachab ipau'kaīmmiuaie; ki Booz ikuyiu' Obed, Ruth ipau'kaīmmiuaie; ki Obed ikuyiu' Jesse; **6** Ki Jesse ikuyiu' David omūx'nin'a; ki David omūx'ina ikuyiu' Solomon, annōk' ake'uōk itom'itomiuōk Urias man'itotsipokaiīmmiuaie; **7** Ki Solomon ikuyiu'. Roboam; ki Roboam ikuyiu' Abia; ki Abia ikuyiu' Asa; **8** Ki Asa ikuyiu' Josaphat; ki Josaphat ikuyiu' Joram; ki Joram ikuyiu' Ozias; **9** Ki Ozias ikuyiu' Joatham; ki Joatham ikuyiu' Achaz; ki Achaz ikuyiu' Ezekias; **10** Ki Ezekias ikuyiu' Manasses; ki Manasses ikuyiu' Amon; ki Amon ikuyiu' Josias; **11** Ki Josias ikuyiu' Jechonias ki o mu' pap piipix, annik' ito'toōpikau Babylon; **12** Ki ot'sitotos au Babylon, Jechonias ikuyiu' Salathiel; ki Salathiel ikuyiu' Zorobabel; **13** Ki Zorobabel ikuyiu' Abiud; ki Abiud ikuyiu' Eliakim; ki Eliakim ikuyiu' Azor; **14** Ki Azor ikuyiu' Sado; ki Sado ikuyiu' Achim; ki Achim ikuyiu' Eliud; **15** Ki Eliud ikuyi u' Eleazar; ki Eleazar ikuyiu' Matthan; ki Matthan ikuyiu' Jacob; **16** Ki Jacob ikuyiu' Joseph, Mary om'i, annok ipau'kaīmmiuōk Jesus, anīstau Christ. **17** David otsīs'tsits'unoauai Abraham itsipuk' sūpokosīnmotseīiau ke'pitappiiau nīssekoputtsi; ki ot'sitotosau Babylon omats'ītsits'unoauai David mats'itsipuksūpokosīmmotseīiau, matsīsse'koputtsi; Christ omats'ītsits'unoauai ot'sitotosau Babylon mats'itsipuksūpokosīmmotseīiau matsīsse'koputtsi. **18** Jesus Christ, otsipokai'isīnni ūn'niniitsiu: Annik' Mary, Jesus oksīs'tsi, Joseph otak'okemattōsaie itop itappi'inai, otse'kosatsok Atsīm'istaaw. **19** Joseph om'i mokōm'motsitappiu, ki matsitau'ats mōk'aiiitsīnnikōttōsaie; osīme'tsitān mōksīsīm'ianīstūpskoōsaie. **20** Ki otai'ksīmstatoaie, Satsit, Ap'īstotokiuāoto'tokatatsīs otsipopōk'toakaie ki otan'ikaie, Joseph, David okku'i, pinstūnnos Mary kōk'okemattōsi, otse'kosatsok Atsīm'īstaaw. **21** Ki ai'aksipokaiīmmiuaie okku'yi, ki kitak'anīstīnnikōttāu Jesus: tūkkā, otsitappim'ix otsaum'itsitappi'isuauests aiakitaikōmotse'piuax. **22** Itūn'nitsiuaie mōk'itsenūpanīstōsi Ap'īstotokiuā otse'poawsīsts, otsipropheti itotse'poawsīnēsts, ki an'īmai, **23** Satsik, mōkōk'iake ai'akopitappiū, ki ai'aksipokaiīmmiuaie okku'yi, ki ak'anīstīnnikōttōsaie Emmanuel, ito'kīsasattop Ap'īstotokiuā ipokai'tappiīmmau. **24** Joseph otsipuaw'ki otso'kani, ūn'niitsitappiū Ap'īstotokiuā oto'tokatatsīs otan'iīpiaie, ki ito'tuyiuaie

otokem'an: **25** Ki ototom'okkuyi otsauomai'pokaiīsaie matpoksokamīu'atsaie: kinitstīn'nikōttōsaie JESUS.

2 JESUS otai'pokaiisi Bethlehem, auōsīn'īm Judæa, annists'īsk ksīsītsiku'ītsk, Herod otsīsīnaiipi, Satsik, mōkōk'ietappix umut'autstsiipi apinōk'kuyi itsipuk'sipiūau Jerusalem, **2** An'iau, ūnan'ōk manipok'auōk Jews otsīn'aimoaiuaie? Tūkkā, annim' apinōk'kuyi stai'tappiosi nitsīno'ūnan okōkatosim, ki nimut'otopīnan nōk'itauatsīmmimmōsīnan. **3** Herod omūx'ina otokh'tsīsaie, otap'itsi-tanaie, ki Jerusalem īstokōnai'tappix ikōno-nokap'aitsitamiuax. **4** Ikōnaumoī'piūsax omūk'atoīapiekuax ki ai'sīnakix, sūppoōttsesattsiuax Christ mōk'itsipokaiīpiaie. **5** Ki an'īstsiuaie, Bethlehem, Judæa īstauōsīn'īm, ūn'nimaie; ūn'anīstappi prophet osīn'aksīn; **6** Ki kēsōto'a Bethlehem, Judæa īstauōsīn'īm, kimats'īnūkstsiūaua, Judah īstīn'ax; Nin'auōk, ksesto'a ak'īstīstauasiu ki osto'i ai'akaukōkītsīmau nitsitappim'īx Israel. **7** Herod, sīmi'nikōtūssax mōkōk'ietappix, sokap'sūppoōttsesattsiuax otsokap'īnōkuyisaie kōkatosi. **8** Ki itūpūt'okōttsiūax Bethlehem; kian'iu, kūkkō' sokap'apsūmmok pokau'ōk; ki ikonoainoeniki, itūm'ūtskītsīnikokīk nōk'itsitotosi nōk'it a tsīm mīm mosi. **9** Otokh'tsīsau omūxina otan'iīpiaie, itsīs'tapuīau; ki satsīk, anni'īsk kōk'atosīsk otsitsinoauaiīsk umut'autstsiipi apinōk'uyi otsitom'akoaiuaie, ki otai'totosi inūk'sipokai ot'sitauīpiaie itots'iketsipuyiuaie. **10** Otsīnno'ōssaueie kōk'atosi, eks'kamūk otse'tametūksuāi. **11** Ki otaitstsi'p'sau nap'ioyīs, Mary oksīs'tsi ipīnnu'yiauaie pokai'īsk, ki īnnīssi'iau, ki itatsīm'mīmīau: ki otaipasuk'īnīssauēsts otakomūtskotuksuāuēsts, īssak'okotsiuaie gold ki frankincense ki myrrh. **12** Ap'īstotokiuā papaukōkianīstcsax mōkstaiskīto'tosau, noke'tsi moksokui itūp'akaiū. **13** Ki otāu'mattosau, satsīk, Ap'īstotokiuā sto'tokatatscs papaua'atsiuaie Joseph, an'īsitouaie, Nipuat', ki mattos'au pokau' ki oksīs'tsi ki ikūm'itappoat Egypt, ki stau'pit ki kītak'otūmanīsto; tūk'kā, Herod ai'akapsūmmiuaie inūk'sipokau mōks'enitōsaie. **14** Otai'puawksi, sepiai'akotuyiūax inūk'sipokau ki oksīs'tsi ki Egypt itūp'itappoaiū: **15** Ki itau'pīuaie otai'īnsaie Herod, mōksenūp'anīstosi Ap'īstotokiuā otse'poawsīn, otsiprophet i' totsi'uaie, Egypt, ūn'nimaie nitsīf' ūtūmmau noko'a. **16** Herod, otai'noōsax mōkōk'ietappix otap'apīstotoyīsax, eks'kaīstsetūkkiu, ki itūp'otokōttsiūax (otsen'nakemix) Bethlehem ki sa'akapotsim, ai'stokistuyimix sōk'umappix ikōn'ainītsiūaax; kūttaistoki'stuyimix sōk'umappix mat'okōnainittsiūaax, umut'otsksīnippi otsokap'sūppoōttsesattsiūax mōkōk'ietappix. **17** Itūm'enūpanīstomaie Jeremy prophet otse'poawsīn otan'ipi, **18** Epo'awsīnni itsīk'kitokhtsi Rama, asain'īnni ki aiīm'motseisīnni ki omūkoyesīnni, Rachel o'kosix itau'asūniū ki matokuikiawpīketūkkiu'ats, tūkkā,

itsen'iau. **19** Herod otse'insi, sat'sik, Ap'istotokiuä oto'tokatatsis Joseph otsipapau'takaie, Egypt otsitai'tappiisaie. **20** An'istsuaie, Nipuat'ki mattos'au inük'sipokau ki oksis'tsi, ki itüp'itapooat Israel istau'öšninim; tük'kä ini'au anniks'isk ap'üsummiiskaie otsipai'tappiisinni. **21** Ki itsipuu ki aiako'tuyiuax pokau'a ki o ksīs'tsi, ki Israel istau'öšnin'im ito'to. **22** Ki otokh'tsissi Archelaus otau'atsuaitsitapai'naiisi un'ni otsin'naiisinni, isstün'ymaie mök'ittapposaie; ki Ap'istotokiuä otsipapuanistosaie, Galilee itanis'tüptappo: **23** Ki akapioyis, Nazareth anistau, ito'to kaitoko'yiu; mökenüpanistosaie prophetix otan'itpiax, akanistai'niköttau Nazaren'aikuün.

3 ANNISTS'ISK ksistsiku'istsk John Baptist ito'to Judæa istoksīs'tapiksökkui, itüs'-ksinimatstokiu, **2** Ki an'iu sauai'tsitak, spots'im istšin'naiisinni astsieu'. **3** Am'auk annök' matap'piuök Isaiah prophet an'iu Nitsitäppiuä ksistapitauosinim sokse'puyiu, Süppoatsistotokh'sattoat Nin'a oksokui, oksoku'ists moköm'otstsisests. **4** Ki John, Camel oku'yists, itsis'totosiu, ki istsiköp'okui itsep'siu; ki otso'össinests tsikatsix ki namap'iniu. **5** Jerusalem istoköna'i'tappix otokönitota'akax, ki Judæa istoköna'i'tappix, ki Jordan istau'öšnin'im istoköna'i'tappix mat'okönitautaaakax. **6** Ki nie'tüktai Jordan (an'istop), otsit'üstapinopiax, ki otsauum'itsitappiisuests aiinüp'anistomiauests. **7** Ki otsinno'össax otas'taaissax akai'tappiiax Pharisees ki Saducees, otsittüp'auauökössax otsitüsta'pinükipi, an'istsiuax, Pitseksinau'kosix, tükka' kitan'ikoau kökanistüpistüpiksatossuai annik' istse'tüksinik astai'tsiik? **8** Ai'süksattok matsiin'ists mök'itanistosi kitsauai'tsitani: **9** Pini'tsitsikasik kitsitsi' tanauests kok'kitünissuai Kīn'un Abrahami; kitan'istopuu Ap'istotokiuä, am'oxim okotokix ikotsistauatomaiau Abraham pokax. **10** Kiannok' köts'eksists kaxa'kin itsipo'toau: köna'i'istsis saīnasissi ak'aikakiaiau ki ak'aututsaiu. **11** Okke' kimut'sitüstapīnoppuu kökkitsisauai'tsitassuai: apatots'ik annök' ai'aksakootoök aiis'skunitapsiu, nimatsikökokotopa'tomoauats matsikists': Ostoi' kimutak'istapīnokoau Atsim'istaaw ki is'tsi: **12** Ose'kotükkiatsis ai'niämaie, kiaupūx'ixtoxixi otsit'aisuisuitsipik'iakipi aiakosakpse'maie, osos'tsipikiapioyis aiakitsiptopotomests otapaien'insimmanists; ki istotox'ksists istsi'i matakatsiu'ats ai'aketsinsimests. **13** Jesus Galilee itüm'aumatto, Jordani nie'tüktai ito'to, John mökistsistapīniisaie. **14** Ki John paiau'tsimūaie, ki otan'ikaie, ksēsto'a is ta' pīn o kīt, kitaketak'sipuksipat to kökokotsis'tapinnöksi, ki kumauksipuksipaakiks? **15** Jesus an'istsuaie pokitse'tsit annok': nöks'istutsisinan moköm'motsitappiisinni. Itūmpiaoi'kits etomomyuaie. **16** Ki Jesus aiis'tapinnössi, itopitšissoa'tomaie okke': ki, sat'sik, spots'im kau'opiu, ki nan'nuyuaie Ap'istotokiuä otatsim'istaaw itutui'sūpīnūmaie sisti'i itsinauūni'ina,

ki itokhitopi'ina: **17** Ki, satsik, epo'awsinni spots'im itunni'u amok'auk nītük'omīmokoa, nitsekökh'sīmau.

4 ATSIM'ISTA AW ksīs'tapiksökkui itūmitüppip'uaie Jesus, sauum'itsitappiua mök saksksinnöosaie. **2** Ki nišip'puyi koku'ists, ki nišip'puyi ksistsikuists otsit'saioyipists, itsakoo'notsiu. **3** Ki Issaks'ksinimatappii itoto'yinaie an'iina, Iküm'ūmeniki Ap'istotokiuä okku'i, am'oxim ok'otokixim sišip'satsisau mökitapaiēnasau. **4** Ki itūniš'tsuaie, Sīnaip Matap'pi matokot'otsipaitappi'iuats napaiēn, Ap'istotokiuä maoui'umutoköna'i'poawsists aiakotsepaitappiui. **5** Sauum'itsitappiua otsitsitappiok Atsim'akapioyis, ki itokhit'sipotoyeik Nato'iapioyis, **6** Ki an'istsuaie, Iküm'ūmeniki Ap'istotokiuä okku'i, inīs'suiuaūnit: sīn'aip, akanistsiuax oto'tokatatsix ksēsto'a: ki otsu'auēsts kitakitotsiketsi'enokiau, koköt'sists kökstai'tükökhsau ok'otoki. **7** Jesus itūniš'tsuaie, mat'sīnaip, kimataksaksksinoau'ats Nin'a, kitap'istotokä. **8** Sauum'itsitappiua spaištükki otsittūmmi'piokaie itaištummüt'tsiikaie kōnauau'ösinists ki itsap'inatsiikiests; **9** Ki anistsuaie, am'ostsim kōnauau'ösinists kitak'okoto, apis'tuksisanopieniki, atsim'mimmokeniki. **10** Jesus itūman'istsuaie, Mīs'taput, Satan: sīn'aip, Nina Ap'istotokiuä kitak'atsimmimmau, ki kitak'aitanistaitoau. **11** Ki Sauum'itsitappiua otai'skikaie ki, sat'sik, oto'tokatatsix ito'toyikiax ki otpum'okax. **12** Jesus otokh'tsimi John ēen'ösaie itsitap'po Galilee: **13** Ki otūnistüpa'atosae Nazareth, Capernaum ito'to ki itoko'yiu, issoots'i omük'sikimi ai'aketskökkui Zebulon ki Nephthalim: **14** Isaiah otse'poawsin möksenüpanistosi otanipi, **15** Zebulon istau'össinni ki Nephthalim istau'össinni o mük'sikimi ista'potsim, Jordan ap'ūmmotsim, Galilee istok'auaax; **16** Anniks'isk matap'pixk, ski'natsi itau'pixk omük'anatsi nan'immau: ki anniks'isk matap'pixk auössin'ni eīnsin'ni itstsi'ipi ki eīniu'tūxissinni itstsi'ipi, itau'pixk, ksistsikui'natsiu otsūs'köpsiu. **17** Annik' Jesus aumütüpsokse'puyiu, ki an'iu, Sauai'tsitak; Spots' imistokök'itsimani ästtsiu'. **18** Ki Jesus, auau'ökassi, Galilee istomük'sikimi, itsinnu'yuaax aiis'kūnnimotseiyix, Simon, an'istau Peter; ki oskūn'anistau Andrew, iksimmatük'kiomikatsis omük'sikimi itai'suiapiximūaie, tük'ka itomik'aitappiisu. **19** Ki itūniš'tsuaix, noksūppa'akik, ki kitakitaumik'ottaiau matap'pix. **20** Ki atomik'atsuai itskim'miau ki itopokiuo'iauaie. **21** O mūt'tükkioti matsitsinnuyeuax mat'toskūnimotseiiix, James, Zebedee o ku'yi, ki John oskūn', ipīt'sūpīnnuyiuax ak'iosatsis, Zebedee, iin'ouaie, aip'simiāx otomik'atsuaux: ki itsin'niköttsiuax. **22** Ki ipīt'skittsiuaie un'ouaie ki ak'iosatsis, ki itopokiuo'iauaie. **23** Ki Jesus Galilee istokönau'össinni itap'auauökau, otatoiapioko'auēsts itai'pistsksinimatstokiu ki aisokse'puyiu spots' im istsetam'itsiniksinni; ki matap'pix opūs'tsimmesuai

ki otok'tokossinuauēsts ikōn an'kūttutuyiax.
24 Ki otap'istutūksīnīni ikōnauanētūnīstopaie Syria istau'ōssīnīni; ki ikōnai'oktokosix, ki amianīstīpūs'tsīmīsix, ki annīks'isk matap' pixk sauumītsītappiuā itsīps'tokoyiau, ki mat'tsapsix, ki an'auxenix, ikōnītautsīppotoaīax; ki ikōnau'kuttutuyiax
25 Ki Galilee istokōnai'tappix ikōnaw'pokiūoīauaie, ki Decapolis, ki Jeusalem, ki Judæa, ki Jordan ap'ūmmotsim istōkonai'tappix matsekōnaw'pokiūo'iauaie.

5 Kī otsīnno'ossax akai'tappix ni tum'mo ita'mīssō: ki otau'pīssi otsītappim'ix ototaakax: **2** Ki itsīpa'kuīakīu ki itūksīnīm'atsīuax, ki itūniū, **3** Annīks'isk matap'pixk oskēttsīpōppūauēxk īkīkīn'etūkkīsk, etam'etūkkīau: spots'im īstsīn'naiisīnī osto'auai otsinan'oaiau. **4** Au'yesīx etam'etūkkīau: aiaksīkiawpīksīstotaiaū. **5** Ikkīnap'itappīix etam'etūkkīau: ksōk'kum otaksīnan'oaiau. **6** Ino'tātōmīx mokōm'motsīpaitappīisīnī ki ināk'attōmīx mokōm'motsīpaitappīisīnī etam'etūkkīau: ai'akokuyian. **7** Kīmapī'itappīix etam'etūkkīau: otak'sīkīmokīau **8** Ksīkus'skēttsīpōppīix etam'etūkkīau: ai'aksīnnuyīauaie Ap'īstotokīuā. **9** Inūs'tsetappīix etam'etūkkīau: akanīstānīkōtātaū Ap'īstotokīuā o'kosīx. **10** Annīks'isk matap'pixk itsīkīm'atsīstotaiaū otōkōmmo'tsitappīiūōsauēsts etam'etūkkīau; otsīnan'oaiau spots'im īstsīn'naiisīnī. **11** Oksīs'totokoēnī ki makā'pī sītsīp'sūkōēnī, ki aīsīmīm'motsēnīkīau, tūkka kītūk'omīmōkōau kītse'tametūksūai. **12** So poke'tametūkkīk, spopai'pīik; kītakītakī'sakīnnosūko spots'im: apatots'īk neto'yīk ūnnīnetoksīstotoyīuax Ap'īstotokīuā otsīprophetīx. **13** Kēsto'akauk ksōk'kum īstsīsīxīpoku: atstosai'e umut'aiawxīpī itsīx'īpokuyī, tsānīstapīu ksōk'kum umutaiaksītsīxīpokuīstutsīp? Matūtōkōapi'uat, ki aksīs'tapīxīp, ki akītsītautūtsāmīai'osī. **14** Kēsto'akauk ksōk'kum īstūn'natsīi. Akap'ioyīs aitokīttokhī netum'moyī matokotsīksīstap'ats. **15** Matap'pix matotstīm'axauaie anak'imatsīs mōkītsītaīstakhtotosauaie assuy'īn'ī, itai'sūppatōmīau itai'sūpanakīmatsōpī, ki matap'pix itsīps'taupīx napīoyīs itokōnnauan'akīmīaīau. **16** Neto'yīk kītan'akīmatsīs īstot'ūnnasayīt matap'pix mōk'ītsīnīisīu kītaw'īstutsīpīsts mōk'ītsīsakūttsōsuaie kīn'a spots'im. **17** Pīnstak nīmūt'otopī nōkītūnnīstūpīpotsīsau okōk'ītsīmānī, kī prophet īx otūn' īssuā: nīmātūtoto'pa nōkītūnnīstūpīpotsīsau, nīmūt'oto mōkītsīsūpanīs'tsīstutsīsau. **18** Kītau'mūnīstōpūau spots'im kī ksōk'kum otsauomāi'tsīnīkāsī, kī okōk'ītsīmānī otsītsauomsūpanīstīsiopī tūks'kai sīkūk'sīnaksīn okōk'ītsīmānī itstī'īpī mat'akītsīnīkauatsaie. **19** Annōk tūkskai am'ostsīm īnūxē'poawsīsts kūttai'aksīstutsīmōkaie, kī ai'aksīsnīmatsokax matap'pix mōk'stāīstutsīsaxaie, ak'anīstānīkōtātau īnūks'tsīm spots' im; annōk'

ai'aksīstutsīmests, ak'anīstānīkōtātau omūt'īm spots'īm.
20 Kīt an'īstōpūau kītōkōmotsīpaitappīisīnī saīs'tūpūkūiōkhšsī Scribes kī Pharisees ot'okōmotsīpaitappīisūēsts kīmatakītsīpīpūauats spots'īm īstsīn'naiisīnī. **21** Kīkai'okhtsīpūau ūkkaiīp'ix otan'īkōaīau, Pīnuyē'nīkīk: kī annōk'ai'akoyēnīkīuōk ai'akesetsīmāie okōk'ītsīmānī: **22** Kī kītan'īstōpūau annōk' ksīstapīstīm'īuōk ox'okoā ai'akesetsīmāie okōk'ītsīmānī; kī annōk' ak'anīstīuōk ox'okoa Raca, aiakesetsīmāie okōk'ītsīmānī: kī annōk' ak'anīstīuōk, kītūt'tsapsī, ai'akesetsīmāie Gīhennī ots'tsīmīaie. (Geenna g1067) **23** Puksīp'ipotomīnīkī kītak'īksīstōmūtksōtūksīnī natōi'apīoyīs, kī īksīnīm'īnīkī kīxokoa kītīs'tsīmōk, **24** Ūn'nīm altar īstsskīt' kītakīksīstōmūtksōtūksīnī, kī matskot'; matom'ots matsīn'ūstseīk ksēsto'a kī kīxokoa, kī tūm'ūtsīpūksīpūt kī sakumūt'skōtōat kītsīksīst'omūtksōtūksīnī. **25** Kīpīnnūs'tsēīmīs kīkakhtum'o, kītākīkīpōkūau'pīmōssī: kōkstāīstapīokī au'kōkītsīmāī, kī au'kōkītsīmāī ok'staukotēa eēnake'nai, kī kītākītsīps'tapīxīk itai'īnūkiopī, **26** Kītau' mūnīsto kītsauomāi'ponītatossī kītak'sakōkōtossī, kīmataksūxpā. **27** Kīkai'okhtsīpūau otanīpūauēsts ūkkaiīp'ix, Kīmatakauōkotapūaua: **28** Kī nestoa kītan'īstōpūau, annōk' ūs'sūmmīuōk ake'uōk mōk'sta tossaie, ūkawkhtauauōkauttseuaie u'skēttsīpōppi. **29** Kīnet'oopspī itsuyīsēēnīkī, saūau'tos kī mīs'tūpapīksīsīs: ōkh'sīu tūks'kūma mōk'sāīnakuāīssī kōōpsī, ōkstāīstūpapīksīs kostūm Gēhenna. (Geenna g1067) **30** Kīnet'otsīs itsuyīsē'enīkī kawksīnnīt', kī mīs'tūpapīxīt: ōkh'sīu tūks'kai kōtsīs'ī mōk'sāīnakuāīssī, ōkstāīstūpapīksīs kostūm Gēhenna. (Geenna g1067) **31** Ūk'auanīstōp annōk' aiaksīksīuatsīuōk otokem'ānī ūnnīanīst'okotsīs īksīuō'īsīnaksīn: **32** Kī kītan'īstōpūau annōk' aiaksīksīuatsīuōk otokem'ānī, otsauomāuū'ōkotāsī, nokets'īnāī otāuōkotāts'okaie; kī annōk' aiakokkēm'īuōk otai'ksīuataī'īsk itau'ōkata. **33** Stsīk'ī, kīkai'okhtsīpūau otan'īpūauēsts ūk'kaiīp'ix, kīmataksīksīstapataūnī'pa, kī, kītākītanīstāu Ap'īstotokīa kītāuān'īssīnī: **34** Kī kītan'īstōpūau, Pīnūt'auūnīk; spots'im pīnītūpūtaūnīk; tūk'ka Ap'īstotokīa otspīso'pōtsīsaie: **35** Ksōk'kum pīnītūpūtaūnīk; itsīssīuīkau'pīu: Jerusalem pīnītūpūtaūnīk; tūkka Omūx'īna ot'akapīoyīmaie. **36** Kīmat'akītūpūtaūnīpa kotokōn', kīmatkōtsīksīxīstutsīpats nītu'kuyekai kī kīmatokotsīxīstutsīpats. **37** Kī anīk' A, A; Sa, Sa; mato'ketāuanīēnīkī, mat'ōkhšīu. **38** Kīkai'okhtsīpūau, ūk'auanīstōp saūau'toainīkī mōōps'pī, kītak'okōtānīstotoko: kī saūau'tsīmīnīkī mokhpē'kīnnī, kītak'okōtānīstotoko. **39** Kī kītan'īstōpūau pīnstīmmīm'motsemīs saūum'ītsītappīuā: kī annōk' kītākāuāīak'īokōk kītsets'tstōksīs matoko'tsīs kī mat'stōksīs'. **40** Kī matap'pī makītotsīssīp'puyīsīsaie au'kōkītsīmāī, kī stakhts'īskōšīm mōk'otsīsaie, mat

ün'nistotsis kisau'tütsisokösim. **41** Ki annök' kitsitappa'atsokök tuks'ka üskskak'sinni, pokom'is na'toki iskskaksinni. **42** Annök' kitau'kömönikök, ko'tsis, ki annök' kitai'akükkumatükok, pino'tükaatsis. **43** Kikai'okhtspuau ük'auanistöp kitak'ükomimmau kitopokau 'pimokä ki kitak'aukïmaukikakhtum'o. **44** Ki kitan'istopuau ükomim'misau kikakhtum'ix, Atsim'mimmisau anniks'isk matap'pixk kitai'pakosinikokoauaxk ökhs'istutosau anniks'isk matap'pixk kitau'kimokoauaxk, ki aua'tsimoiikatotosau anniks'isk matap'pixk kitse'ksistotokoauaxk, ki kitai'kimatsistotokoauaxk; **45** Kokaukosimmi'issuai Kïn'oua spots'im: tük'ka ikkünats'iaie natos'i sauum'itsitappix ki ökh'sitappix, ki soio'tümstuyiuax moköm'otsitappix ki sau'okömtsitappix. **46** Ukomim'mainoinikiau anniks'isk matap'pixk kitük'omimmokoauixk, tsaak'anistappiuats kisa'kinosuai? Kütümünïstauükomïmmotsein'axau publicanix? **47** Ki namiksematsim'ainoinikiau kïxokoax, tsanïstapiu'ats kumutaumotsapiau stïk'ix? Kütümünïstaiksematsimotseiu'axau publicanix? **48** Ki süp-puiap'sik manïst'süppuiapspi kïn'oua spots'im.

6 ISKSKATS'ÏK kökstau'kömmotsitappiisuai matap'pix kökainu'yïssi; ikümits'tsiki kïn'oua spots'im kimataksakinosükoauats. **2** Mak'aumütskotükkieniki pinik'it manïstïk'ipi aiküstapokömtsitappikasix itai'puyïssax natoï'apioyists ki moksoku'ïsts, matappix möksinnu'yïssax. Kitau'münïstopuau sakino'sattaiau. **3** Ki aumüts'kotükkieniki pinsksïn's' i'aksïssautsïs kinet'otsïsi otai'ïstutsipi; **4** Möksisimï'si kitaumüts'kotüksinni; ki Kïn'a, aisimmiüs'süppiuök, kitaksïnnoam'sakinosük. **5** Ki atsimoi'ikainoeniki pinet'omanïstïk aiküstap'okömtsitappikasix: otük'ometsïmanoaiu mökauatsïmoikasau otsitai'puyïssau natoï'apioyists ki moksoku'ïsts itsi'kokeïsts, matap'pix möksinnu'yïssau. Kitau'münïstopuau, sakino'sattaiau. **6** Ki Ksësto'a, a'tsimoiikainiki, ïstïpi koko'ai, okïm'ïniki, a'tsimoiikamïs kïn'a ai'simmiapsiuä; ki kïn'a, aisimmiüs'süppiuök, kitaksïnnoam'sakinosük. **7** Ki atsimoi'ikainoeniki piniksïstape'puawtsïs, manïstaiksïstapepoattopïauaie saie'tükkix: tük'ka üs'taiu ak'aiokhtokiau otakai'puyïssau. **8** Pinet'omanïstïk, tükka Kïn'oua öksïnïm'ests kitsipu'ïnakitsipists kitsauomauan'ïstopi. **9** Ün'anïstüttsïmoïk: Nïn'an spots' im kitsitau'pïpi, ünänïstatsim'metsïs kitsïn'ikösim: **10** Ünänïsto'tos Kitotümap'sinni: spots'im Kitsitsi'tan kanïs'tutsipi, annom' ksük'kum noküt'anïstutsit: **11** Annok' ksïstsïku'ik nokkok'inan aau'össïn: **12** Ki ünniksksïnt'au nitsauum'itsitappiïsanësts, manïstüs'ksïnoawpi anniks'isk matap'pixk nitsauum'itsïstotokinanïxk: **13** Ki pinïstksïm'ükïnan, ki nokitsïkömtse'piökïnan Sauum'itsitappiäu; kitüsk'sainaniau nïn'naiisïnni, ki otünmap'sinni, ki

ïstapïna'sinni. Amen. **14** Ünniksksïnno'ainoeniki matap'pix otsauum'itsitappiïsuauësts, Kïn'oua spots' im kitak'öksksïnokoau. **15** Ki sauöksksïno'ainoemki matap'pix otsauum'itsitappiïsuauësts, Kïn'oua Spots'im kimatakokksïnokoau'ats. **16** Küttaioyïnoeniki pinomüs'süppik manïst'omüssüppïpiäu ksïstapokömtsitappikasix: tükka iksïstuts'imiau ostokso'auësts, matap'pix möks'ksïnoösx küttaau'yiau. Kitau'münïstopuauük'otsimiau saiakinosattopïau. **17** Ki ksësto'a, küttaiau'yeniki pu'ikïniit, ki ïssï'kiosit; **18** Matap'pix kökstai'ïksïnokïau kïkïtuayï, köksksïnnu'yïssi Kïn'a aisimmiüs'süppïäu: ki Kïn'a aisimmiüs'süppïäu kitaksïnnoam'sakinosük. **19** Pinaumoi'potosik akau'tsapsïnni annom' ksök kum, apün'ix ki apïssu'yei otsïts'oyipi, ki köm os'iepïtsix otsipïs'sax ki otsikömos'sax: **20** Ki aumoi'potosik akau'tsapsïnni spots'im, apün'ix ki apïssu'yei otsitsau'oyipïäu, ki kömosiepïtsix otsitsauaisisüppokatün'akiipïäu ki otsitsauai'kömospïäu: **21** Ittsi'pïäu kitsinan'ïsts, ün'nïmauk ku'skëttspöpï. **22** Mostüm'i ïsta'natsïi mööps'piina; nituks'küssi koopsp, kostüm' ak'otuïtsiu anat'sii: **23** Ki kööps'pi minïx'ïssi, kostüm'i ak'otuïtsiu ski'natsïi. Anat'sii annik' i tsïspsts'tsiik kostüm'i ski'natsïssi maum'aumïko ski'natsïnni! **24** Tuksküm matap'pi matokotsapotomoyiuatsax na'tokümïx nïn'ax: aksikümökkiïmiu tukskum ki aks'ikümükomïmmiu stïk'it; akiküme'eniü tuks'küm ki aksiküm'ïstsïmmïmmiu stïk'i. Kimatokatopotomouaxau Ap'ïstotokïäu ki sauum'itsitappiäu. **25** Ünnikae kitan'istopuau pinap'itsitotoat kitsipai'tappiïssïnni kitaks'oattoppi ki kitak'sïmattoppi: ki pinap'itsitotoat kostüm'i kitai'aksüpskawsattoppi. Tse'ka ïsskïts'tau opai'tappiïssïnni ki aau'össïn, mostüm'i ki istotos'ïsts? **26** Süm'mokau paiu'tax: mat'omaiïnsïmmauaxau ki matomaipokïakiuaxau, ki matomaumoipotükkiï'axau ïnsïm'apioyïsts; ki Kïn'oua spots'im ai'ïssoyiuax. Tükka' ïsskïts'tau, ksësto'a ki osto'auai? **27** Üs'tainoeniki kök'spitappiisuai, tsïksïm'a' ak'aatspitappiäu: **28** Kumauk'apaisitattoppuauïksksïtsaiï ïstotos'ïsts? Sat'sïkau anat'suiopokists itai'süskïäu; matapotükkiu'astsau, matapïs tutükkiu 'ästs'au ïstotos'ïsts. **29** Ki kitan'istopuau Solomon otstap'ïstotossi mat skït stom'atsësts annïsts'isk suio'pokïstsk. **30** Is'totosatstopiësts saïus'kiïsts manïstïs'totosatstopiësts annïsts'isk annok' ksïstsïkuik na'paitappiïsk ki apinök'wïs apittüp'apïxipïäu ïstï'i: kiküttoamaïkstaïstïtüpïstototoskokoauats, kitsenük'umaitükkipïäu. **31** Ün'nïkaie pinapai'tsitotoak kök'anïssuai Tse'a nöks'auattopïnan? Ki, Tse'a nök'sïmattopïnan; ki; Tse'a nöks'ïstotosattopïnan? **32** (Tük'ka annïsts'isk, Gentiles ap'üssatsïmësts:) Kïn'oua spots'im ïksïnïm'aie kitsïm'mükïtatosësts. **33** Ki Matom'apsatsïk Ap'ïstotokïäu otsïn'naiisïnni ki otokömtsitappiïssïnni ki annïsts'isk kitak'ütökönokökësts. **34** Ün'nïkaie pin ap'itsitotok

apinok'wis; api'nok'wis ak'apitsitasiu. Tuks'kai ksistsikui, maka'pi sup'anistsiu.

7 PINOKÖK'ITSIMAK ki kimatakokökitsimük o'a **2** Kanistau'kökitsimapuui kitakanistaukökitsimükosuai; ki kanistau'kotawpi kitakanistau'kuyissi. **3** Ki kumauk'satsiks kësükün' osüppa'kömosinni, ki kimatstatopats kitomüksüppa'kömosinni? **4** Ki kiküttaukot'anistau kësükün' nökö'sauautsissi kitsüppa'kömosinni; ki sat'sit, omük'o kitauütsüppa'kömosinni? **5** Kitsiksistapo'komotsitappiansi, Matom'-sauautsit kitomük'süppakömosinni, ki kitakotümsokapsatsip köksauautsissi kësükün' o süppa'kömosinni. **6** Annists'isk natoap'istsk piniko'tokau imitax, ki pearls pinitüp'istüpapixikau ak'sinix, öksikkümitauau'ökaiu ki akotümotükau'auyiau ki kitak'otümsixipok. **7** Nik: ki kitak'okoko; apatsik, ki kitak'okonip; istok'iakik, ki kitaksikauai'pixik. **8** Anniks'isk matap'pixk au'kömönixk au'kuyiiu; ki annök' ap'satsimök, au'konimaie: annök istok'iakiuök, otak'sikauaipixikaie. **9** Tükka' nün'naua, auköm'önistüssi okku'i napaiën, aiakokotsuaie okotoki? **10** Ki auköm'önistüssi mammi', aiakikotsuaie pitse'ksina? **11** Ksësto'au, kitsaum'itsitappiipuu, isksinim'enoainiki kökökotosuai ko'kosoauax ökh'sists, Kün'ou spots'im küttoamaiakokotsiu'atsax ökh'sists anniks'isk matap'pixk otau'kömönixk? **12** Kanist'sitsitatopnai matap'pix kökünistsitsitaißsuaiau, kitak'ünistsitsittataiau: ünianistap'piu okök'itsimani ki prophetix otse'puawsuai. **13** Apüt'okitsimi pi'ik; sokokit'simi apük'oksokui itüp'itsiiu akotap'sinni, ki akai'tappii itsipim'ix: **14** Annik' kitsim'ik, ki annik' moksoku'ik itüp'itsiikiau opai'tappiisinni, aput'tsiu; ki unna'tsitappii ikon'imix. **15** Stim'nokau ksïs'tapatoiapiekuax kit'sitotaakixk emük'ikinaistotosixk, ki o'pistokini itapis'onotsiau. **16** Kit-aks'ksinoaiu otsin'asoauësts. Matap'pix küttoautuyiu'atsauax ksissi'ix mün'ists, ki ksïs'tapsüskiists küttoautsim'axau figs? **17** Neto'i kõnai'ökhsistsix ai'ökhsinasiau: ki makap'istsix makap'inasiu. **18** Ökh'sistsis matokotokapinasu'ats, ki makap'istsis matokot'ökhsinasiuats. **19** Kõnai'istsix küttaökhsinasiix kakiok'au, ki is'tsi itsis'tüpapiksistaiu. **20** Ün'nikaie kitaks'ksinoaiu otsin'asoauësts. **21** Kõnai'tappixk nitan'ikixk, Nin'a, Nin'a, matakokõnitaipim'axau spots'im ist'sin'naiisinni: annök' ap'istutsimök Nin'a spots' im otsitsi'taniaie, ai'akitsipim. **22** Annik' ksistsiku'ik akai'tappii nitak'anikiau, Nin'a, Nin'a, niküttomaisitspspinanats kitsin'ikösim? Ki niküttomaisüskounaniauaxau sauum'itsistaawx kitsin'ikösim? Nikütto mutaip'satskaspinana kitsin'ikösim? **23** Ki nitakotümanistaiu, kimats'ksinopu au; Mistsüpa'akik, ksësto'au kitsaum'itsistutsipuaii. **24** Annök' aiokh'tsimiuök annists'isk nitse'poawsists aks'istutsiu mokökiin'ai annök itokhit'okoiskauük

ok'otoki: **25** Ki ai'sotau, ki ai'sauksikimskau, ki ai'sopu, ki annik' napioyis itot'süppu; ki matsistokhopiu'ats; tük'ka, itokh'itokoiskau ok'otoki. **26** Ki annök' aiokh'tsimiuök annists'isk nitse'poawsistsk, ki matsistutsim'atsësts aks'istutsiu mattsapsin'ai, annök' itokhit'okoiskauük spöts' ikui: **27** Ki ai'sotau, ki ai'sauksikimskau, ki ai'sopu, ki annik' nap'ioyis itot'süppu; ki istokhopi'u; ki omük'o otsis'tokhopiisinni. **28** Ki ün'nitsiu, Jesus otaiksiste'poattosësts annists'isk epo'awsistsk, matap'pix skaietükkiau otsksinimats'tüksinni; **29** Ototümap'sinni itüs'ksinimatsiuax, ki sinak'ix manistüs'ksinimatsawpiax, matüksinimatsiu'atsax.

8 OTSIN'NĪSAATOSSI nitum'mo akai'tappii itopokiuo'iauaie **2** Ki, satsik, nünaua leper otsittotaakaie ki otsit'atsimmimokaie, Id otsit'anikaie, Nin'a, atsi'tatominiki kitokotsiksixistotok. **3** Ki Jesus itsau'sikimtsiakiu, ki itsixen'iaue, ki an'iu, nitak'anistutsip; ksiksit'. Ki soksiks'isiaie. **4** Ki Jesus anistsuaie, Sat'sit, pinaitsinikos matap'pi; mis'taput, annis'tsinnosattsis natoi'apiekuün, ki aniiik' otan'ipik Moses issa'kumütskotoat möks'ksinißsau. **5** Ki Jesus otsito'taipiissi Capernaum, eën'aken'ai otsitto'taakaie, ki otau'kömönikaie, **6** Ki otan'ikaie Nin'a, anrök' nitapotomokök noko'ai itsis'tokhaitsiu, ai'papuyiu, eks'kaaipuinu. **7** Ki Jesus an'istsuaie, nitak'ittappo nitak'okuttotoau. **8** Eënen'ai an'istsuaie, Nin'a, nimat'sipumapsa kökitsipissi noko'ai: kakse'puyit, ki annök' nitapotomokök ak'okuttotoau. **9** Nësto'a nitap'otomoki, ki eën'akex nitap'otomokiau; ki nitan'istau am'ok mis'taput, ki ai'istapu; ki nitan'istau stsik'i, puk'siput ki ai'paksipu; ki annök' nitap'otomokök nitan'istau, am'oi ünianis'tutsit, ki au'anistutsimaie. **10** Jesus otokh'tsimsaie, skai'etükkiu, ki an'istsiuax anniks'isk matap'pixk ipokiuo'ixk, Kitau'münistopuu manist'omükopi otamai'tüksinni nimatünistokonip'ats Israel istauösin'im. **11** Ki kitan'istopuu akai'tappii umutautstipi apinök'kuyi ki otsit'tistükköpipi ak'ütotoiau, ki akopokau'pimiuax Abraham ki Isaac ki Jacob spots' im ist'sin'naiisinni. **12** Ki nün'naiisinni istokos'ix ak'satüpiksistsiuax ski'natsii; annim asain'sinni ki satse'kinan ak'itstsiian. **13** Jesus an'istsuaie eënen'ai mis'taput, kanist'aumaitükkipi kitakünisttutoko ki annök' otap'otomokök istok'okuttotoau. **14** Ki Jesus otsitsipissaie Peter oko'iaie, nannuyiaie otokem'ani o'ksistsiaie itsis'tokhaitsiinaie, ai'okhtokim püs'tsimesinni. **15** Ki kaien'imaie otsissi, ki püs'tsimesinni itskimaie: ki itsipuai, ki ito'yiuax, **16** Autükks'si ito'tsipotuyiauaie akai'tappiiu sauum'itsistaawx pakh'tokinattsiikiauax: ki otse'poawsinni itsa'tüpiksistsiuax staawx, ki ikut'tutuyiuax ikõnai'okhtokosix: **17** Möks'enüpanistosi otan'ipiaie Esias prophet, ki an'iu, Osto'i mat'simësts kitsauüt' tsikotsapsinunists, ki ipa'tomësts kitokh'tokosinunists. **18** Jesus otsinno'össax akai'tappiix

oto'tüksipuyimokax, ikök'itsümau mök'opümмосau. 19 Ki tuksküm'ini aisınaki'ina itoto'yünaie ki an'istsüaie, Nin'a kitak'ittappopi nitak'opokiuo. 20 Jesus an'istsüaie, ota'tuyix au'öttsimaniau, ki pau'tax au'yüiaa; ki Nin'nau okku'yi matsüstokhotom'atsaie otokön'. 21 Ki stsük'i otüskünimats'aie an'istsüaie Nin'a, nökötomitappo nökö'akitsösi nün'a. 22 Ki Jesus an'istsüaie, süppa'kit; ki enix ünaništak'itsösauax enix. 23 Ki otsüppöpis'si akh'iosatsis, otüs'ksünimatsax ipokitsüppo'piiix. 24 Ki satsit iek'opaikimskau, ki ai'sikopaikimskau akh'iosatsis; ki ai'okau. 25 Ki otüs'ksünimatsax otüs'totaakikax ki otsitsikekenokikax, ki an'istsüaie, Nin'a kömotse'piokinan: nitaks'inetšpīnan. 26 Ki an'istsüaie kumauk'sikopuauauais kitsenükumaitükkipuan? Itümit'sipuaa, ki ai'sitsüpsattomēsts sopu'ists ki pai'kimskaistis; ki ikönau' maitsiēsts. 27 Ki nün'ax skai'etükkiau, ki an'iau, Tsökhtaništap'īnanökhtauts, sopu'ists ki omük' sikimi manistse'tokēsts? 28 Ki otöpümмо'si Gergesenes istauösün'im ito'tatsemiauaie natsitappii sauumitsistaawx pakhtokinnatsiikiax, aken'imaništ itsü'iax, eks'kainixiikiax, matap'pi matokottotsitsko'pats. 29 Ki satsit, aisokse'puyiau, ki an'iau, Tsaakanistappikitsimattopīnan, ksēsto'ä ki nēštūnan, Jesus, Ap'istotokiau okku'yi? Kiküt'tautotopa kökkitsikimatsistotoksinan otsauomo'tosi itaiksistsikumipi kök'kitsikimatsistotoksinan? 30 Ki Pistsiksi'pio akaiēm ak'sinix itau'yiau. 31 Ki sauum'itsistaawx au'kömönistsüaie ki an'istsüaie, saiai'pixikīnaniki, nökö'itsipisīnaniau ak'sinix. 32 Ki an'istsüaie kükku'. Ki otüksax, ak'sinix itsipim'iax: ki, satsit, könak'sinix itsün'auksasiau inno'tsistüppakui, ki omük'sikimi suioks'kasattomiau, ki inets'iau. 33 Ki anniks'isk matap'pixk üsk'skümüšksax itsis'tüpauskasiau, ki akap'ioyis itsipim'iau ki ai'itsüniköttsiauaax, ki anniks'isk matap'pixk pakhtokinnatsixk sauum'itsistaawx mats'itsünniköttsiauaax. 34 Ki, sat'sit, Könai'tappix ikönai'süxkistsimiau akap'ioyis mökittotatsemösau Jesus: ki otünno'össauaie, au'kömönistsüaie möks'istapusaie otau'össuai.

9 Ki itsüppo'piu akh'iosatsis, ki ito'pümмо ki otauütakap'ioyim ito'to. 2 Ki, sat'sit, itotsip'iauaie nün'nau, ai'pakhpuyiu, istokhai'tsiu üksün': Ki Jesus otünis'saie otamaui'tüksuaiax anistsüaie ai'pakhpuyiä, Noko'a, ökh'sitükkit; kitsauum'itsitappiisists isksünip'iau. 3 Ki, sat'sit, stsük'ix ai'sinakix istai'au am'o (nin'nau) makapie'puyiu. 4 Ki Jesus isksünim'ēsts otüs'tapuauešts ki an'iu, kumauk'itsitatopuaauais maka'pi ku'skēttsipöppuauešts? 5 Tsīm'a ksüstspa'pi, kök'ansi, kit sauum' itsitappiisistsisksünip'iau; ki kök'anisi, Nipuat' ki auökat'? 6 Ki köks'ksünisui Nin'a okku'yi iköts'ksünimēsts sauum'itsitappiisists annom' ksökkum (itüm'anistsüaie aipakhpuyii) Nipuat', matsit' kitük'sin, koko'ai is'taput. 7 Ki itsipuaa' ki oko'ai itsitap'po. 8 Ki akai'tappiis otünis'sax, skai'etükkiau, ki

a'tsimmimmauaie Ap'istotokiau annök' ikotsiu'ök matap'pix otümap'sinni. 9 Ki Jesus otaumatto'si, nannuyuaie nün'nau, an'istau Matthew, itaupii'ina itai'ponitatopiaie, ki an'istsüaie Süppa'kit. Ki itsipuaa' ki pokio'attsüaie. 10 Ki ün'niisü Jesus otsitsüps'taupissi nap'ioyis, otau'yissi, sat'sit akai'tappiiau publicanix ki sauum'itsitappix, itsito'taipimiau ki ipokau'pimiauax (Jesus) ki otüs'ksünimatsax. 11 Ki Pharisees otünno'össax, itünis'tsiauaax otüskünimats'axaie. Kitsün'aimoau maukopoks'oyimiax publicanix ki sauum'itsitappix? 12 Jesus otokh'tsiaie, an'istsüaax, anniks'isk matap'pixk ikut'totoaxk matsimmüki tappi'uaax assokinakki, anniks'isk matap'pixk ai'okhtokosixk kimum'ittappiiau. 13 Is'tapuk, üs'ksünik manistap'ipi, nitökh'sitsip kım'apiisinni, ki nimatökh'sitsipats ikit'stüksinni: tük'ka nimat'ütotopa nökö'ainiköttsosau mököm'otsitappix möks'isauaitsasau, sauum'itsitappix nimut'oto. 14 John otüs'ksünimatsax otsitüm'ittotaakax, ki an'iau, Tsanistapiu'ats nimutsauau'yipīnan nēštūnan ki Pharisees, ki kitütskünimatsax küttaisauuyi'axau? 15 Ki Jesus anistsüaax küttaukotau'yiesüaax man'okkemiüök oko'ai istokos'ix, itsa'kiitawpissi man'okkemiüök? Ki annists'isk ksüstsiku'ists ak'otoiau man'okkemiüök otai' akitotoawpistskaie, ki akotümsauau'yiau. 16 Kimatanipsospuaa makap'isokösists; annik' psak'sinik aksoksipinikau ki saku'apinikan aksistüpaipinikau. 17 Matap'pix matomaisüppasuyinimēsts mani'ists mün'iokkeists ükautokeissuyinists, öks'kakümpinikau ük'autokeissuyinists, ki mün'iokke ak'saikimsskau, ki aks'iksistsuyinasiau: Manün'iokkeists itsüppa'suyinimiau man'otokeissuyinists ki ai'aketöksiaiu. 18 Otsakiaisitsip'sattosax annists'isk epo'awsists, tuksküm'ini eenakin'ai itoto'īnai ki a'tsimmimmauaie, ki an'iu, Nitün'na ük'ainiu; puk'siput ki kotsis'i tsixen'is, ki aks'ipui tappiui. 19 Ki Jesus itsipuaa', ki itopokom'iauaie, ki otüskünimatsax mat'opokomiauaie. 20 Ki sat'sit ake'uä, au'atünikau üksauumawksaikimskau otok'tokossinni na'tsikoputtuyi stuyi'ists, itsip'paatsüaie, ki itsix'enimie opekakün'imaniae: 21 Tük'ka, is'tau, ksen'imniki opekakün'imani, nıtak'okuttotoko. 22 Ki Jesus ito'tükkau; ki otünno'össaaie, itüni'u, Nitün'na, ökh'sitükkit, kitaumai'tüksünni kumut'okuttotoko. Ki ake'uä annik' itokut'totoau. 23 Ki Jesus otšitto'taiippiis eenakin'ai oko'ai, ki otünno'össax au'yesix ki matap'pix eis'tsekñiau, 24 An'istsüaax, anis'tapaauk, ake'kuün matseniu'ats, ai'okau. Ki itai'ymiauaie. 25 Ki otsis'tüpskoösx matap'pix, itsipim, ki ito'tsiaie, otsis'aie, ki ake'kuün itsipuaa. 26 Ki otap'tstutsipi, annik' auösün'ik, motüs'ksünipaie. 27 Ki Jesus otsistüpaumatta'atossi, na'tokümi naps'tsax nün'ax ipokiuo'iax, ki aisokse'puyiax ki an'iau, David okkui', Kim'okinan. 28 Ki otsitsipis'si nap'ioyis, naps'tsax itoto'yiauaie: ki Jesus an'istsüaax kikütai'maitsipuan nökö'okotüniststis? An'istsüaiaie A, Nin'a. 29 Itüm'itsixeniuaax oöps'puaaax, ki

itüni'u, kanïsto'maitsipuai, ünnianïstsï's'. 30 Ki itsikau'opiïi oõps'puauax: ki Jesus saiemiuax mökstanï'stosax matap'pix. 31 Ki osto'auai, otsï's'tapusau ikõnai'tsïnnikoyiauax matap'pix annik'auõsïn'ik. 32 Ki otsüksax, sat'sit ito'tsïpiauaie küttaiai'puyiua sauum'itsistaaw pakto'kïnattsïuaie. 33 Ki sannm'itsistaaw otsai'pïksïstõssaie, küttaiai'puyinã itse'puyiu: ki kõnaitappix skai'etükkïau, ki an'ïau, matsïkainip'ats Israel ïstauõsïn'im. 34 Ki Phariseus an'ïau sauum'itsistaawx otsïn'aimoauai itai'saipïksïstsïuax sauum'itsistaawx. 35 Ki Jesus itap'auauõkau kõnau'akapïoyïsts, ki inük'akapïoyïsts, ki itüs'ksïnïmatstokiu ota'toiapïoyïmoauësts, ki ai'semokiu nin'naiisïnni ïstõkhs'ïtsïnïksïnni, ki õk'kuttutsïmësts matap'pix otokõnai'oktokosuauests ki otokõnau'atünïkauësts. 36 Ki otsïnnõ'õssaie otappiisïn'na, kaiïm'ïuaie, tükka üs'tsïmsïu, aneto'manïstau'anetopïax emük'ikïnax saïits'tsïssi üsk's'kümokïuã. 37 Itüman'ïtsïuax otüsksïnïmatsax, akauo'yi insïn'manïsts, ki ap'otükkïx unna'tosïmïau; 38 Atsïm'oïküttok ïnsïn'manïsts ïtsïn'nau mök'itüpskoõsax otïnsïmmanïsts apotükkïx.

10 OTSIPUK'SÛPÏNNIKÕTÛSAX na'tsikoputtïsau otüsksïnïmatsax, ikotsïu'ax otüma'sïnni mök'saipïksïstosauax sauum'itsistaax, ki mök'õkuttutsïuax amïan'ïstokhtokõsïsts ki amïan'ïstatünïkësts. 2 Na'tsikoputtïsx itokõt'tsïuax otsïn'ikõsoauësts am'ostsïaukïësts; Matom'itappïu, Simon, mat'anïstau Peter, ki Andrew oskün: James, Zebedee okku'i ki John oskün; 3 Philip, ki Bartholemew; Thomas, ki Matthew, annõk' publicanõk; James, Alphæus okku'i. Ki Lebbaeus, mat'anïstau Thaddæus; 4 Simon, Canaanite; Ki Judas Iscariot annõk' aien'üpanïstïuõkaie. 5 Annïks'ïsk natsïkoputtïsx Jesus itokõt'tsïuax ki saiem'ïuax ki an'ïstsïuax, Gentiles okso'auësts pinïtap'pok, ki Samaritans otakap'ïoyïmoauësts pinüt'sïtsïpïk: 6 Ki Israel oko'au otomük'ikïnaumïx ats'ax ïs'tapuk. 7 Ki auau'õkainonïki sem'okïk, ki anïk', spots'im ïtsïn'naiisïnni asttsïu'. 8 Ai'oktokosïx kut'tutokau, leperïx ïssïn'nomokau, enïx'nïpua'atsokau, sauum'itsistaawx sai'aipïksïstokau; Kitsïksïst'okoko, ksïstoko'tükkïk. 9 Gold ki silver ki brass pinïtsüp'pitükkïk kitsïtai'süpopumatsoapuauësts, 10 Assuaï'tsïman pinots'ïk aumatto'ainoainïki, pinots'ïkau na'tokaïsts spïks'ïsokõsïsts, ki a'tsïkïsts, ki otoats'ïsts; ap'otükkïuã ak'otsïmaie otso'õsïn. 11 Annïk' akap'ïoyïsk kïtai'akïtsïpïpïka süppo'õttsetsatsïk annok' oks'apsïuok; ki annïm' stau'pïk kitsauomai'sükskïtsïssuau. 12 Ki pim'ïnnoainïki nap'ïoyï's, ksematsïm'attok. 13 Ki õkhs'ïssi nap'ïoyï's ünnianïstïto'tos kitsïn'nüstseïsuauësts; ki sauõkhs'ïssi ünnianïstïska'atok kitsïn'nüstseïsuauësts. 14 Ki annõk' kïküt'tautokõk, ki küt'tauotsïmikõk kïtse'poawsïsts, sükskïtsïm'ïnnoainïki annïk' akap'ïoyïsk sostsïk'asattok. 15 Kïtau'münïstopuau

akõk'ïtsïmaïksïstsïkuïk Sodom ki Gomorra ak'skïtstom annïk' akap'ïoyïsk. 16 Sat'sïk emük'ikïnax mïs'tüpskoawkïapi's'ix neto'yïk kanïstsï's'tüpskopuau: mökõk'ik manïstsokõkïpi pitse'ksïnax, ki ïkkïnaps'ik manïstïk'kïnapsï kükku'ix, 17 Ki üsk's'kümokau matap'pix; kïtakaumüts'kaukoau akõk'ïtsïmani, ki otatoi'apïoyïmoauësts kïtakïtai'pstüsïstïspï's'okoau; 18 Kïnïn'ax ki omüx'ïnax kïtakïttüpp'ïokoai, nësto'a kumut'aiakïtüppïoikoai, kõkkïte'nüpanïstosau ki Gentiles. 19 Kï aumüts'kaukïnnoinïkï pinstak kõkünïstse'puyïsuai; annïk' kïtak'okokoau kïtai'akanïpuai. 20 Kïmats'epuyïpuau, Kïn'oua osta'aw ksësto'au ïtsïpstai'puyiu. 21 Ki umu'pappïpi akumüts'kauïaie umu'pappïpi möks'eïnsï, ki nïn' a akumüts'kauïaie okku'i; ki pokax aksenüpanïstïau un'ouax ki oksï's'toauax möks'enitõsauax. 22 Ki kõnai' tappïx kumut'akaukïmokoai nësto'i; ki annõk' eïkak'ïmauõk umuts'ïpaitappïuaspi akïtsïkõmotse'pïuaie. 23 Kïm'atsïstototsenoainïki tuks'kai akap'ïoyï's, mïs'tüpskksïk stsïk'ï: kïtau'münïstopuau kïmatakõkõnitopuau Israel ïstokõnau'akapïoyïsts otsauomai'akotosï Nïn'au okku'i. 24 Üsk'sïnïmats'au matskïtsïmïu'ats otüsksïnïmats'tokïuã, ki apotük'kïuã matskïtsïmïu'ats otsïn'aim. 25 Õkh'sïu üsk'sïnïmats'au möketüm'anïstsau otüsksïnïmats'tokïuã, ki apotük'kïuã möketüm'anïstsau otsïn'aim. Anïstsïn'nikõttüsïuaie nap'ïoyï's otsïn'aim Beelzebub, ak'staianïstïnnïkõttïtau ïtsïpstaupïx oko'ai? 26 Pïn stün'nokau; matsekïpats akstaisaïpasokïnnï's; matsïtsïksï's'pats ak'staïsaïksïnnï's. 27 Kïtse'ïtsïnikopuau ski'natsïi matai'ïtsïnikok ksïstsïku'ïnatsïi: ki kïtai'okhtsïpuai kotokhïs'suai, sem'ik spots' im nap'ïoyï'st. 28 Kï pïnstün'nokau annïks'ïsk akenïtomïxk mostüm', ki sta'aw matokotsenïtsïu'ats: stün'nok annõk' i kots'enïts iuõkax mostüm' ki stauw stakhts'im. (Geenna g1067) 29 Natokümïx sïstsïx kütto'mütaïponïtau'atsax nïtsïpün'asaini? Ki tuks'küm matakïttotstïu'ats ksõk'kum sauüs'ksïnoüssï Kïn'oua. 30 Kïtoku'yïkïnsïsts ikõnüks'topiau. 31 Pïniko'puk; kïtots'ïtskïkaïxkïmïmïpuau akaiëm'ix sïstsïx'. 32 Annõk'ïe'nüpanïstïuõk matap'ïi nësto'i, osto'i nïtaks'enüpanïstau nïn'ã spots'im. 33 Annõk' nït'saïetokõk matap'pïuõk, osto'i nïtak'saïetou nïn'a spots' im. 34 Pïnstak nïmut'oto ïnnüst'sïnni nõkïtsït'apïxïsi ksõk'kum: nïmat'otopa nõkïtsït'apïxïsi ïnnüst'sïnni, innu'stoan nïmut'oto (nõkïtsït'apïksïstos ksõk'kum). 35 Nïmut'oto nïn'au ki un'ni mök'ïtsïpotsïstsïmmotseïsau, ki otün'ni ki oksï's'tsi, ki äum'sï ki maawks'ï mökïtsïpotsïstsïmmotseïsau. 36 Ki nïn'au aks'ïkatumïmmïuax otopokau'pïmïx annïks'ïsk matap'pïx oko'ai ïtsïpsts' taupïxk. 37 Annõk' aï's'tüpükomïmmïuõk un'ni nësto'i nïmatokotsïnanük'ats: ki annõk' aïstüpükomïmmïuõk oku'yi ki otün'ni nësto'i nïmatokotsïnanük'ats. 38 Ki annõk' sauots'ïssi otauïfan'ï sauopokïu'osi

něsto'ă, nimatokotsinanük'ats. 39 Annök' ikon'ïmök opai'tappiisinni, ak'atstomaie; annök' at'stomök opai'tappiisinni, něsto'ï itat'stomaie, ai'akokonimaie. 40 Annök' kïto'tokök nito'tok; ki annök' nito'tokök ito'toyeuaiie annök' nitse'tokükök. 41 Annök' ito'toyeuök prophet otsiprophetisaie otak'okuyïssi prophet osa'kinosïnniaie; ki annök' ito'toyeuök moköm'otsitappiua otokömotsitappiisaie, otak'okuyïssi moköm'otsitappiua osa'kinosïnniaie. 42 Ki annök' ai'akutükkuuiuök sto'kïmi tuks'kümi anniks'ïsk inuks'tsïmïxk otüs'ksïnimatsössaie, kitau'münïstopuau matakatstom'ats osa'kinosïnniaie.

11 Ki un'niniitsiu otai'ksïstanïstössax na'tsikoputsix otüsksïnimats'ax itsïstüpa'atomaie möküksïnimatstoksi ki mökatsïm'semöksi ot'akapioyimoauësts. 2 Annök' John itsipsts'taupïssi itai'okïakiopi otokh'tsïšests Christ oiapïstutsipsts'äie, itoköt'tsiuax na'tokümix otüsksïnimats'ax, 3 Ki an'ïstsiuaie, kikütami'pa annök' aiakoto'ök, ki nökö'apsümmösïnan noke'tsïmi? 4 Jesus an'ïstsiuax, mïš'tapuk, matan'ïstïnnomok John annïsts'ïsk kïtokh'tsipuauëstsk ki kïtüs'satsipuauëstsk: 5 Naps'tsïx üs'süpiu, üs'tsekaiïx iköm'otauauökaiu, leperix ïssin'aiu, küttaiai'okhtsïmix ai'okhtsïmiau, enix' aiupuau'iau ki kïm'atapsix atsïmsem'aiu ökh's'itsïniksïnni. 6 Ki atsïm'siu annök' küttaï'titstksïmskükiuök něsto'ï. 7 Ki otsïš'tapusax, Jesus otaumütüpaiitsïnnikoösauiie akai'tappix John, Tsan'ïstappiua kumutsitappopuai ksïš'tapsksökkum kök'satsipuai? Küttaïtsïsp'a apai' sopu'yi itau'ütöpäpokaiiu? 8 Ki tsan'ïstappiua kumut'sitappopuai kök'satsipuai? Küttaïtsïsp'a nïn'naii ikïkïn'ïstotosiu? Annïks'ïsk ikïkïn'ïstotosïxk itot'okoyiau Omüx'ïnax oko'auësts. 9 Ki tsan'ïstappiua kumut'sitappopuai kök'satsipuai? Küttaïtsïsp'a prophet? A, kitan'ïstopuau skïtsïm'iuaiie prophet. 10 Annök' sïnau', sat'sit, nitse'tomotoküttau nito'tokatatsïsau kostoksïs', ki ake'tomsokapapïstutsïmaie koksoku'ï. 11 Kitau'münïstopuau annïks'ïsk itsïpokai'ïmmokïxk akex, mats'itsïstïpa ökö'skïtsïmiaie John Baptist: ki annök' inüks'tsïmök spots' im ïstïn'naiisïnni ai'skïtsïmiuaie. 12 John Baptist ïtsïksïs'tsïkuïsts, puk'süpïksïstsïkuïsts spots'im ïstïn'naiisïnni itüs'k'o tuitsïpiu, ki üskotui'tsipïmix itüs'k'otuitsïpiuia. 13 Konai'prophetix ki ökök'itsïmani äie'nüpanïstomiauests otsauomo'tosi John. 14 Ki mak'otsïmenoainiki, am'auk Elias annök' ai'akotoök. 15 Annök' itokh'iuök mökö'okhtsïmsi ünänïststokh'tsïš. 16 Tsa nitai'akanipa annök' o'tappiisïnök manïstïn'naiipuaiu? Netoinitsi'au pokax annim' itawk'pumaauwipim itau'pix ki ai'sïtsïpsattsïau otük'auauax, 17 Ki an'ïstsiuax, kitsik'üttomopïnan ki kimat'spiipuau; kitau'yïmopïnan ki kimau'kaiisïuauësts kimatakïpuauëstsau. 18 John oto'tosïni matauyiu'ats ki mataisïmiu'ats,

ki an'ïop pakh'tokïnatsiu sauum'itsistaaw. 19 Nïn'au okku'ï oto'tosi, au'yiu ki ai'sïmiu, ki an'ïop, süm'mïs, aïstoks'oyiu ki aïstok'sïmiu, publicanix ki sauum'itsitappix otük'auauax. Ki mökök'sïnni o'kosïx oto'kömotsïstutokaie. 20 Itau'mütüpsïtsïpsattomësts akap'ioyïsts annim' otsït'apïstutsipïsts ot'apïstutüksïsts otsauomai'sauaitsïtüsax. 21 Kitak'oksïnip maka'pi, Chorazin! Kitak'oksïnip maka'pi Bethsaida! Nïtsït' tsipstsapïstutsipïsts kitakap'ioyimoauësts nïtsïttsipstsapïstutuksïtïpau Tyre ki Sidon ïstak'apïoyïsts is'taisümmutuksïtïpau ïksïm'matükïkïapïstïsts ki makh'skïtsïsts, 22 Ki kitan'ïstopuau Okök'itsïmani ïtsïksïs'tsïkui manïstaksïksïsts'papsipi ksësto'a, aks'ïksïstspapiu Tyre ki Sidon. 23 Ki ksësto'a Capernaum, kitspïn'noko spots'im, hades kitaks'ïnnïssïmoko; omük'apotüksïsts kitakap'ioyim itap'ïstutsïpiu ittsipstsapïstutükïkiopïu Sodom, ïš'taisakïaitatsïopi. (Hadës g86) 24 Ki kitan'ïstopuau, Okök'itsïmani ïtsïksïs'tsïkui manïstaksïksïsts'papsipi ksësto'au, aks'ïksïstspapiu Sodom. 25 Annik' Jesus an'iu, nitökh'sitükki nïn'a, spots'im ki ksök'kum ïstïn'aimi, kitai'ksïstattokïauests annïsts'ïsk mokok'ietappix ki kitaipaso'kïnomoaiu inük'sïpokax. 26 Ünñianïsts'it Nïn'a; manïstök'h'sipi kïtsïtsï'tan. 27 Nïn'a otokönai'naništs nitokok: ki matsïtsïpa ïksïnnu'yuaie okku'iaie Nïn'a nits'ksïnnuyuaie; matsïtsïpa ïksïnnu'yuaie Un'ni, okku'ï nits'ksïnnuyuaie, ki annök' ïksïnimats'stoköttseuök Un'ni. 28 Puksïpa'akik könai'ikapotükïx ki ikönüs'soksïstïsx, ki kitak'okotopuau ïssïk'sïstïkosïnni. 29 Nokhkïn'ni kïn'attok, ki ïksïno'kik; nïtsïk'kïnapsi nimat'omükïmuspa; ki kitak'okonipuau ku'skëttsïpöppuauësts ïtsïk'sïstïkosïnni. 30 Nokhkïn'ni ksïsts'papiu, ki nitopa'tüksïn sök'otsiu.

12 AN NIK' Jesus Issïk'opiiksïstsïkui itsïšüp-poka'atomësts napaiënnïssïmmanïsts; ki otüsksïnimats'ax au'notsïax, ki aiin'asïsts aumütüp'otsïmiax ki itaumütüp'ioattomiax. 2 Ki Pharisees otsïnn'oössauax, anïstsiuaie, süm'mïsau kitüsksïnimatsax mat'ökhsïu otap'ïstutsipuauësts annök' ïssïk'opiiksïstsïkuik. 3 Ki anïš'tsiuax kikütanïstopuau'ats David otap'ïstutsïpi otau'notssi ki otopokom'ix; 4 Manïst'sïpipi Ap'ïstotokuia öko'ai, manïstau'atpïuau otsitau'pipi ïstske'tani annik' küt'taökhsïik möks'auattosi ki otopokom'ix möks'auattosaxaie, ki kak'ökhsïu natoi'apiekuax möksauattosauaie? 5 Ki kikütanïstopuau'ats ökök'itsïmani natoi'apiekuax manïstap'otükkipïu ïssïk'opiiksïstsïkui otsïtsïps'taupïsau omük'atoïapioyïs kimatsïkiu'ats. 6 Ki kitan'ïstopuau annom' ittsïu' tuks'küm ki skït'stom omük'atoïapioyïs. 7 Ki kitsksïni'topi manïstap'ipi nitak'ök'h-sïtsip kïm'apiisïnni, ki nimatakökhsïtsïpats ïkït'stüksïnni, kïš'taisauotui'mauopïu küt-

tautuitiiaixk. **8** Nin'a okku'i itsin'auattominaai issik'opiiksistsikii. **9** Ota'atsistapusi, otatoi'apioyimoai itsipim; **10** Ki sat'sit, nin'au itsips'taupinaai, ki otsis'i ipo'kottisiaie. Ki aisuppo'otsetsattsuaie, Kütai'okhsiuats issk'opiiksistsikuists ok'okuttotoosi? Möks'enüpanistüssauaie. **11** Ki an'istsiuax, Ün'nats nin'au kitopokittappi'immoau maksinan'si tuks'kümi emük'ikina, itsüp'popiissaie atün'iaksin issik'opiiksistsikui, Küttomai'akstaisautuyiuatsaie? **12** Nín'au küttomai'skitsimutats emük'ikina? Ün'nikaie ikh'siu mök'okhsapistutüksi issik'opiiksistsikuists. **13** Itüman'istsiuaiie nin'au, Sauksikins'tsiakit. Ki itsauksikins'tsiakui; ki ikut'tutsipaie netoi'nitsiuaiie otat'otsisi. **14** I tümit'süksiau Pharisees, ki ikönau'kök-itsimattsisuaie manistaks'enitawpiauie. **15** Ki Jesus otsksinssaie, itsistapu': ki akai'tappix ipokiuo'iauaie, ki ikönau'kuttutuyiuax; **16** Ki sokap'anistsiuax mökstaaiitsinnikoosax'aie: **17** Möks'enüpanistosiasias otan'ipi, ki an'iu, **18** Süm'mok, nitap'otomok, annök' nimit'niniwattauök; nitük'omimmau, nu'skëttsipöppi nitut'okhsimmau: nitakitsipotoai'inaai nitsista'awi ki akanis'tsinmomoyiuax Gentiles okök'itsimani. **19** Mataketskau'ats mataksoxipüppisüm'ats; mat'akitstsipa matap'pi mök'okhtsiaie otse'poawsists moksoku'ists. **20** Apai' otük'itsissi mataksinükui'ats: flax setsis'si matakütsim'atsaie otsauomai'tüpskisaie okök'itsimani mök'it'skistsstani. **21** Ki otsin'ikösim Gentiles ak'aumaitsimiau. **22** Tüks'kümi ito'tsipotoau pakhts'istümmattseu Sauum'itsiStaaw, naps'tsiu, ki mataipuyiu'ats: ki ikut'tutuyiuaiie, ki naps'tsiua it'süppi ki küttaip'puyiua itse'puyiu. **23** Ki könai'tappix it'skaietükkiu ki aniau kütamiu'ats David okkui? **24** Pharisees otokh'tsimsau, an'iau, Am'o nin'au, matomaisaipiksistsiu'atsax Sauum'itsiStaawx, Beelzebub Sauum'itsistaawx otsin'aimeoai, umutai'saipikistsopiax **25** Ki Jesus isksinnu'yiuax otüs'tapiax ki an'istsiuax, Nín'naiisinni ai'aketotoki ak'eitsinikui; ki akap'ioyis ki nap'ioyis aiaketotokiau matakspuitsuats: **26** Sauum'itsitappiuaä satüp'nikistsussi Sauum'itsitappiuaä, aiaketsistotosiu; ki otsin'naissinni küttoomaksipuitsiu'atsaie? **27** Satüp'iksistainikiau Sauum'itsiStaawx, Beelzebub nimit'satüpikistsiaiau, Tükka'ko'kosix itsatüpikistsiu'atsax? Ün'nikaie osto'auai kitak'okökistsimükoau. **28** Ki Satüp'iksistainikiau Sauum'itsistaawx Ap'istotokiuä otsista'awmi nimit'satüpikistsiaiau Apistotokiuä otsin'aiisinni kito'taakoai'ini. **29** Misköpin'ai oko'ai Tsa'akanistokotsipim'atsaie, mök'itauksistutsisaie ope'kanistsaie, saoutüm'iskspistutsisaie misköpin'ai? Ki ak'otümokstutsismaie oko'ai. **30** Annök' niküt'taispiimmokök, niköttum'a: annök' niküttaupokomoaw'iakimauök auanit'apiksistükkiu. **31** Ün'nikaie kitan'istopuau, amian'istsauumitsitappiisinni ki amian'istitüpsauokömotse'poawsists Apistotokiuä akitsksinoaiu matap'pi;

ki annök' akitüpsauo'kömotsepuuyiök Atsim'istaaw matakitsksinoau'ats. **32** Annök' itüp'sauokömotsepuuyiök Nin'au Okku'i ak'itsksinoau, ki annök' itüpsauokömotsepuuyiök Atsim'istaaw mat'akitsksinoau'ats annom' ksök'kum ki aie'nissi otsis'tüpiupuitappiisinni, mat'akitsksinoauats. (aiön q165) **33** Ökhs'apistutos mistis's, mök'okhsinasiii: ki makap'istutos mistis mök'okapinasii: mistis's isksino'au otsin'assinni. **34** Pitse'ksinaipokax! Sauum'itsitappiinoainiki Tsa'a kitakokotünistse'poattopuau'atsaii ökh'sists? Manista'kauoopi u'skëttsipöppi, maoi' itai'puyiu. **35** Ökhsin'auä manista'kauoopi ökh'si u'skëttsipöppi sau'otsimësts ökh'siüsts: Sauumitsin'nauä manista'kauoopi maka'pi u'skëttsipöppi sau'otsimësts makap'ists. **36** Ki Kitan'istopuau Könai'ksistapitse'poawsists otakse'puyisau matap'pix aksenüp'anistomiauests Okök'itsimani istiksists'istikui: **37** Kitse'poawsists kitakokömotstappiets'okoaiu ki kitse'poawsists kitak'saietokoaiu. **38** Stsik ix Sínak'ix ki Pharisees noküt'anistsiuaiie ki an'iau, Nin'a nök'okapipinan itots'tsipi ksësto'a. **39** Ki noküt'anistsiuax osauum'itsitappiisinna ki otau'ökotaitappiisinna itok'apsatsimiau; ki mat'akitstsipa ak'okotawpiau. Tuks'kai ak'okotapiau Jonas prophet. **40** Manists'itau'pisaie Jonas mammi' o'koanniaie nioks'kai ksistsikuists ki nioks'kai koko'ists; ünniak'anistsitapuiuaie Nínau Okku'i ksök'kum u'skëttsipöppi nioks'kai ksistsikuists ki nioks'kai koko'ists. **41** Nineveh istsin'ax, akopoksipapomiauax o'tappiisinna istots'tsissi Okök'itsimani ki akitsautütsepuuyiopiau; aisauai'tsitaiu otatsim'semössax Jonas; ki sat'sit, annök' skitsim'iuök Jonas annom' itau'piu. **42** Amskap'iksökkuu istsin'nauake akopoksipapomiauaie o'tappiisinna istots'tsissi okök'itsimani, ki akitsautütsepuuyiopiau: umuk'itsipi ksök'kui ito'to mökitokhtsissi Solomon otokök'siniaie; ki annök' skitsim'iuök Solomon annom' itau'piu. **43** Sauum'itsistaaw otsai'piksistüssi nin'au, ikitksök'kuyim itap'auauökau issik'opissinni itap'satsim ki matokonim'atsaie. **44** Itümau'anuu nitak'ätsko noko'ai numut'süx; ki oto'si ikon'im nam'itaitsiuu, namokh'ipaie, ki a'natsistutsipaie. **45** Ki itüm'itappo ki mat'tuyiuax ikit'sikümiak sta'awx, itsis'tüpokapsiax, ki itsipim'inx ki itoko'attomiax: ki otsako'itappiisinni eikis'tüpokapiuaie ototom'itappiisinni. Neto'i ak'anistsiuaiie ot'okapitappiisinna. **46** Otsa'kiaisitsipsattosax matap'pix, Sat'sit, Oksis'tsi, ki omu'pappiipix säuauts'im itai'puyiax, ai'puñümüiau mök'sitsipsattössauaie. **47** Tuks'kümi an'istsiuaiie, Sat'sit, Kiksist'a ki kumu'pappiipix sauauts'im itai'puyiau, ki ai'puñümüiau köksiisipsaiisau. **48** Ki anni'isk otan'ikisk, an'istsiuaiie, Tükka' niksist'a? Tükka' numu'pappiipix? **49** Ki itas'kotuyiuax otsis' otüs'ksinimatsax ki an'iu Süm'mokau niksist'asi ki numu'pappiipix! **50** Annök' ai'aksistutsimökniini Spots'

im otsitsi'tani aie, osto'i numu'päppiipa, neskün', nit'akem, ki niksís'ta.

13 ETO'IK ksistsiku'ik Jesus it süks' ki tsím nap'ioyís, ki omük'sikími íssoots'i itakau' piu. 2 Isto'tuitappiix oto'taakax, ki akh'iosasís itsítsüppo'piu, ki itakau'piu; ki isto'tuitap-piix ikón'itússuipuyiaue íssoots'í. 3 Ki an'ístsiuax akauo'iau parables ki an'iu, Sat'sit, aisüppipum'auä itui'süppipummau: 4 Ki otai'süppipummössi, moksoku'yi stsík'ísts itsín'níssiésts, ki paiu'tax itotoiax'ésts ki itau'attomiaxésts. 5 Stsik'ísts okotoksskui itsín'níssiésts otsíts'inúxksókkuaSpi; ki otsai'spixksókkuaSpi itsík'kümsúskiiau: 6 Oto'tümísköpsi natos'í, itse'tsínisiau; ki otsau'okótseksau itopo'kóttisiau. 7 Stsik'ísts itsín'níssiiau ksíssi'ix: ki ksíssi'ix itsúskiiau ki oto'satsiiauax: 8 Stsik'ísts ökh'skókkui itsín'níssiiau, kiitsín'asiau, stsík'ísts kepíp'pui, stsík'ísts nai'íppui stsík'ísts niíp'pui. 9 Annök' ito'kiuök, ünánístokh'tsím. 10 Ki; úsksnímats'ax ito'toyiauaie, ki an'ístsiauaie, Kumauk'sítsípsattaiíksixau parables? 11 Noküt'anístsiuax, kitokokoau kók'itsksníiisuai spots'im itsín'naiisínni itse'kipi, ki osto'auai matokotau'axau. 12 Annök' nan'naniuök, ak'okotauaie, ki akakai'naniu; annök kúttainan'íiuök, otsinanattopi ak'otsipaie. 13 Ün'nikaie numut'ünistsítsípsattaiiau parables, íssüppís'au möksta'apsau; ökh'tsímSau möksta'okhtsímSau, möksta'íksínisau. 14 Aien'üpanístom'ésts Esaias, otan'ipi, okh'tsimeniki kitak'okhtsim, ki kimat'akoksínipa; ki süppi'niki kitakúts'api, ki kimat'aksínipa: 15 Am'o o'tappiisínna u'skéttsipöppísts mi'ésts, ki okhtok'ouésts matomaipumokhtsímui'axau, ki ödps'puauax naps'tsiiax; möksta'apsax moöps'pix, möksta'okhtsímSésts mokhtok'ísts, möksta'okhtsímSésts mu' skéttsipöppísts, mökstaísaui'tsitasau, nok'staukuttuawasau. 16 Atsím'siau koöps'puauax, aiapiau; ki kokhtok'ísts, ai'okhtsímiau. 17 Kit au'múnístopuau, akaiém'ix prophetix ki mokóm'otsitappix ai'puñúmiu mök'satsísauésts annists'isk kitai'nipuaúistsk ki matsiñim'axauésts; ki mök'okhtsísauésts annists'isk kitai'okhtsipuaúistsk, ki matokhtsím'axauésts. 18 Okhtok ai'süppipummauä parable. 19 Ma tap' pi okhtsís'si nín'naiisínni itse'poawsín, ki sauo'kómotokhtsísSi, itüm'ipuksipu Sauum'ítsitappiüä ki ito'kasattomaie annök' itsüp'ípumattopik u'skéttsipöppi. Annök'auk mat'símaie ítsüppipum'ani moksoku'í. 20 Annök' mat'símök ítsüppipum'ani ok'otokskui, ai'okhtsímui epo'awsínu, ki otse'tametúksínni mat'símaie; 21 Mat'auútsítsipa kók'seksi, ki matakisúmsu'ats; ikikín'etuksínni ki úksisítutúk'sínni otos'au, atsim'epoawsínni ün'nikaie ito'toiau, ísts'kímskúku. 22 Annök' mat'símök ítsüppipum'ani ksíssi'ix, ai'okhtsímui atsim'epoawsín; ki annök' pai'tappiisínni ístap'aitsitani, ki spikís'sists ito'satstomiauaie atsim'epoawsínni, ki matsinasu'ats. (aiön g165) 23 Annök'

mat'símök ítsüppipum'ani ökh'skókkui, ai'okhtsímui Atsím'epoawsínni, ki mokóm'otokhtsímaie; ki itsín'asiau, stsikix, kepíp'puyi, stsík'ix nai'íppuyi, stsík'ix niíp'puyi. 24 Stsik'í parable an'ístsiuax, ki an'iu, Spots'im'ístsinnaíisínni netum'anístsiu Nín'au, annök' ai'süppipumauök ökh'sisüppipum'ani otsín'símman; 25 otai'okasax otap'automokix, okatum'í ito'toyiauaie, ki ökh'sisüppipumani ipa'soksüp'ípumau makap'süppipumani, ki itsís'tapu. 26 Ki otsüs'kíssi mattuyís, ki otsín'assi, itüm'ín'akuo makap'süppipumani. 27 Ki Nín'au otapautomokix otsín'taakax ki an'ístsiauaie, Nín'a, Kiküt'taiñsímattop'a ökh'sisüppipumani kítsínsímman? Tsema ito'to makap'süppipumani? 28 An'ístsiuax, Katum'a otap'ístntúksínaie. Ap'automokix otan'ikax kiküt'ökhsítúkkipa nök'ittotosínan nök'sauotsísínaniau? 29 Ki an'iu, Sa; sauu'tsímínoainikiau, makap'süppipumani, kókskaküm'sanotsipnaii ökh'sisüppipumani. 30 Unnianíst'súksísan mök'ítotosi pokiak'sínni: Ki pokiak'sínni oto'si, nitak'otúmanistaiau ai'pokiakix, matom'omoipotokan makap'süppipumani, ki ís'ksipikan kók'ksíetsínsissuaiau; ki ístüp'omoipotokan napaién'ínsímman nitapaién'iokoai. 31 Stsik'í parable an'ístsiuax, ki an'iu, Spots' im itsín'naiisínni netüm'anístsiu mustard ítsín'símman, annik' mat'símök nínau, ki ai'süppipumau otsín'símman; 32 Itsís'tüpskaiinúkotsiuaie kónai'ínsímmanísts; ki sús'kiíssi, itsís'tüpomúkkuiu insím'mansts, ki itsís'tsíasiu, ki paiu'tax itotoiaui ki itoko'attomiax ísto'kúniksísts. 33 Stsik'í parable an'ístsiuax; Spots' im ítsín'naiisínni nitüm'anístsin itai'kopütstaupi, annik' mat'símök ake'u, ki kaias'attom niuks' kúmi omük'okosix, napaién itui'tsiaui, ki ikónai'kopütstopiau. 34 Am'ostsk Jesus ikónai'sítsípsattsiuásts matap'pix parables itai'sítsípsattsiu; ki saumaí'sítsípsíssi parable matomaisítsípsattsiuatsax: 35 Möksenüp'anístossi Prophet otanipi, ki an'iu, nimutaksípa'kuiaki parables; nitakse'poattopiau annists'isk kai'sattop'ístsk ksök'kumä saumap'ástotaoawi. 36 Ki Jesus aiís'tüpskuyiuax matap'pix, ki itsit'sípim nap'ioyis: ki otúsksnímats ax otsitota'akax, ki an'iau noksksním'atsokínan parable makap'itaisüppipumaupi ínsím'man. 37 Noküt'anístsiuax, Annök' itai'süppipumauök ökh'si ínsímmani Nín'au okku'yi am'íni; 38 Insím'man konai'tappiua; ökh'si ínsímmani, nín'naiisínni ísto'kos'ix; ki makap'íinsímmani, Sauum'ítsitappiüä o'kosix; 39 Katum'a annök' ai'süppipumattómésts, Sauum'ítsitappiüä itamiu; pokiak'sínni kókkum aiksiuo'si; ki aipo'kiakix, atsim'otokatatsísau, (aiön g165) 40 Manísts'aumoipitúkkipiau makap'ínsímmanísts ki manístse'tsíníspiau; ak'üníststsiu aiksiuo'si annom' ksök'kum. (aiön g165) 41 Nín'au okku'í aks'ístüpskuyiuax otatsím'otokatatsix, ki ak'omoipotsímiauésts ikónau'kapiísts ki anniks'isk matap'pixk, sauum'ítsitappiua ak'omoipotoyiuax; 42 Ki

akitsipst'apiksistsiauax omüx'tsi; annim' ak'itstsiu a sain'sinni, ki satse'kĭnani. **43** Mokö'm'otsitappix akotümik'kūnasuyeau, manistsik'kūnasuyipi nato' si, un'ouuai otsin'naiisinni, akotsik' kūnasuyiauaie. Annök' itokh'iuök ūnanistokh'tsims. **44** Stsiki, Spots'im istšin'naiisinni nitüm'anistsiu treasure kaias'attomaie insim'man; kon'issi nĭn'au, mat'aikasattomaie, kĭ otsetam'etüksinni itsis'tapu ki ipum'atopięsts otokö'nai'nanists, ki ipum'attomaie annik' ĩnsim'manik. **45** Stsik'i, Spotsim ĩstšin'naiisinni nitüm'anistsiu awkh'pumapiekuün otap'sümmössi ökh'six pearls: **46** Kon'issi tuks'kümi pearl akai'ixkĭmasiu, itsis'tapu, ki ipum'atopięsts otokö'nai'nanists ki ipum'attau. **47** Stsik'i, spots' im ĩstšin'naiisinni nitüm'anisttsiu itau'mikaupi, annök' itsuia'pĭximökaie omük'sikĭmi, ki itomian'ĭstomoipitükkui: **48** Itui'tsĭssaie, itopĭts'üssköpattomiauaie ĩssoots'i, ki ito'piiiau, ki ökh'six itaisüppitsi'iau ĩskix; ki makaps'ix itsis'tapiksistsĭiau. **49** Ak'otümanistsiu aiksiuos'ik'kök'kum: atsim'otokatatsix ak'sipuksüpsüxĭiau, ki akai'aketaipiksistsĭiau Sauum'itsitappix ki mokö'm'otsitappix; (aiöñ g165) **50** Ki akitsipst'apiksistsĭiau (sauum'itsitappix) omüx'tsii; annim' ak'itstsiu a saĭn'sinni ki satse'kĭnani. **51** Jesus an'ĭstsiuax kikai'okhtsimipuaustsau annists'isk? An'ĭstsiuaie, A, nĭn'an. **52** Itüm'anistsiuax Annök' ai'sĭnkuiök ūksĭnimats'au spots'im istšin'naiisinni, nitüm'anisttsiu nĭn'au, iko'yiuök, sauauts'ĭmęsts treasure manists' ki ūk'aišts. **53** Ki itünĭsts'tsiu, Jesus otaĭsiu'attosęsts annists'isk parables, itsĭstüpa'atomaie. **54** Ki otsito'tosi otau'ĭtauöšĭni otat'oiapioyimoai itsipst'üksĭnimatsiuax, ki ek'skaietükkiau, ki, an'iau, Tse'ma itotsim'atsęsts am'ok mokök'sĭnik, ki am'ostsk ot'omükapĭstutüksists? **55** Küttomai'sauamiu'ats ai'satsakuiä okku'i? Küttomaisauainikötsiu'ats Oksĭtsi, Mary? Ki omu'pappiipix küttomaisauainikötsiu'atsax James, ki Joses, ki Šimon, ki Judas? **56** Ki ot'akemix oküttomaisaiiokönopokomok'atsax? Am'o Nĭn'au, Tse'ma itotsim'atsęsts annists'ĭsk? **57** Ki its'tsskĭmskükiuax osto'i. Ki Jesus an'ĭstsiuax, prophet itüs'tsaköttau, sauomai'tapposięsts otau'öšĭni ki otauüt'okoai. **58** Otsauomai'tuksuai ūn'nikaie itsauomapĭstutükkui annim' akatio'yięsts ükkük'umapotüksists.

14 ANNIK' Herod tetrarch okhtsim'attomęsts Jesus otap'ĭstutsipists, **2** Ki an'ĭstsiuax otap'otomokix am'omauk John Baptist; enio'sinni mat'sipuu; ūn'nikaie ükkük'umapotüksists itap'ĭtustimęsts. **3** Herod ūkai'eĭniauaie John, ki aiš'ksipĭstsiuaie, ki itsok'iauaie osto'iaie Herodias, us Philip otokeman'ĭnaai. **4** Tük'ka John an'ĭstsiuaie matökhsiu'ats kök'otoössi. **5** Ki otai'aksenitossaie, stun'nuyiuax matap' pix, tük'ka ĩksĭnnu'yiuaxuaie prophet. **6** Ki otai'totstšĭsi Herod otsit'sipokaiipi, Herodias otün'ni itüt'sikipiu, ki itsüp'ĭstutuyiauaie Herod. **7** Itsiksĭs'toatsiuaie

atoün'ĭssinni mök'ittokotossaie otan'ĭstopiaie. **8** Ki oksĭs'tsi otsis'tok, ki an'iu, John Baptist otokön' ĩstšüp'potoat omük'okos ki annom' ĭstoko'kit. **9** Ki omüx'ina itsik'oketükkui: ki otütoanis'si ki otopokau'yemix, ūn'nikaie itani'u mök'okotösaie. **10** Ki itüp'skökiu, ki itsi'kawkokĭtsiuaie John itsĭpst'sokĭawpiaie. **11** Ki otokön'itsipuk'sipĭppotopaie, omük'okos itsüp'potopaie, ki ikotauai'e ake'kuün: ki ito'tsĭppotuyiauaie oksĭs'tsi. **12** Ki otüs'ksĭnimatsax itoto'iau ki mat'sĭmiau Josüm' i, ki ai'akotomiau, ki i'tappoiu ki itünĭst'ĭstsiu Jesus. **13** Jesus otokh'tsĭmsi, itsĭstüpaatomaie akli'iosatsĭs itsui'akhiosiu, ki ksĭst'apsksökkum itüpanĭstappo'aie: ki matap'pix otokh'tsĭsau itsiksiuopokiuo'iauaie, otakap'ioyimoauęsts süx'iau. **14** Ki Jesus itopĭtsĭssa'atomaie, ki nan'nuyiuax akai'tappix, ki kaiĭm'iuax, ki ikut'tutuyiuax otai'oktokosimoauax. **15** Ki otai'ĭstükköpsi, otüs'ksĭnimatsax otsitota'akax, ki an'ĭstsiuaie, annom' ksĭst'apsksökkumasiu, ki au'mütüputükkui; o'tappiisĭna ünĭntšups'skos, mök'ittapposi akap'ioyĭsts, mök'opumattosi aau'öšĭn. **16** Ki Jesus an'ĭstsiuax, matokuięstapu'iauaie; kotok' möks'auattopĭiau. **17** Ki an'ĭstsiuaie, annom' niĭsinan'anists nišittu'yi ke'tanists ki na'tokümi mammix'. **18** An'iu, puk'sipĭppotokĭkau. **19** Ki an'ĭstsiuax könai'tappix mök'opasax mattu'yikui; ki mat'sĭmęsts nišittu'yĭsts ke'tanists ki na'tokümi mam mix', ki, otpsisüp'si itatsĭm'etsĭmęsts, ki itau'minotsĭmęsts; ki ikotsiu'ax otüs'ksĭnimatsax ke'tanists, ki otüs'ksĭnimatsax ikotsiu'ąsts o'tappiisĭna. **20** Ki iköñau'yiau, ki itoku'yiau: ki mat'sĭmęsts iau pi'nikęsts itstsi'ĭsts na'tsikoputtuyi ĩksĭmattük'ĭssokaĭĭsts. **21** Ki aiiniks'ĭsk au'yixk nišitsi' omük'sikepĭppix nĭn'ax, ki akex, ki pokax'. **22** Ki Jesus eikak'imatsiuax otüs'ksĭninatsax mökĭt'süppopięsax akh'iosatsĭs, mökotom'apümмосax, otsakiaiš'tüpskoösaie tappiisĭn'na. **23** Ki otsĭs'tüpskoösaie otappiisĭn'nä, itsitamĭsso' nitum'mo mökatsĭmooikasi; ki otau'tükkusi itsĭttau'pĭu. **24** Ki akli'iosatsĭs ai'itütsĭkioo, ki ipawkh'paikĭmskawp: tük'ka, umut'totsüppopi. **25** Ki nišsoo'yi ĩkska'tüksĭnni koku'yi Jesus itsĭtappo'ax, omük'sikĭmi itokh'itauauökau. **26** Ki otüs'ksĭnimatsax otsĭnno'ossauaie umuttokhitauau'okani omük'sikĭmi, ap'aiĭsitaiau, ki an'iau, Sta'awina; ki oko'pusuai itokum'iau. **27** Ki Jesus kaiĭp'sĭtsĭpsatsiuax, ki an'iu, ökh'sitükkik; nitam'i; Piniko'puk. **28** Ki Peter noküt'anĭstsiuaie, Nin'a küm'ämieniki ani'kit ksęsto'a nök'itotosi nök'itsĭtępauauökasĭ omük'sikĭmi. **29** Ki an'iu, Puk'siput. Ki Peter otĭnĭsa'atossi akh'iosatsĭs, itokh'itauauökau omük'sikĭmi mök'ittapposi Jesus. **30** Ki otsĭnĭs'si eik'sopuyi, itsiko'pum: ki otaumütęp'süppopiisi omük'sikĭmi ita'sainiepuyiu, ki au'aniu Nin'a, Kömotse'piokit. **31** Ki Jesus itüp'sauksĭkĭns'tsakĭuaie ki itsĭn'iauaie, ki an'ĭstsiuaie, ksęsto'a enükaumai'tükkĭua, kumauk'saietükkiks? **32** Otsito'tosau akh'iosatsĭs, itsiksĭst'sopu. **33** Anniks'isk itsüp'popix akh'iosatsĭs

itoto'iauaie ki atsimmim'miauaie ki an'iaiu, E'mümi kitam'i Ap'istotok'iuä okku'i. **34** Ki otau'pümmosau, itoto'iau Gennesaret istau'össäni. **35** Ki annim' istšin'ax, ots'ksinuoössau, itüp'skükiau kōnūs'ksōkkum sa'akapotsi, ki itotsip'iauaie ikōnai'oktokosix: **36** Ki au'kōmōnistsiauaie (Jesus) mökskaks'ixenīsax oso'kōsīm itsšain'ikaists: ki manīsts'eipi kaien'īmix ün'nineestsimi sokap'okuttotoax.

15 AI'SĪNAKIX ki Pharisees, Jerusalem istsitappimix otsit'totaakax Jesus, ki an'iau, **2** Tsanīstapiuats umut'ünīstūpaipixipiau ūkaitappix otūn'issuaiauešts? Oyīs'sax ke'tan, matūtsšimiu'ax. **3** Nokūt'anīstsiuax ku'maukanīstūpaipixipuaīšks Ap'īstotokiuā otse'poawsīnmi kōk'satsīsaai kiksīs'tapūnīssuai? **4** Ap'īstotokiuā an'iu, atsimmim'mīsau kīn'a ki kiksīs'ta; ki, annōk' ai'pakosīnikuyiūōk un'ni ki oksīs'tsi, unnianīstse'īnsä. **5** Ki kitan'ipuu annōk' an'īstsiuōk un'ni ki oksīs'tsi, kotūk'sīnaie, kitak'ototokuinanipi nēsto'a, **6** Ki kūt'atsimmimmiuax un'ni ki oksīs'tsi, paio'toau. Kitse'poawsuauešts kumut'saiepumapīstūtsipaie Ap'īstotokiuā otse'poawsān. **7** Kitsiksīs'tapokōmmotsitappiansuai! Esaias prophet kit'sokapenūpanikoau, ki an'iu, **8** Am'i ox matap'pix nimut'astokokiau maau'ēsts, ki nimut'atsimmimmiokiau oto'ūniuauešts: ki u'skēttsipōppuanēsts nitsīp'piokokiēsts. **9** Nitsiksīs'tapatsimmimmiokiau, ōk'aumaitsipīsts āt'suaīšksīnīmats'iauaax nīn'ax otan'ipuauešts. **10** Ki nan'nikōttsiuaax o'tappiisīnna ki an'īstsiuax, Okh'tok, ki sokap'okhtok; **11** Annik' itsūp'popiik maoi'i matokapīstotok'atsaie nīn'aai; annik' sūk'siik maoi'i itokapīstutuyiu'iu'ae nīnai. **12** Ki otūsksīnimats'ax otsītota'akax ki otan'ikax kikūt'ūšksīnīpa Pharisees otsīt'kūsau otokh'tsīsau annik' epo'awsīnik? **13** Ki nokūt'ūniu, kōnai'sūpipumanīsts Nin'a spots'im okūt'taisūpipumattopīstsi ak'sūškōpattopiēsts. **14** Amau'patokau; naps'tsiotūppīnnūkiu naps'tsīx. Ki naps'tsiuā ātūppīn'nūssi naptsi'i, atūn'iaksīnmi akai'akitsūppopiiau. **15** Peter itūman'īstsiuaie, nokksīnīm'atsokīnan am'om parable. **16** Ki Jesus an'iu, kikūttaisakiaisauaiokhtsīmipiuaau? **17** Kikūttaisauaiokhtsīmipiuaau, annik' itsūp'opiik maoi'i, itūp'sūppopai lo'iskoanni ki ipsai'piosop? **18** Ki annīsts'isk itsūks'isk maoi'i u'skēttsipōppi itsūks'iax; ki itokap'īstutuyiauaie nīn'aai. **19** U'skēttsipōppi itsūks'ēsts sauum'itsitsitanīsts, inik'sīsts, auōk'otanīsts kōmos'īsts, īstūp'saiepīstīnmi, atauūn'īssīsts; **20** Am'ostsk itokap'īstutuyiauaie nīn'aai; ki maks'oyīssi otsauomūs'tsīmīssi matokapistutuyiuaats nīn'aai. **21** Jesus itūmīstūpa'atomaie, ki Tyre ki Sidon īstssoots'īsts itsitap'po. **22** Ki sat' sit, Canaan ista'ke itsux'iu annīsts'isk īssoots'īstsk, ki itasaine'poattsiuaie, ki an'iu, Kīm'okit Nin'a, David okku'! Nītūn'na eiko'ksīstutoau maka'pistaaw. **23** Ki matsitsitsipsattsiuatsaie. Ki otūsksīnīmatsax otsītota'akax ki otau'kōmōnikax ki

an'iax Ūnnīstūp'skōs; nitūsksauasaine'poūkīnan. **24** Ki nokūt'anīstsiuax, nikak'itūpskoko Israeli īstat'stanix emūk'ikīnaiīx. **25** Otsitūmitota'akaie ki otatsīm'mīmokaie, ki an'iu, Nin'a Spum'mokit! **26** Ki nokūt'anīstsiuaie, matōkhsiu'ats mōk'otsīssi pokax otsau'ōšinoaii mōkitūp'apixīsēsts imitax'. **27** Ki (ake'ua) an'iu, E'mūniu, Nin'a; ki imitax' au'attomiau pinikēsts īnnīssi'īsts otsin'aimoauai otsitau'yipiaie. **28** Jesus itūmok'anīstsiuaie, Ake', omūk'o kītaumai'tūksīnmi: Ūnnianīstsi'tsīts kitsitimi'atopi. Ki otūn'ni ikuttotoai'īnai annik' itai'ksīstsiukimopiik. **29** Ki Jesus itsīs'tūpaatomaie annim', ki itast'toto Galilee istomūk'sikīmi; ki ita'mīsso nitum'mo ki itau'piu annim'. **30** Ki akai'tappix otsito'taakax, ki ipokom'iauaax ūs'tsekaiix, naps'tsīx, kūttaiai'puyix, iko'mūksīx, ki akaiēm'ix stīk'ix ki Jesus okt'sīsts itsīn'apiksīstsiuaux; ki ikut'tutuyiaux: **31** Ki kōnai'tappix ek'skaietūkkiau, otsīnno'ōssauax kūttaiai'puyix otse'puyīssax, ki iko'mūksīx otokut'totoōsax, ki ūs'tsekaiix otauau'ōkāsax, ki naps'tsīx otsaps'ax: ki ūs'tsakōttsiua Israel īstap'īstotokii. **32** Jesus itūmīn'nikōttsiuaax otūsksīnīmats'ax, ki an'iu, nitai'kīmaiau o'tappiisīnna nioks'kai ksīstsi'īsts nitopokau'pimokiau, ki matokoyiu'axau: ki nimat'aksīstūpskoauaxau otau'notssau ōkskakūmitseni'au moksoku'i. **33** Ki otūsksīnīmatsax an'īstsiuaie Tse'ma nōkitotsipīnan'a ke'tani manīsto'mūkopiau mōk'otkuīsēsts o'tappiisīnna? **34** Ki Jesus anīstsiuax, Tsanetso'a ke'tanīsts kitsinan'ouauešts? Ki an'iau, Ikīt'sikaiiau, ki unna'tosīmi inūk'umix. **35** Ki an'īstsiuax o'tappiisīnna, ksōk'kum mōkittopasax'ax. **36** Ki mat'sīmēsts ikīt'sikaiēsts ke'tanīsts ki mammix', ki a'tšimoiikau, ki a'mīnōtsīmēsts, ki ikotsiuaax otūsksīnīmats'ax, ki ūšksīnīmats'ax ikotsiu'ax o'tappiisīnna. **37** Ki ikōnau'yiau, ki ikuyi'au; ki mat'sīmiau pinikēsts ītkim'iauešts ikīt'sikaii īksīmmatūk'isokaiīsts itui' tsīsts. **38** Anniks'isk au'yīkk nīssoyīm'i omūk'sikepīppix nīn'ax, ki akex, ki pokai. **39** Ki itsīs'tūpskuyiu o'tappiisīn'na, ki itsīt'sūppopiu akh'iosatsīs, ki ito'to Magdala īstssootsīs'tsi.

16 PHARISEES ki Saducees ipok'itotoiau ki as'saksksīnnuyiauaie, ai'puīnūmiau mōkanīs'tsīnnomoōsax spots'im īstap'stosīnmi. **2** Nokūt'anīstsiuax, autūkkus' si, kitan'ipuan ak'etameksīstsi ku; āmawk'īssoksištikuists. **3** Ki ksīskūnna'tūnnīssi, ak'akapiksīstsiu annok' ksīstsi'kui, amawk'īssoksištikuists ki īkikīn'inatsiu. Kitsiksīs'tapokāmotsitappiansuai! Kitokot'ainipua assoksišt'ikuists ostokso'auēsts; ki kimatokot'ainipua annīsts'isk ksīstsi'īstsk īstap'stosīsts. **4** Otsauum'itsitappiisīn'na ki otau'ōkotaitappiisīn'na ap'satsīmiau apsto'sīnmi; ki matakokotau'axau apsto'sīnmi; prophet Jonas otap'stosīnmi akokotauaie'. Ki skītsiu'ax ki itsīs'tapu. **5** Ki otūs'ksīnīmatsax otau'pūmmosau pakhts'esaiīksīnīmīu mōk'atūksau

ke'tani. 6 Jesus itüm'anistsiuax Mokök'ik ki iskskats'ik Pharisees ki Saducees istsi'kopütsketatsisau. 7 Ki ai'sitsipsattseiau, ki an'iau, nimatotsipinan'a ke'tani, 8 Jesus otsinno'osax, an'istsiuax, Inük'aumaitükikx, kumauk'sitsipsattseipuauais, kitsauo'tüksuai ke'tani? 9 Kiküt'taisakiaisauokhtsímipuaau, kiküttaisauüksinipuaau nışito'müksikepippix matap'pix istisittu'ists ke'tanists, ki tsanetso'ä kitots'ipuauešts İksşimmatük'isokaišts? 10 Nıştoyim'i omük'sikepippix matap'pix İstokİtsikaists ke'tanists ki tsanetso'ä kitots'ipuauešts İksşimmatük'isokaišts? 11 Kumauk'staiookhtsímipuauais kimat'sitsipsattopuaui'ats ke'tani, kökİskkatsissuai Pharisees ki Saducees İstsi'koputsketatsisau? 12 Itüm'İksşinimiau matsemiu'atsax möksİskkatsİsaie ke'tani istsi'koputsketatsİs, ki ai'semiuaxmöks'İskkatsİsaie Pharisees ki Saducees ots'ksinimats'tüksuaiax. 13 Jesus otsito'tosi Cesarea Philippi, ai'süppoötsesattsiuax otüksşinimats'ax, Tsa aniu'axau matap'pi nesto'a nın'au okku'i nökö'ümsi? 14 Ki an'iau, stsik'ix John Baptist: stsik'ix, Elias; ki stsik'ix, Jeremias, ki stsik'ä prophet. 15 An'İstsiuax Tsa kitak'anipuaui nökö'üm-si? 16 Ki Simon Peter noküt'anİstsiuaie ksęsto'äkauk Christ, Ap'İstotokiuä ipai'tappiiuük okku'i. 17 Jesus noküt'anİstsiuaie kitatsim'si, Simon Bar Jonas. İk'sisakuyi ki aa'püni kimat'üksşinimatsok'atsau: nin'a spots'im kitusksinimats'ok. 18 Ki kita'atanİsto, ksęsto'akauk Peter, ki am'om ok'otoküm nitak'İttokhitokoİska church; ki Hades İstokh'sepİstanİsts matakatsiu'atsaie. (Hadęs g86) 19 Ki kitai'akokoto spots'im İstşin'naiisİnni itotai'kauaipixİxtükioipi; ksök'kum kitai'akomianİstomopipi, spots'im ak'İtomopipo; ksök' kum kitai'akomianİstapotsippi spots'im ak'İtapotsip. 20 Itüm'anİstsiuax otüksşinimats'ax mökstaİtsİnnikoösa'ae osto'i otüm'si Jesus Christ. 21 Annik' Jesus itaumütüp'anİstşinomoyiuax otüksşinimats'ax manİstakİttappopi Jerusalem, manİstaks'İpuinaİstoto'awpianaie omüx'İmİx ki omük'atoiapiekuax ki ai'sİmakİx, ki manİstaks'enİtawpiauie, manİstaks'İpuauİstotoawpiauie nioks'kai ksİstsikui. 22 Peter itümo'toyiuaiie, ki aumütüp'sitsİpsattsiuaie, ki an'iu, Nin'a kökünüstİp'piokosi; matakİttotstsiu'ats ksęsto'a. 23 Ki İtapotükau'ae, ki an'İstsiuaie Peter apüt'tokokit, Satan; kök'kitstsskİmskükki; kimatsskümüau'ats Ap'İstotokiuä kitsksska'tüksİsts annom' ksökkum. 24 Itümanİstsiuax otüksşinimats'ax İststsi'ki matap'pi makopokiuo'össi nęsto'a, İnnianİst'auİtsİkimatsİstotos, ki İnnianİstto'tsİs otuai'staksİnni, ki İnnianİstopokiuos nęsto'a. 25 Annök'aiakİtsİkömotsepİsİuok opai'tappiisİnni, akatstomaie': ki annök' itai'akatstomök opai'tappiisİnni, nęstoi umutak'atstomaie, ai'akokonimaie. 26 Tسانetso'ä matap'pi ak'okuİstşİpsakuiİm'ats minan'attüssi könü'sksökkum, ki atsto'si otsipai'tappiisİnni? Awx'a otai'akokotawpiauie opai'tappiisİnni? 27 Nin'au

okku'i akototo'yİnaie Un'ni ots'tsapİnasİnni ki oto'tokatatsix akopokiuo'iax, ki könai'tappix manİstsi'pięsts otap'otüksuauešts ak'İnnİstokotsiuax. 28 Kit au'münİstopuaui stsik'ix annom' itai'puyiau, matakattotsim'axau eİno'sİnni otsauomai'noösaui nın'au okku'i otsın'aipuksipusi möks'İnaiisi.

17 OTAİKSİUO'ĘSTS nauyi ksİstsikuišts Jesus mat'toyiuax. Peter, James, ki John oskün', ki itünİstşİp'İuax spİ'tummo. 2 Ki otsakiaİnoösauiie it'oketsİstümüİnai; ki ostoksİs'İ İkkün'natsiuaie manİst'İkkünnasuyipi nato'si, ki otsİstotos'İst ksİx'İnatsİęsts manİstİ'ksİxİnatstsi ksİstsikui. 3 Ki sat'sit, İtsina'kuaięmiau Moses ki Elias, ki ai'sitsİpsattsiuaie. 4 Peter itüm'anİstsiuaie Jesus, Nin'ä, ökh'siu annom' nökö'İttapİsİnan: ökh'sİtükkieniki, nökapİststşİsİnan annom' nioks'kai api' manİst; tuks'kaii köksinan'attosi, ki tuks'kaii Moses möksinan'attosi, ki tuks'kaii Elias mök sinanattosi. 5 Otsakiai'puyİssi, sat'sit İkkün'aisokšİstsikuyi ituyi'künakoaiau: ki sat'sit, epo'awsİnni itots'tsiu assokšİs' tsikui, ki an'iu, Am'o nitük'omİmokos nitsekökh'sİmmau; okh'tok. 6 Ki üksşinimats'ax otokh'tsİsauiie itopi'iau ostokso'auęsts, ki eks'kaikopumiau. 7 Ki Jesus ito'to, ki i tsİxen'iuax, ki an'iu, Nipuaui', ki piniko'puk. 8 Ki ot'süpsau matsİnnuyiau'axau matappix, kaks'İnnuyiau Jesus. 9 Ki nituin'moyi otsİnİssat'tosau, Jesus itsem'iuax, ki an'iu, Pİnanİstok matap'pi kitsİnip'uauešts, Nın'au okku'i otsauomät'sipuaui eİnsın'ni. 10 Ki otüş'ksİnİmatsax aisüppoötsesat tsiauaie, ki an'iau, mauk'auaniİksİxİau ai'sİnakix ak'otomoto Elias? 11 Ki Jesus noküt'anİstsiuax, E'münü, Elias ak'otomoto, ki akokönu'kömototom. 12 Ki kitan'İstopuaui, Elias İk'auto, ki matsksİnnuyiu'axauaiie ki nİtsİs'tutuyiauie manİstşİp'stapiu. Neto'yi akünİstai'puİnattsiuaie Nın'au okku'i. 13 Itüm'İksşinimiau üksşinimats'ax umutai'sitsİpsi John Baptist. 14 Otsito'tosau o'tappiisİn'na, nın'aii otsito'taakaie itsito'topİstuksİsano'piİnaie, ki an'iu, 15 Nin'a kİm'İs noko'a; au'atusİnu ki eks'İpuİnüm: ai'kapİtsuiopiu İstsi ki ai'kapİtsuiopiu okke'. 16 Ki nİtsİtotsİp'İaiauaie kİtüksşinimats'ax ki matokotokuttotu yİuaxauaiie. 17 Jesus itüm'änü, o'sauomaitükkesİnna ki otapok'apİtappiisİnna! Tسانetso'a kitakopokau'pİmopa? Tسانetso'a kitak'İtsİtattoppu au? Puksİpİp'potokİk. 18 Ki Jesus seİtsİp'sattsiuaie sauum'İtsİstaaw; ki İtsüksİnai; ki annik' pokau' İkut'totoau. 19 Üksşinİnats'ax itüm'İtoioiauaie Jesus ki an'iau, numauk'sauokotsatşİppİksİstşİnan? 20 Ki Jesus an'İstsiuax, Kitsauomai'tüksİnni: kİtau'münİstopuaui, kemük'enükotsİssi kitaumai'tuksİnni, manİst'omükopi mustard itotai'süpipumauopi kitakokot'anİstop am'om netum'moyi ökö'ümİstşİpotosi omim', ki ak'İtşİpsİtu; ki matakİststsi kİküt'taakokotsİststsiuui. 21 Am'oi İnanİstap'pi matomai'süxiuats

saiits'ts'is'iaiu a'ts'moiikani ki sauau'yis'imni. **22** Ki otsa'kiitau'pissau Galilee, Jesus an'ists'iuax, Nin'au okku'i ak'okotau matap'piix: **23** Ki aks'initts'iauaie, ki nioks'kasi ks'ists'iku'ists, ak'uits'ipua'atsau. Ki eks'kaikik'inet'ukkiau. **24** Ki ots'itto'tosau Capernaum, anniks'isk au'tujixk mix'kim, itoto'iau Peter, ki an'iau, k'uttomisauaiponitau'atskitsin'aim? **25** An'iu, A, ki otsip'is' nap'ioy'is Jesus i'tomsits'ipsatts'iauaie, ki an'iu Tsa kitsta'pa, Simon? Tukka' au'tuyiu mix'kim ks'okkum ist'sin'ax? Otaut'okos'ix, ki pie'tappix? **26** Peter an'ists'iauaie. Pie'tappix. Jesus an'ists'iauaie, o'kosouax matakott'imaiponitau'atsax. **27** Ki, n'okstaisau'kosats'osau is'tupuk omuk'sikimi, ki sua'piks'ists'is amik'ats'is, ki mammi kitotom'omikani mattos'; ki pakui'n'ainiki kitak'okonoau mix'kim: annok' mattos', ki ko'ts'isau, kitak'siponitanuni.

18 AN NIK' otuks'nimats'ax itoto'iau Jesus ki an'iau, Tukka' m'istupomuksim'a spots' im ist'sin'naiisinni? **2** Ki Jesus ist'in'ikotts'iauaie inuk'sipoka ki itut'sikipotoyiuax. **3** Ki an'iu, kitau'mun'istopuau saii'sau'aitinoeniki, ki saie'tuman'ists'inoeniki inuk'sipokax, kimataksipi'puua spots'im ist'sin'naiisinni. **4** Annok' aks'inuksipokaitstusio'ok man'ist'inukstsimipi am'o pokai'i, its'it'upomuksim spots'im ist'sinnaiisinni. **5** Ki annok' ak'autuyiuok tuks'kai inuk'sipokaitstos'isisk, nesto'i nitau'tok. **6** Ki annok'ist'sks'im'sk'ukiats'iuok tuks'kumi anniks'isk inuk'sipokax nitau'maitokixk, okh'siu pikiak'iokotoki kin'attossaie, ki inets'issi omuk'sikimi. **7** Ist'sks'im'sk'uks'inni it'okapiu ks'okkum, ist'sks'im'sk'uks'ists ak'itoto'iau; ki annok' nin'auok' paiuk'sip'ipptomok' ist'sks'im'sk'uks'inni, aks'ks'nimaie maka'pil! **8** Un'nikaie kots's' ki kokot'si ist'sks'im'sk'ukiats'otsenikiau, koks'init'au, ki mis'tupapiks'istaiu: itokh'siu kok'kitsip'issi opai' tappiis'inni koks'istseka'isi ki kok'opokok'si, kok'staitup'apix'ikosi k'uttaiiapunstsiuasi ki kitai'akokots'ists ki kitai'akots'ists. (ai'ionios g166) **9** Ki koops'pi ist'sks'im'sk'ukiats'otseniki, sauau'tos, ki mis'tupapiks'ists'is: itokh'siu kok'kitsip'issi opai'tappiis'inni tuks'kum moops'pa; kok'staitup'apix'ikosi kut'taiiapunstsiuasi, ki kitaiakoops'pix. (Geenna g1067) **10** Mokok'ik kok'stauks'istotowsi tuks'kum'ak om'oksk inuks'tsimix: kitan'istopuau spots'im oto'tokatats'uaux usks'skats'imiau Nin'a ostoks'is'aie spots'im otsitau'p'ipi **11** Nin'au okkui ito'to mok'siks'ikomtse'p'is'iaie annok' at'stauok. **12** Tsa kitus'tapuau? Nin'an minan'att'ussi kep'p'pi emuk'ik'inx ki tuks'kumi itun'is'tapu, k'uttomisau'uss'k'its'imi'axau piks'ip'pi piksi'koputsi, ki k'uttomisau'aitappo'ats netum'moists, ki k'uttomisau'aps'ummiuats annok' nitt'uppu'ok? **13** Ki ikum'okono'ssaie, kitau'mun'istopuau man'iste'tamet'ukkipiax piks'ip'pi piksi'koputsi otsaiis'tapusax its'is'tupskaietamet'ukkiu annok' ikon'ymauok. **14** Neto'i omat'sitsitanats Kin'a spots'im tuks'kumi anniks'isk inux'tsimixk mok'saiinakua'issau.

15 Stsik'i, kumu'pappiipi sauok'omots'istototseniki, matan'ists'is otsauok'omots'istappiis'imni, ks'esto'a ki osto'i namis' tsitappiik; okh'totseniki kitse'motsau kumu'pappiipi. **16** Ki saiiokh'totseniki, tuks'kum tsok'tau na'tokumix pokitappom'isau, konai'poaws'ists moks'eikosau, otokh'ts'isau natsitappix, tsok'tau nioks'kaitappix. **17** Ki saukli'tousax, an'ists'is'church: ki sauokh'ts'issi church, un'ianists'is sai'etukkiua ki publican. **18** Kitau'mun'istopuau, kitsit'aiipipi ks'ok'kum, ak'uits'ipots'ip spots'im: ki kitsitappots'ipi ks'okkum, ak'uits'ipots'ip spots'im. **19** Kimat'an'istopuau, netum'an'ists'its'itainoainiki kitak'auk'om'onsuai, Nin'a spots'im aks'istutomoyiuaxaie. **20** Natokumi tsok'tau nioks'kumi nits'in'ik'osim itsitomo'oaupi nit'sitait'uits'ikiau. **21** Peter itumitotoaie, ki an'ists'iauaie, Tsanetso'awtau numu'pappiipa noks'auumits'istu-tuy'issi, ki noks'ks'innoo'ssi? Akokits'ikaiaests? **22** Jesus an'ists'iauaie, Kimatan'istopa ik'it'sikaiests, ikits'ikipuiests ikit'sikaiests. **23** Spots'im ist'sin'naiisinni nitum'an'istsiu omux'ina annok' ak'okok'its'imaiauok otsitappim'ix. **24** Ki otai'mut'up'ukst'uk'issi tuks'kum ot'sittots'ip'otokaie, ke'pi omuk'sikep'p'poyi mix'kimix otai'akokotopixaie. **25** Otsai'itst's'issi mok'okot'osai'e, Otsin'aim an'iinaie mok'apikosaie, ki otokem'an ki o'kosix ki otok'ona'nan'ists, ki mokotoku'yisax mix'kimix. **26** Otsitappimi itop'istuks'isano'p'inaie ki ats'immi'inaie ki an'iinaie Nin'a, pinane'tukkit ki kitaks'upan'istokoto. **27** Ki annok' matap'piuok otsin'aim kaiim'iauaie ki paio'toyiuuaie ki unnim'iks'ks'innuyiuuaie. **28** Ki neto'ok matap'piuok sux'iu, ki tuks'kum'i otopok'apot'ukkimix ikon'oyiuuaie otai'akokok'isk kep'p'pii a'punasainix; ki een'iauaie, ki paiu'ts'iniuaie ki an'iu, Ponitat' kitai'akokokipix. **29** Ki otopokapot'ukkim'i itop'istuks'isanopi'inaie, ki aukom'on'ists'iauaie, ki an'iu, pinane'tukkit ki kitaks'upan'istokoto. **30** Ki matokhsit'ukkiu'ats; ki itappo' ki its'ipsts'tapiks'ists'iauaie itai'okiakiopi, otsauomais'upan'ists'iponitasaie mokstais'uksaie. **31** Otopok'apot'ukkimix otsin'is'sax eks'kaikik'inet'ukkiau, ki ito'toiu, ki otsin'a'imoauai aiits'iniyui'auests. **32** Ki otsin'aim otsin'nik'ottossaie, an'ists'iauaie, Sauum'itapot'ukkiua, kitai'akokokipix kitsin'omokitan'iki: **33** Kan'is'tsik'imopi kumauk'sauanists'ikimaisks kitopokap'ot'ukkimok'a? **34** Ki otsin'aim istse'tukki'ina, ki itsit'upumuts'kaiuaie pu'ina'itappix otsauomai'supp'iponitassaie. **35** Neto'i Nin'a spots'im kitak'an'istotokoau saii'sin'yminoainiki ku'sskets'ip'opuauests kumut'auk'imaupuai kumu'pappiipix.

19 KI Jesus annists'isk epo'aws'ists otaik'siu'attosests Galilee its'istupa'atomaie. Ki Judæa ist'ssoots'ists, Jordan mis'taputsim, itoto': **2** Ki akai'tappix ipokiuo'iauaie; ki annim' ikut'totoyiuax. **3** Pharisees itoto'iauaie, ki as'saks'ks'innuyiuuaie ki an'ists'iauaie, okhsiu'ats nin'au konai' nukun'istap'ists

mök'anistüpskoösaie otokem'an? 4 Ki noküt'anistsiuax kikätanistop'ats sinak'sin, annök istsitsap'istutuyiuöka ap'istutuyiuax nän'au ki ake'u. 5 Ün'nikaie nän'au itai'akskitsiu ax un'ni ki oksis'tsi, ki ai'akükömmiu otokem'an: ki akitum'anistoksisakumiau. 6 Ün'nikaie matsistoküm'axau, itse'tumanistoksisakumiau. Ap'istotokiua otsipo'totopists, pinits'tsis matap'pi mökai'aketotosöests. 7 An'istsiauaie, niauk'anii Moses ök'okotösi sinak'sin, ki ök'ünistüpskoawsi? 8 An'istsiuax Moses, kumut'sipotomokoau kitse'usskëttisipöppisuai, kökötünistüp'skoösuai kotokem'anoauax; ki istsits'i matütünistsiu'ats. 9 Ki kitanistopuau annök' akünistüp'skuyiuök otokem'an, sauau'ökotasaie, ki otai'kaokemaitai stsik'i itau'ökotau: ki annök' ikem'attauök itüp'skouök, itau'ökotau. 10 Otüs ksinimatsax anistsiauaie Ünnianists'issau nin'au ki otokem'an, matökhsiu'ats mök'okemsi. 11 Ki an'istsiuax kónai'tappix matokot'otsimaxaie annik' epo'awsnik, anniks'isk iko'taxk nittsímiauaie. 12 Itstsi'i iuai'itax itsip'o'kaii; ki stsik'ix matappix iuai'istsiauaix, ki stsik'ix iuai'itastotsiaua, Spots' im istsinnsinni umut'uai'tastotospiau. Annök' ikot'totsimök ünbianistots'isaie. 13 Inük'sipokax itotsipototai mökittokhitsikins'tsaksax, ki mökkitatsimoiikasi: ki üksinimats'ax an'istsiauaix unnai'e. 14 Ki Jesus an'iu, Pokitsim'mokau inük'sipokax ki pinanis'tokau nökstai'puksipaaísau. Ün'nianistaps'iau spots' im istsin'naiisinni. 15 Ki itokhitsikins'tsakiuax, ki istsin'tüpaatomaie. 16 Ki, süppit, tuks'kümi itsitotoiuaie ki an'iu, Ökhsin'ai, tsanistap'iaua nökökhsistutsipi, nökkuanan'si üsk'sipaitappiisinni? (aiönios g166) 17 Ki an'istsiauaie, Kumauk'ainikük'iks ökh'si? Matütsitstipa ökhsi, nitüks'kümm, Ap'istotokiua, itökh'siu: makitsipim'eniki opai'tappiisinni, sat'sitöests ökök'itsimanists. 18 An'istsiauaie Tsistsimä? Jesus an'iu, kimataksenik'ipa, kimatakau'ökotapa, kimataksikömos'pa, kimatakütüp'saiepitpa. 19 Ükómim'misau kün'a ki kiks's'ta; ki, kitak'anistükömmimau kitopokau'pimau kanistük'omimmospi. 20 Man'iköppi an'istsiauaie. Nitökönüs' satsipiau am'ostsk nitsök'umapiisi. Tsanistap'iaua niküt'tomüssatsipi? 21 Jesus an'istsiauaie maksüpanis'tsiminiki matap'iköttoat kitsinan'ipi ki ko'tsisau kim'atapsix, ki kitak'okuinani treasure spots'im: ki puk'siput, pokiuot' nösto'a. 22 Ki man'iköppi otokh'tsim'si annik' epo'awsnik, istsikün'iistapu: tük'ka ek'akauoi otsinan'ists. 23 Jesus itüm'anistsiuax otüsksinimats'ax, kitau'münistopuau, ako'tsapsiua ak'skotoitsipim spots'im istsin'naiisinni. 24 Ki kimat'anistopuau aks'istüpiksistspapiu'camel mökotsisüppoksüx atünau'ksis istakün'ikai, ki mataksiksistspapiu'ats ako'tsapsiua mök'itsipissi spots'im istsin'naiisinni. 25 Otüsksinimatsax otokh'tsim'sax ek'skaietükkiu, ki an'iau, Tükka' akokotsikömotse'piau?

26 Ki Jesus üs'sümniuax, ki an'istsiuax matap'pix matokotsistutsim'axau; Ap'istotokiua ikotokön'apistsutsimöests. 27 Peter itüm'anistsiauaie, sat'sit, nitökönüsskipinan ki nitopokiuo'pīnan ksöstu'a. Tsa nitakanistokuinan'ipīnan? 28 Ki Jesus an'istsiuax, kitau'münistopuau, ksösto'au kitopokiuo'puau nesto'a, Nän'au okkui otak'ittokhittau'pissi ots'tsapinaiso'pötsis, ksösto'au kitak'ittokh ittau pipuau na'tsikoputtuyists asso'pötsists kökitokök'itsimattosau Israel istsistsikoputsix matap'pix. 29 Ki anniks'isk skim'ixk öko'auöests, ki anniks'isk skits' ixk umu'pappiupuauax ki ot'akemoauax ki un'ouuax, ki oksist'ouuax ki otkem'anoauax ki o'kosoauax, kiotsin'simmanoauax, nösto'i itskim' iauöests, kepip'pi ak'okuyiau, ki akokuinan'attomiau üsk'sipaitappiisinni. (aiönios g166) 30 Ki akai'tappix matom'six ak'sakoissiau, ki sako'issix ak'otomsiau.

20 SPOTS' IM istsin'naiisinni netoi'nitsiu nän'au, nap'ioyis istsin'aim, annök kök'könsuxiuök mök'anistosi ap'autükkix, mökapotomoyisax otsin'simman. 2 Ki ökh'situkksix mökokuyisax tuks'kai ksistsikui tüks'kümi apün'asaini itüp'skuyiuax otsin'simmani. 3 Ki nioks'kaii itai'ksistsikumioipi mat'suxiu, ki stsik'ix nan'nuyiuax nam'itai'puyiax itau'pumopi, 4 Ki an'istsiuax nökök'sitappok insim'man, ki mököm'otsissi kitak'okotopuau, ki itappo'iau, 5 Nau'yi itai'ksistsikumioipi, ki piksu'yi itai'ksistukumioipi, mat'suxiu, ki netoi' mat'anistsiu. 6 Ki nitsiko'puttuyi itai'ksistsikumioipi, itsüx'iu ki ikon'oyiuax stsik'ix nam'itai'puyix, ki an'istsiuax konai'ksistsikuyi kumaukai'amitai'puyis annom'? 7 An'istsiauaie mats'itstipa matap'pi nökök' anikinan. An'istsiuax, Noköt'sitappok insim'man; ki mököm'otsissi kitak'okuinanipuu. 8 Ki autükkus'si, insim'man istsin'aim an'istsiauaie otap'otomoki, niniköt'sisau ap'autükkix, ki ko'tsisau saiak'inosattaupiau, matom'okotsisau sako'issix, ki tüm'okotsisau matom'six. 9 Ki istoto'sau nitsiko'puttuyi itai'ksistsikumioipi itaumütüp'apotükkix, kónai'ynax iköno'kuyiau apün'asaini. 10 Ki matom'six isto'sau, üs'taiu mökoku'yisauaie stsik'i; ki iköno'kuyiau apün'asaini. 11 Ki otoku'yisauaie, itüpaukape'poawtsiauaie nap'ioyis istökhsin'ai, 12 Ki an' iau, anniks'isk sako'issix nituk'skau itai'ksistsikumioipi itapotükkiau, ki kanistokotaiu kanist'okokipinan ki ksistsiku'i istsiks's'tutsissinni nitap'autükkipinan. 13 Ki an'istsiauaie tuks'kümi, Napi'a, kimat'omai'kimatsistotopa: kiküt'tomai'ökhsitükkipa tuks'kümi apün'asaini? 14 Matsit' kitsinan' ki mis'taput; nitak'anistokotau am'o sako'issiu kanist'okotopi. 15 Küttomökhsiuats nitsinan' nanistsitsitapi nökök'anistutsissi? Küttaukapiu'ats kööps'pi, mökökhsissi nitsinan'? 16 Ki sako'issix akotom'siau, ki matom'six ak'sakoissiau; tükka akaiem'ix ni'niköttaiau, ki un'natosimix mat'toaiu. 17 Ki

Jesus otsitüepamissosi Jerusalem, na'tsikoputtsix otüs'ksñnimatsax itünistüp'p'iaikax, ki an'ïstsiuax, 18 Sat' sit aitäpamissau'op Jerusalem, ki nñn'au okku'i akitüpomüts'kau omük'atoiapiekuax ki ai'sinakix, ki akünistokökitsimüt'tsiiauaie möks'eñsaie. 19 Ki aküsitüp'omütskau Gentiles mökitapapüstotoössauaie, ki mökitstspis'ossauaie, ki mökauai'stösaue; otsoks'kaiksistsikusi ak'ütsipuu. 20 Zebedee oku'ix oksis'touai ipok'itotomiauax oku'ix, ki atsimmim'miauaie, ki au'kömönistsiauaie tuks'kaii. 21 Ki an'ïstsiuaie, Tsa kanistsisitapa? An'ïstsiuaie. Anit am'ox nitai'akokosix mökittaupisau kitsin'naiisinni, tuks'küma netots'i, ki tuks'küma e'aksisauotsi. 22 Jesus an'iu, kimatsksnip'uaua kitau'kömönikipuai, Kikütaiakokotsimipuu annök'kos'ök nimutai'aksimipük? Kikütaiakokotüstapinükipuu üsta'pñüksinni nimutai'aküstapinükipi? An'ïstsiuaie, nitokot'ünistspñan. 23 An'ïstsiuax kitak'ütsimipuu no'kosä, ki kitak'üstapinükipuu üsta'pñüksinni nimut'aküstapinükipi; ki nimatsinanestsau kökokotosuai kökittaupisuai netots'i ki e'aksisauotsi nesto'a, ki anniks'isk matap'pixk Nin'a ük'aisüppütsistotomoyuax, otaksinan'oaiau. 24 Ke' pix otokh'tsimsau ïstimmim'miauaax na'tsitappix ipapiimotseiix. 25 Ki Jesus niniköt'siuax, ki an'ïstsiuax, kits'ksnipuu Gentiles otsin'aimoauax otain'aïskotokoiauaax ki anniks'isk omüx'ñnax nokötai'naiiskotokoiauaax. 26 Ki mataketümanistsiu'ä ksësto'au: annök' ak'omüksimök, ünänistap'otüks; 27 Ki annök' kitaks'innaukök ünänistap'otüks; 28 Nin'au okku'i matütoto'ats mök'apotomoösaie, mök'apotomoösi umut'oto, ki mök'itatsuaumüskotosi akaitappix opai'tappiisinni. 29 Ki otsistüpaatosau Jericho, akai'tappix ipokiuo'iauaie. 30 Ki satsit, natsitappix naps'tsix pitsiko'-otsim i tau' pix otokh'tsissau Jesus umutak'itsskosaie awk'umiau, ki an'iau, kim'okinan, Nin'a David okku'i. 31 Ki o'tappiisñ'na ai'semiauax mökstaie'puyisax: ki matsistawk'umiau ki an'iau kim'okinan, Nin'a, David okku'i. 32 Ki Jesus itsipu'yiu, ki nan'niköttsiuax, ki an'iu, Tsa kök'anüstutopuu? 33 An'ïstsiuaie, Nin'a möksikauopiisaii noöps'pñanix. 34 Ki Jesus kaiim'iuax, ki itsiksen'iuax oöps'puauax, ki oöps'puauax kau'opiau, ki itopokiuo'iauaie.

21 OTSITASTOTOSAU Jerusalem otsitotosau Bethphage, itum'uasuaie Olives an'ïstop Jesus itüp'skuyiuax na'tsitappix otüksñnimats'ax, 2 Ki an'ïstsiuax, akap'ioyis astsi'ym ïstsi'ik, kikitakstümkonau üsk'omükstokiua aks'ïksipistau, ki o'kosepokai ak'opokitaipuyimiu: apo'tokau ki puk'sipippotokikau. 3 Ki sistsipsatsenoainiki matap'pi, kitak'anistäiau Nin'a au'anistsiuax; ki ak'otümütsitüpskuyiuax. 4 I könan'ïstutsip möks'enüpanistosi otan'iipiaie prophet ki an'iu, 5 An'ïstok Sion otün'ni, Süm'mis kitsin'aimau kitsipuksipa'ak, ikñis'siu, ki üskomük'stoki

itokhitopiu, ki o'kosepokai üskomük'stoki o'kosaie. 6 Ki üksñnimats'ax itappo'iau, ki Jesus itün'ïstutsimiax manistanistopiax. 7 Ki itsipuksip'p'iauaie üskomük'stoki ki okose'pokai, ki itokh'itstomiau otsistotos'ouaests ki itsittokhitstsi'iauaie osto'i, 8 Ki ek'akaitappix saie'kuyiuaie otsistotos'suauests moksoku; ki stsik'ix kaiak'ymiau okün'iksists ki moksoku'i itokh'tümiauests. 9 Ki anniks'isk matap'pixk i'tomaumattoyixk ki itopokiuo'ixk, awk'umiau, ki an'iau, Hosanna ünñianistsitüp'itsis David okku: Atsim'siu annök' aipuksipu'ök nin'a otsin'ikösim; Hosanna mis'tüpsiu. 10 Otsitsipis'si Jerusalem, konai'akapioyis ap'aitsiaiau, ki an'iau, Tükka'ats? 11 Ki akai'tappix an'iau annök'auk Jesus Nazareth itsiprophet, Galilee ïstauösim'im. 12 Ki Jesus itsipim Ap'ïstotokiuä otatoi'apioyis ki anniks'isk itsipst'amnütskotükixk, ki itsipstawk'pumaxk nato'i'apioyis, itsai'tüpiksistsiuax, ki au'ötsuautuyixk otsit'aisinakipuauests ima'pñixmests, ki au'mütskotükixk kükku'ix otsasso'pötsuauests ima'pñixmests. 13 Ki an'ïstsiuax, Sñn'aip, Noko'ai ak'anistop a'tsimoiikapioyis, ki ksësto'au kanis'tutsipuu kömos'iepösix oko'auai. 14 Ki naps'tsix ki üs'tsekaix itsipstotoyiauaie Nato'i'apioyis; ki ikuttotoyuax. 15 Ki omük'atoiapiekuax ki aisinakix, otñis'ests skai'pissitapists otap'ïstutsipists, ki pokax otsitsipst'awkkumsau nato'i'apioyis, otan'issau Hosanna ünñianistsitüp'itsis David okku'i, eks'kaaisauökhstitükkiu. 16 Ki anistsiauaie, kiküttaiaiokhtsp'ä otan'iipiau am'oxi? Ki Jesus an'ïstsiuax, A; kiküttoimisauanistopa sñnaksin, pokax ki üs'tax maau'auests kumut'totssüpanistsistutsip ïtsak'sin? 17 Ki itskit'siuax ki akap'ioyis ittüp'süxkitsimaie Bethany; ki annim' itsok'au. 18 Ki ksisküna'tünni mat'skitapossi akap'ioyis, itun'otsiu. 19 Ki otsitsinno'ösi moksoku'i omüx'inistsisi, itoto'aie ki matsitokonimau'atsaie, nam'itaitsii suo'pokists, ki anistsiauaie, Ünñianist'sauüsksaññ as it ksësto'a. Ki omüx'inistsis sotüm'ikünipisuiu. (aiön g165) 20 Ki üksñnimatsax otsñis'au, skai'etükkiu, ki an'iau, Mau'maikipikünipisuiu! 21 Jesus an'istsiuax, kitau'münistopuu Aumaitükkienoainiki, saietükkienoeniki itsistuts'ipi omüx'ñnistsisi kimataksikaksistutsipa, ki noküt'anistominoainiki am'o nitum'moi, ünistüp'itsit, ki ünistüp'apiksistükkit omük'sikimi; ak'ünistutsip. 22 Kitak'omianistau'kömönipuai a'tsimoiikainoeniki aumai'tükkienoeniki, kitak'okoksuai. 23 Ki otsitsipis'si nato'i'apioyis, omükatoiapiekuax ki matappix ot'omüximoauax otüs'ksñnimatsaxki ito'toiauaie, ki an'iau, Tsanistapotümäpsin'na kumut'anistutsipiau am'ostsk? Tükka' kit'okokaii am'ok otümäpsñnik? 24 Ki Jesus an'ïstsiuax kitak'oksüppoötsesattopuu tuks'kaii anik'ienoainiki kitak'ötanistopuu otümäp'sinni numut'uanistutsipi am'ostsk. 25 John ötus'tapinüksinni, Tsema itotstsiu'ats? Spots'im, ki matap'pi? Ki ai'sitsipsattseiau, ki an'iau, mak'anñnaniki spots' im;

nitak'anikīnan, kumauk'stauaumaitoauaišksix? 26 Ki mak'aninani ki ma tap' pi, nitstūnauūnaniau matap'pix; tūk'ka ikōn'auaniau John mōkoprophetsi. 27 Ki anīstsiuaie Jesus, ki an'iau, Nimatokot'anipīnan. Ki an'īstsiuax, kimatokot'anīstopuau otūmap'sīnni nimut'auanīstutsipiau am'ostsk. 28 Ki Tsa kit'stapuau? Tuks'kūmi matap'pi, na'tokūm o'kosix; Ki matom'sii itoto'aie, ki an'iu, noko'ā, matap'otūk kit annok'ksīstsiku'i nīts'n'sīmman. 29 An'iu Nimat'akittappopa: ki itsako'isauaišsita ki itsitap'po. 30 Ki matstšik'i itoto'aie ki mat'anīstsiuaie. Ki an'iu nitak'ittappo, nin'ā; ki matsitappo'atsaie. 31 Tūma' amoxi ūs'satsīma un'ni otsitsi'taniaie? An'īstsiuaie, Matom'siuā. Jesus an'īstsiuax, kitau'mūnīstopuau kitsauomai'pisuai Apīstotokiūa īstš'n'naišsīnni publicanīx ki mats'akex ai'aksipimiau. 32 Tūk'ka John kitsitota'akuau mokom'otsitappiisīnni īstokh'sokui, ki kimataumaitoauau'ats: ki publicanix ki mats'akex au'maituyiauaie: ki ksēsto'au kitsīn's'uai kimatsakoisauaišsitaupauaie kōkaumai'toausuai. 33 Okh'tšik stšik'i parable, itstsi' tuks'kūmi nīn'au, nap'ioyīs īstš'n'aim, itšūppipumattomaie īnsīm'man min'īstsix, ki itstīstse'pīškūnattomaie, ki itatun'iakiu īstš'n'iokeīmskaupi, ki spiap'ioyīs itap'īstutsīmaie, ki itōk'kumatokuyiuax ai'īnsīmmax ki itsi'pio: 34 Ki otas'tsīsi mīn'īsts otai'akitsetspiēsts itūp'skuyiuax otap'otomokix aiīnsimmax mōk'okuyīssi īstš'n'īsts. 35 Ki ai'īnsīmmax mat'tuyiuax otap'otomok-ix, ki tuks'kūmi, itauaiak'iauaie, ki stšik'i inītsi'auaie, ki stšik'i okotokix itau'aiakiauaie. 36 Ki mats'itūpskuyiuax stšik'ix otapotomokix: ki netoi' an'īstutuyiauaix. 37 Ki sako'okhtsim, itūp'skuyiu okku'i, ki aniu, ak'atsīmimmiau noko'a, 38 Ki ai'īnsīmmax otšīnno'ōssau okku'i an'īstseiau Am'o otak'sinan; ki, ōks'enītai, ki nōksinan'atopīnaniau otsinan. 39 Ki een'iauaie, ki itsai'tūpiksīstsiuaie īnsīm'man, ki inītsi'auaie. 40 Oto'si insīm'man īstš'n'aim, Tsa' akanīstutuyia'atsax anniks'īsk ai'īnsīmmax? 41 Anīstsiuaie, ak'saiīnknaiatsīstutuyiuax anniks'īsk sauum'itsitappix, ki ai'akōkkumatuyiuax otš'n'simman stšik'ix ai'īnsīmmax, anniks'īsk aiakokotsiauaie īstš'n'īsts aits'īsau. 42 Jesus an'īstsiuax, kikūttomaisauanīstopuaišksix natoī'sīnaksīsts, Ok'otoki, annōk itsīs'tūpapiksīstauūk aiokotoksapiokoīskaiiau, netoi'nītsiu koke'i īstotom'okotok; am'ok Nin'a ot'apīstutūksīnni ki skai'e'tsip noōps'pīnanīsts? 43 Ūn'nikaie kumut'anīstopuau Spots'im īstš'n'naišsīnni ak'otšip ksēsto'au ki ak'okotau noke'tappix, anniks'īsk aks'inasīkk. 44 Ki annōk' ai'akittutūtsīnnīssiuūk annōk' ok'otoki, aksī'ksīsiu, ki annōk' matap'iuōk ai'akittutūtsīnnīssiuūk okotoki aksipin'iau. 45 Ki omūk'atoiapiekuax ki Pharisees otokh'tsīmsau parables, īskšīnīm'iau osto'auai umutai'puyisaie. 46 Ki otap'sūmmōsax mōk'sixenōsax, ūs'stūnnuyiauaix akai'tappix, tūk'ka ū, 'taiau mōk'siprophetsi.

22 KI Jesus mat'anīstsiuax parables, ki an'iu, 2 Spots'im īstš'n'naišsīnni netoi'nītsiu tuks'kūmi omūx'inau, okuyi otokem'si. 3 Ki itūp'skuyiuax otap'otomokix moksīnikōttosaxax anniks'īsk otūm'axk: ki matūskak'sipuksipuaix. 4 Ki mats'itūpskuyiuax stšik'ix otap'otomokix, ki an'īstsiuax anīstok'au anniks'īsk ūm'axk, Sat'sik, nikaw'apastutsip nīts'o'ōssīn: nitap'otskīnamix ki nitunīstakhtsimix ūkainaitaiu ūk'okōnaiksīstsiuaie: Puksipa'atok okem'sīnni. 5 Ki ap'etsīmiauaie, ki oksoku'ouaēsts itappoiau, tuks'kūmi otš'n'sīmman, stšik'i otšit'aumūtskotūkkipi: 6 Ki stšik'ix mat'tuyiuax otap'otomokix, ki au'ksīstutuyiauaix, ki inītsiu'ax. 7 Ki omūx'ina otokh'tsīmsi, itsīs'tsetūkkui: ki itūp'skuyiuax otseēn'akemix, ki itsaiīnakuaišstutuyiauaix anniks'īsk inīk'ixk, ki itsīn'sīmaie otakap'ioyimoauaie. 8 Itūm'anīstsiuax otap'otomokix, ūk'aīksīstsiu mak'okemsīnni, ki anniks'īsk ūm'axk matsipumapsiu'ax, 9 Itap'poak moksoku'īsts ki kīt'okōnaukonooax ūm'mokau mak'okemsīnni. 10 Ki anniks'īsk apotūkkix itšitap'poiau moksoku'īsts, ki ikōnau'moipiauaix ot'okōnokonoauax makap'six ki ōkh'six: ki itsūpanīs'tsīmiau ūm'max. 11 Ki omūx'ina otšipīs'si mōks'īnnoōssax ūmmax, nan'nuyiaie nīn'aii ikem'sīnni īstsiso'kōšīmi, mat'sūpskōsattomaie; 12 Ki an'īstsiuaie, Napi'a, Tsa kanīs'tsipipa kitsauomai'sūpskōsattosi ikem'sīnni īstsiso'kōšīmi? Ki matsepyuiu'ats. 13 Omūx'ina itūm'anīstsiuax otap'otomokix īs'kšipīstok otšīsts' ki okōt'sīsts, ki īs'tūppīppis, ki satūp'īksīstīs ski'natsi; ak'itstsiu asain'sīnni, ki papūx'ekīnikani. 14 Akai'tappix nanikōttaiau: un'natosīmīx mat'toaiu. 15 Itūmīs'tapuaiau Pharisees, ki itauūt'ūnīstsiuaie mōkītokonīmōsuaie ote'poawsīstsaie. 16 Ki ipokitūp'skuyiauaix otūksīnīmatsauauax ki Herodians, ki an'īstsiuaie, Nin'a, nīts'ksīnīpīnan kitau'mūni ki kitau'mūnīksīnīmatsūtkki Ap'īstotokiūa oksoku'i, ki kimatsūmman'ax matap'pix: tūk'ka, kimatsatsipats manīstūp'apitappīpiau. 17 Anīk'īnan, Tsa kit'stapa? Ōkh'siuaits mōk'otsiponitais Cæsar, tsōktau mat'ōksiuats? 18 Ki Jesus nan'īmaie otšau'okōmotsitappīsuai, ki an'iu kumauk'saksksīnokīpuaiaīsts kitsīksīs'tapokōmotsitappīansuai? 19 Ūnīs'tsīnūmmokīk mixkīm, kumut'siponitapi. Ki ito'tšīpotuyiauaie nītai'pūnasaiīni. 20 Ki an'īstsiuax, tūkka' am'o ostoksis'ā, ki tūkka' osīnaksīn'ats? 21 An'īstsiuaie, Cæsar otsinan'. Itūm'anīstsiuax kotok' Cæsar otsinan'īsts, ki Ap'īstotokiūa kotok' otsinan'īsts. 22 Otokh'tsīmsau annīsts'īsk epo'awsīstsk itskai'etūkkiau, ki itskīt'siauaie, ki oksoku'auai itappo'iau. 23 Neto'īk ksīstsiku'īk, Saducees, anniks'īsk an'īisk matsīstsiipats matsipuu'osīnni itoto'iauaie, ki ai'sūppoōtsesattsiuaie, 24 Ki an'iau, Nin'a, Moses itūni'u enīs'si nīn'au, ki saīsttsīssi pokax, oskūn' akokem'atšī'īnaii otokem'an, ki ak'ksīstauūtūtmuyiauaie us'i pōkax'. 25 Annok' ikit'sikūmiau umu'pappīpīx; ki matom'si otokem'attosi, its en'iu, ki otsai'itstšīsi o'kosix

itskit'siuai e otokem'an oskün' mök'okemattosaie: 26 Neto'initsiu osküni eniš'aie, ki omat'osküni ki ikit'sikümiu ikönen'iau. 27 Ki itsako'ieniu ake'u. 28 Matsipuu'osinni tükka' otakokeman'atsaie, ikit'sikümix? Tük'ka ikönu'tuyiauaie. 29 Jesus an'istsiuax. Kitai'patsistsutspuu kimatsksnipuuësts nato'i'sinakists ki ototümap'sinni Apistotokuia. 30 Matsipuu'sax matokemiu'axau matapikau'axau. Neto'i'nitsiu Ap'istotokuia otatsim'otokatatsix Spots'im. 31 Annik' matsipuu'awsinni kiküttomisauan'istop'ats annik' kitan'iipik Ap'istotokuia. 32 Nesto'akauk Abraham otsinan Ap'istotokuia ki Isaac otsinan' Ap'istotokuia, ki Jacob otsinan' Ap'istotokuia Ap'istotokuia enix' matsinan'ouats, sa'kiaitappiix otsinan'ouax Ap'istotokuia. 33 Ki akai'tappiix otokh'tsimsau skai'etsimiau otüsksinimats'tüksinni. 34 Ki Pharisees otokh'tsimsau ot'omaupütsössax Saducees, itauütomi'piotseiau. 35 Ki tuks'kümi, lawyer, ai'süppoöttesattsuaie, ki as'aksksinnuyiaie, ki an'iu, 36 Nia'a, tse'a omük'o okök'itsimani istse'poawsists? 37 Jesus an'istsuaie, Kitak'ükomimau, Nin'a Ap'istotokuia kitoköna'uskëtspöppi, kitoköna'istaaw, ki kitoköna'itsitani. 38 Am'oi matom'iu ki omük'o epo'awsinni. 39 Ki pok'iotomi netoi'nitsiu, Kitak'ünistükömimau kitopokau'pimok kanistük'omimmospi. 40 Annists'isk na'tokaistsk epo'awsists, ikönaukökitsimanists ki prophetix otan'ipists ikön'itaisiësts. 41 Otsakiaumoi'piotseisau Pharisees, Jesus süppoöttesattsiuax, 42 Ki an'iu, Tsa kitstatau'ats Christ? Tükka' oko'atsaie? An'istsuaie David okoai'e. 43 An'istsiuax, David umut'ainistainiköttaupiaie Nin'ä, otanipi, 44 Ap'istotokuia an'istsuaie nin'a, netots'i tüpo'piit, nökö'ünistutoösau kikatum'ix kitsitautütsekau'pipi? 45 David niniköt'tüssi Nin'a, Tsa otak'anistoko'atsaie? 46 Ki matap'pi matsitsipa mök'okotsitsipsättsosi tuks'kai epo'awsinni, ki annik' ksistsiku'ik matap'pi matokot'sakosüppoöttesattau.

23 JESUS itüm'siitsipsiuax akai'tappix ki otüsksinimats'ax, 2 Ki an'iu, Ai'sinakix ki Pharisees, Moses otsiso'pötsisaie itau'piau: 3 Ünnikaie kitomian'istaniipuai sat'sik ki nistutsik'. Ki manists's'uttsipiau, pinan is'tutsik: tük'ka itan'iau, ki matsistutükkiu'axau. 4 Issoks's'tsists itau'monimiauësts soku'ësts mökopa'tosau ki matap'pix otsistsoauësts itotom'iauësts; ki osto'auai matakotsistüpakiotsim'axauësts tuks'kümi okit'suauax. 5 Otokönap'otüksuauësts itsistuts'imiauësts möksimnu'yisau matap'pix: itopüx'istutsimiauësts phylacteries, ki itomüx'istutsimësts otsaieno'tüksuauësts, 6 Ki ükome'tsimiauësts oye'tanists istotom'iapioyists, ki nato'i'apioyists istotom'isopötsists. 7 Ki otsitau'pisau itau'pumaupi aiksematt'sini'otseisinni, ki möks'yniköttsosau, Rabbi, Rabbi. 8 Pini's'tsinikükik

Rabbi: tuks'küma kitsin'aimoauä, Christ: ki ksësto'au kitokönaix'okouax. 9 Ki Pini'niköttok matap'pi, annom' ksök'kum, kin'a; tuks'küma kin'oua annök' spots'im itau'piuök. 10 Ki pinit'sin'ikükik Nin'ax: tuks'küma kitsin'aimoaua, Christ. 11 Annök' omüx'ymök ksësto'au, kitak'apotomokoau. 12 Annök' ak'omux'istutosiuök, aks'inüx'istutoau; ki annök' aksinüx'istutosiuök, ak'omüx'istutoau. 13 Kitaks'ksinipuu maka'pi ksësto'au ai'sinakix ki Pharisees, kitsiks's'tapokömitsitappiansuai! Kitsitaiok'iauaiau matap'pix Spots'im ist'sin'naiisinni: ksësto'au kimatsitaiipuuu'ats, ki aiaksipimix kimats'epokkitsetomauaxau mök'itsipisau. 14 Kitaks'ksinipuu maka'pi ksësto'au ai'sinakix ki Pharisees, kitsiks's'tapokömitsitappiansuai! Nam'akex oko'auësts kitau'attopuaiau, ki kitaisümiksistapatsimoikapuu: mis'tüpkapii kitakoku'yisuai. 15 Kitaks'ksinipuu maka'pi ksësto'au ai'sinakix ki Pharisees, kitsiks's'tapokömitsitappiansuai kitotka'atau ksök'kum ki omük'sikimi kök'itokonoösi tuks'küma matap'iuä mökänists'tsitsitai kanistsitsi'tawpi kitauamaitu'yissi, kanistüm'ipuai ksësto'au Hell oku'yix kitak'anistsistokiaiistutoauu. (Geenna g1067) 16 Kitaks'ksinipuu maka'pi ksësto'au kitsaps'tsiotüpünükipuu, kitan'ipuu annök' akitup'ütäuünüök omük'atoiapioyis matsikiu'ats, ki annök' akitüp'ütäuünüök omük'atoiapioyis isto'tokuiixkim, aks'istutsimaie! 17 Kitüt'tsapspuu, kitsaps'tsiipuu: Tsima' omük'o. Otoku'iixkim, ki omük'atoiapioyis annik' itatsim'mimmiik otoku'iixkim. 18 Ki annök' akitüp'ütäuünüök altar, matsikiu'ats; ki annök' akitüp'ütäuünüök kotük'sinni altar itokh'its'tsipi, ai'aksistutsimaie. 19 Kitüt'tsapspuu, kitsaps'tsipuu Tsima' omük'o, kotük'sinni, ki altar annök' itatsim'etsimök kotük'sinni? 20 Annök' aiakitüp'ütäuünüök altar, itup'ütäuünü altar ki mian'isttokh'itsii. 21 Ki annök' aiakitüp'ütäuünüök omük'atoiapioyis, itüp'ütäuünü omük'atoiapioyis ki annök' iko'attomök. 22 Ki annök' aiakitüp'ütäuünüök spots' im, itüp'ütäuünü Ap'istotokuia otpspo'spötsis ki annök' itokhittaupiuök. 23 Kitaks'ksinipuu makapi ksësto'au ai'sinakix ki Pharisees, kitsiks's'tapokömitsitappiansuai Kitai'ponitasuai mint ki anise ki cummin, ki issoku'ists kimatsatsipuuëstsau, okök'itsimanists, kim'apiisinni ki aumai'tüksinni: am'osts ökh'si kök'satsösuaiau; ki mat'ökhsiuats kök staiistutsissuai stsik'ists. 24 Kits' apstsiotüpünükipuu, kitai'soautsauu inüx'soïks'ssi, ki kitait'sisttimauu camel: 25 Kitaks'ksinipuu maka'pi ksësto'au ai'sinakix ki Pharisees, kitsiks's'tapokömitsitappiansuai! Kö'sä ki saiëts'o'kosi sauauts'i kitüs'siipuaiau, ki pistots'im itui'tsiau minik'otüksinni ki auüt'tseisinni. 26 Kitsaps'tsii Pharisee, matom'siitau pistots'im kos'ä ki saiëts'o'kosa mök'ütsitsiksix'ssi sauauts'i, 27 Kitsaks'ksinipuu maka'pi ksësto'au ai'sinakix ki Pharisee kitsiks's'tapokömitsitappiansuai!

Ksíkoken'imanýsts kine'tümanýstspuau ai'ókhsnípiuau saauats'ístsi, ki pýstots' im itui'tsiau enix' okin'ouaýsts ki makap'ýsts. **28** Neto'i'nitsiíi ksýsto'au kíto'kómotsitappíni puau matap'pi, ki pýstots'im kitotuitskitsipuau ksýs'tapokómotsitappiisínni ki sauum'itsitappiisínni. **29** Kitaks'ksínipuau maka'pi ksýsto'au ai'sinakix ki Pharisees, kitsiksís'tapokómotsitappiansuai! Kitap'ýstutsipuauiau prophetix otoken'imanoauýsts, ki kita'nýtsýstutsipuauiau mokóm'otsitappix otoken'imanoauýsts, **30** Ki kitanipuau nitsa'kiaitappiipínanou nýn'anýx otsa'kiaitappiisau nýs'tasauopokýstokemaumýnanopiau prophetix otsa'apýnoauýsts. **31** Ün'nikaie kit'auútanipuau, ksýsto'auúkauk anniks'isk matap'pixk initsixk' prophetsix o'kosoauax. **32** Tu'ítok kým'ouax otsauum'itsitappiisauauýsts. **33** Pitseksýnax, opýx'exýnasýnna, Tsa'a kitakanýstupýs'tapixsattopats Hell ýstokók'itsimani? (Geenna g1067) **34** Ün'nikaie, sat'sýk kítakittýp'skoaiu ksýsto'au prophetix, ki mokók'ietappix ki ai'sýnakix: ki stsýk'ýx kitax'enitauaiu ki kitiikau'aistauaiu; ki stsýk'ýx kitakýstýstýstýpýs'auaiu kitatoi'apioyimouauests, ki kítak'auksýstutuauiu amían'ýstakap'ioyýsts otai'akitsýpýsau: **35** Mókýttokh'ýttaitssýi ksýsto'au kónau'kómotsitappiaapýni ksók'kum itsai'kimskaíi. Abel mokóm'otsitappiúá otsa'apýn ýtýpots'tsiaue Zacharias, Barachias okku'i otsa'apýniaie annók', kitsitsenitauauók ýtý'síkatsi omýk'atoiapioyýs ki altar. **36** Kitau'mýnístpuau kónai'sýstská aunok' o'tappiisýnna akýtotu'ýýsts. **37** Jerusalem, Jerusalem ksýsto'auá kitai'nitauaie prophetýx, ki anniks'isk ýtýp'skuaxk ksýsto'auá ok'otokýx kumutauauaiak'iauaiau, nókstanýstýsikapumoi'piaupoi ko'kosoauax nipuau'á manýstau'moipiopi o'kosýx ki kým'ókhsýstýsýpuau'ats! **38** Sat'sýk, Koko'auai nam'ýtaitsiu kí't'skítomoko. **39** Kitan'ýstopuau, ýssoots'i kýmatakainokýpuau sauanenoainiki Atsým'siu annók' paiuksýpu'ók Ap'ýstotokýuá otsýn'íkósim.

24 KI Jesus itsýx'iu ki itsýs'týpaatomaie omýk'atoiapioyýs ki otýskýsnýmatsax ýtotu'iauaie mókanýs'tsýnnomódsauaie omýk'atoiapioyýs ýtap'ýstutýksýnni. **2** Ki Jesus an'ýstýsýuax kíkuýttaisauainipuauastsau kónai'ýstsk? Kitau'mýnístpuau, matakskýt'aua okotoki mókstaýnna'pýksýstosi. **3** Otsý't'tokhítapýsýi nítum'moyi Olives, úskýsnýmats'ax ýsýmitoto'iauaie, ki an'ýau, Aník'ýnan Tsanýstýs' akanýstýsýu'astsau? Ki tsa akanýstýsýu'a kitsýpuksýpýsýnni, ki punskskók'kuasýi? (aión g165) **4** Ki Jesus an'ýstýsýuax Iskskats'ýk kókstaipýstýskýstutuyýsýu. **5** Akai'tappix ak'ýtýstototaiu nýtýn'íkósim ki ak'aniau Christ nýsto'akauk; ki ak'sýpýstýskýstutuyýsýu akai'tappix. **6** Ki kitakokhtýmattopuauí auakaw'tseisýsts ki mak'auakawtseisýsts: Sats'sýk kókstaí'apaýstýsýu;

kónai'ýstsk ak'ýtýstýsýu; ki umut'aketsýnikawpi matomoto'ats. **7** Aiok'auaua aksýpuatseiau aiokauai'i ki nýn'naiisýnni aksýpuatomaiau nýn'naiisýnni; ki ak'unnatosýu auu'óssýnni, ki ak'ýtýstýsýu okh'tokosýsts, ki ksók'kumá otaks'ýkaupiisýsts, ki akokónau'toitstýsýu. **8** Am'osts Ýstokónau'mýtýpýpuínawkuýyí' sýsts. **9** Kitakaumýts'kakýpuau kókýtapauskýstutoksi, ki kítkaks'enykoiiau: ki kónai'okauaua kumutaks'tsýmmýmokoau nýtýn'íkósim. **10** Ki akai'tappix akýstýskýmksýkúiau ki akauýmýts'katseiau, ki akau'kýmotseiau. **11** Ki akaiým'ýx ksýs'tapsix prophetix aksýpuauiau ki aksýpýskýs'tutuyýsýu. **12** Ki sauo'kómotsitappiisýnni otakau'osi, akai'tappix otýkome'týksýuai astuyýuaie. **13** Ki annók' eikak'ýmauók umuk'ýtsýpi aksýkómotse'piau. **14** Ki am'ok nýn'naiisýnni ýstók'h'sýstýnksýnni ak'anýstok kónýs'ksók'kum, kónai'okoaua móks'ksýnýsýuaie; ki umuk'ýtsýpi ak'otýmitoto. **15** Nýným'ýnnoainiki ús'tsýmetsýpi Daniel otan'ýstopi atsým'apii ýstai'puyýsýi (annók' an'ýstomók ýnnýstýksýnnýsýi:) **16** Anniks'isk Judýea itau'pixk ýnnianýstýtýpoks'kasau nítum'moýsts: **17** Annok' ýtokh'ítaupýuók oko'ai pýnýnýstýs'ýnýssaatos mók'sauatsýsýi ýtsýpsts'tsýi oko'ai: **18** Annók' ýnsýmman itau'pýuók pýnýt'ýnýstýskos mók'otsýsýi otsýstotos'ýsts. **19** Anniks'isk ýpitap'pýxk ki ús'takataxk aksksýnnýmýau makapi annýsts'ýsts ksýstýsýku'ýsts! **20** Atsýmoýk kók'stautsýmutasýuai stuyýsýi, ki ýssýk'opýksýstýsýkuí. **21** Annik' omýx'ýpuínasýnni ak'ýtýstýsýu, ýstýstýs'ýs ksók'kým, ki annok' manýstýs'ýpuínapsýi, aksýs'týpýnýstýsýpuínapsýu, ki ýs'otsk matakotýmanýstýsýpuínapsýu'ats. **22** Ki annýsts'ýsts ksýstýsýku'ýsts saun'natsýstýsýsýsts mat'akýtsýsýpa matap'pi ýtsýkómotse'pýaiau; aumai'týkkýxk, osto'auai ýtunnats'ýstýstýmýsts annýsts'ýsts ksýstýsýku'ýsts. **23** Kýmýts'tsýki matap'pi kitai'akanýki Sým'mýs, am'auk Christ, ki om'auk; pýnau'maitos. **24** Ksýs'tapsix Christix akýsýpuau'ýau ki ksýs'tapsix prophetix, ki akanýs'tsýnnýkúiau omýk'apstosýsts ki pýsats'kasýsts; ki ikým'ýtýstýsýki aks'ýpýstýskýstutuyýsýu aumai'týkkýxk. **25** Sat'sýk, kýkau'anýstpuau. **26** Kým'anýstsenýkiau sat'sít ksýs'tapskók'kúyýi ün'amauk; pýni'tappoat; Sa'sít, sýmiap'ioyýsts ün'amauk; pýnaumai'týkkýk. **27** Ksýstýskum' manýsttotsýpuksýpýpýi umut'autstýsýpi apýnók'kúyýi, ki manýstýtýpýkúnatsýi ame'totsý; netoi' ak'ýnýtýstýsýu nýn'au okku'i otos'áie. **28** Mýksýnni otsýst'ýtsýpi, ün'ným pi'tax akomooi'ýau. **29** Annýsts'ýsts ksýstýsýku'ýstsk ýtsýpu'ýnasýsts otakýsýuos'au, nato'sý aksý'ýným, ki kokum'ýkesým matakana'kýmauats, ki kók'atosýx akotots'ýnýsýu, ki spots'im otsýs'kópsýnni akauýt'apýxip: **30** Ki Nýn'auá okku'i otap'stosýnni akýsýnakoae spots'im: ki ksók'kum ýstokónai'tappix ak'otýmauyesýu, ki aks'ýnnoyeyau Nýn'au okku'i spots'im ýstýsýssokýs'týskýuýsts ýtsýpsts'otosý, otýmap'sýnni ki omýxýk'kúnasýnni akopoto. **31** Ki ak'ýtýpýskúyýsýu otatsým'otokatatsýx ak'soksýkkýax, ki aumai'týkkýxk akýtotomoi'pýiauaux,

nissoo'ists sopu'ists ki spots'im umuk'itsipi: **32** Annok', isksnink parable omux'innistsis; okun'iksi otsa'kiukkinnissisi, ki otsuio'pokassi, kitsksnippuau nepu'yi itasts'tsiu; **33** Neto'i maks'innimenoainiki annists'isk, isksnink, mokaststssisi, ito'to okh'sepistanists. **34** Kitau'munistopuau am'oi o'tappiisnaini matakstapu'ats otsauomaisupanis'tsiosau annists'isk. **35** Spots'im ki ksok'kum ak'eitsinikau, ki nitse'poawsists matakstsinikau'estsau. **36** Annik' ksistsiku'ik ki annik' itai'ksistsikumiopik matsksinnim'ats matap'pi, Spots'im istso'tokatatsix matsksinnim'axuaie, Nin'a nits'ksinnimaie. **37** Noe otsiks'istikumists manists'piests, netoi' ak'anisttsiieists Nin'au okku'i oto'saie **38** Otsauomo'k'onaiokkeuasi ksokkum manistau'yipiau ki manistai'simipiau, manistok'kemipiau manista'pikottukkkipiau, itup'itsiu annik' ksistsikuik, Noe otsit'suppoppi akl'iosatsis. **39** Ki matsksinnim'axau otsauomo'k'onaiokkeuasi ki itsau'inakuaistutuau; netoi' ak'anistsiu Nin'au okku'i oto'saie. **40** Natsitappiix akotumitau'piiua insim'man: nituks'kumi ak'otoau, ki stsik'i ak'skitau. **41** Natsitappiix akex' ak'itapik'iakiau; nituks'kumi ak'otoau, ki stsik'i ak'skitau. **42** Un'nikaie mokokik: kimats'ksinipiau annik' itai'ksistsikumiopik kitsin'aimoau otai'akitotopik. **43** Am'oka' isksnink', Napioyis istokhsin'aua'otsksinnim'opi annik' itai'ksistsikumiopik otai'akitotosi komos'iepitsiua' istai'uskskumiopi, istai'saiepukitsetsimopi oko'ai istokitsim'i mokopokse'isaie. **44** Un'nikaie uk'aisuppuiapistotosik; kitsit'sisauaisitatopuai, Nin'au okku'i ak'itoto. **45** Tukka' aumai'tukki ap'otukkiua, ki mokok'i apotukkiua annok' otsin'aim otinaiats'okok oko'ai istsitappim'ix, mok'okomotokotsax otso'osinoauests? **46** Atsim'siu annok' ap'otukkiuok, otsin'aim oto'saie otak'okonokaie netoi' it'unistsistutsimaie. **47** Kitau'munistopuau, akokonitainaiats'iuaiie otokonai'nanists. **48** Ki annok' sauum'itapotukkiuok, makotots'anissi u'skettspoppi ai'sumsiu nitsin'aim; **49** Ki makapokut'uyimuaik'iussi ot'opokapotukkimax, ki makopoks'oyimussi ki mak'opoksimmussi ai'simix; **50** Annok' ap'otukkiuok otsin'aim ak'oto annik' kustsiku'ik otsauomusks'kumosaie, ki annik' itai'ksistsikumiopik otsauomus'ksinnissisi, **51** Ki akaiaketsin'iuaiie, ki aiakokotsuaie mok'itau'pissaie otsitau'pipiix ksistapokomotsitappiansix: annim' ak'itstsiu asain'sinni ki satse'kinani.

25 SPOTS' IM istsin'naiisinni aketum'anistsiau ke'pix ake'kuax, anniks'isk mat'tuyixk ot'anakimatsuauests, ki itsux'iau mokota'tsemosau annok' ai'akokemiuok. **2** Ki nits'itsix mokok'iau, ki nits'itsix mat'tsapsiau. **3** Anniks'isk mat'tsapsixk nito'tsimiau ot'anakimatsuauests, ki mattotukkiu'axau okke'anakimatsis: **4** Ki mokok'ixk ipok'iotscmiau otanakimatsuauests okke'anakimatsis, kos'ix

itsup'pitukkiu. **5** Annok' ai'akokemiuok otai'sumsi, ikonai'okano'piiua ki ikonai'okax. **6** Ki itut'sikiikokoi ikum'iustutsip, sat'sik, ak'okemiua ai'puksip; Suksik' kokotatsemossuai. **7** Itumokonaipuu'iau am'ox ake'kuax, ki ikon'itaisuppasuyinukiau otanakimatsuauests. **8** Ki mat'tsapsix an'istsiauaux mokok'ix, kok'innan kitok'keanakimatsuai; tuk'ka, nitan'akimatsinanests uk'aiistsinikaiau. **9** Ki mokok'ix an'istsiauaux, Sa; matakakau'ats ksestun'un: Is'tapuk aumuts'kotukkiix kok'opumattosuai. **10** Ki otsakiaitapposau mok'opumattosau, aiakokemi ito'to; ki anniks'isk sopuiap'istotosixk ipok'sipimiauaie okkem'sinni: ki ai'okip. **11** Sako'okhtsi mat'tsapsix nokut'otoiau ki an'iau, Nin'a, nin'a, kauai'pixik'innan. **12** Ki an'istsiauaux, kitau'munistopuau kimats'ksinopuauats. **13** Un'nikaie mokok'ik', tuk'ka, kimats' ksinnipuuats annik' ksistsiku'ik ki annik' itai'ksistsikumiopik Nin'au okku'i otai'akitotopik. **14** Spots'im istsin'naiisinni netum'anistsiu nin'au annok' piu'ok, ki ninikot'tsiaux otap'otomokix, ki ikotsiu'ax otsinan'ists. **15** Ki tuks'kai ikotsiu'aie nitsi'i itawk'pumaupix ki stsik'i na'tokai, ki stsik'i nituks'kai; ki konai'tappix itanistokotsiu'ax manist'okotsistutsipiau; ki itau'matto. **16** Annok' ikuyiu'ok nitsi'i itawk'pumaupix itsis'tapu, ki itau'mutskotukkiu, ki ikuyiu' stsik'ix nitsisix itawk'pumaupix. **17** Ki netoi annok' ikuyiu'ok na'tokumi, ikuyiu' stsik'ix na'tokumix. **18** Ki annok' ikuyiu'ok nituks'kumi itsis'tapu, ki itatun'akiu ksok'kum, ki ai'ksasattaiaie otsin'aim otstskimm'iaie. **19** Otai'summosi, am'ox ap'otukkiix otsin'aimoauai itoto'yinai, ki ipokoks'tukimiauaux. **20** Ki annok' ikuyiu'ok nitsi'i itawk'pumaupix ito'to ki ito'tsypatopiau stsik'ix nitsisix itawk'pumaupix, ki an'iu, Nin'a, kit'okok nitsi'i itawk'pumaupix: Sat'sit nitokuinan' matsis'itsix. **21** Otsin'aim an'istsiauaie, kitokhs'istututukki, okhs'apotukkiua ki emun'apotukkiua: kitse'munussatsipiau un'natosests, kitakina'i'atso akauo'iests: Kitsin'aim otse'tametuksinni itsipi'it. **22** Annok' iku'yiuok natokumi itawk'pumaupix ito'to ki an'iu, Nin'a, kit'okok natokumi itawk'pumaupix: Sat'sit, nimat'okuinani mats'istokai itawk'pumaupix. **23** Otsin'aim an'istsiauaie, kitokhs'istututukki, okhs'apotukkiua ki emun'apotukkiua; kitse'munussatsipiau un'natosests, kitakina'i'atso akauo'iests: Kitsin'aim otse'tametuksinni itsipi'it. **24** Annok' ikuyiu'ok tuks'kumi itawk'pumaupi ito'to ki an'iu, Nin'a kits'ksino ksesto'a kitse'inai, kikut'tomaisuppumattopi kitai'pokiaki, ki kikuttomauanit'apixipi kitomoi'pitukki; **25** Ki nitsiko'pum, ki nitsit'tappo ki nitai'ksasattop ksok'kum kitsinanä itawk'pumaupi: Sat'sit, kitsinan. **26** Otsin'aim an'istsiauaie, kitsauum'apotukkiua ki kitsistap'apotukkiua, kitsksninki nitai'pokiaki nikuttomai'suppumattopi, ki nitomoi'pitukki, ni kuttomauanit'apixipi: **27** Kumaukstauokotai'isksixau au'awtsoomutskotukkiix nitsix'kimimix, ki nitsitotopi

nök'staïtokuyitopi nitsinan'ix ki umut'okuyesix. **28** Mattomok'äie itawk'pumaupi, ki kotok' annök iku'yiuök ke'pix itawk'pumaupix. **29** Anniks'isk iku'yixk ak'okotaïau, ki otaksinanoaïau akauo'i: ki annök' itsau'okuyiuök ak'otomoau annik' ooko'öšiniik. **30** Ki ištüp'satüpiksistsis ap'otükküä itsau'okuyiüä ski'natsii: ak'itstsiu asain'sinni ki satse'kïnani. **31** Otak'ïtotosi Nin'au okku'i otsta'pïnasïnni ipokom'össau otokönatsïm'otokatatsix, ak'otümotokhitaupi otstisatsap'öpötsis: **32** Ki akokönipotamoï'piaïau ikönai'okauua: ki aiakanïstaiaktaipïksïstaiu emük'ikïnaikuün manistai'aketaipïksïstopiax emük'ikïnax ki apomük'ikïnax: **33** Ki akotüppïpiuax emük'ikïnax onet'otsis ki ap'omük'ikïnax otse'aksïssauotsis. **34** Omüx'ina akotüm'anïstsiuax anniks'isk onetotsis itau'pixk, Puk'sipuk, Nin'a otatsims'imix, ki nïn'naiisïnni matsïk' annik' kitapïstutomokiïik, otsauomap'astutoössi köš'kum. **35** Nitse'nots, ki kit'okokïpuau aau'öšïn; nitse'naki, ki kitsit'tutokokïpuau: nitsi'piitappi, ki kito'tokïpuau: **36** Nimatsïstotospa, ki kitsis'totosatskokïpuau; nitokh'tokos, ki kitsipï's'kotokïpuau; itai'okiakiopi nitsitau'pi, ki kitsittotaakïpuau. **37** Mokö'm'otsitappix akotüm'anïstsiuaie, Nin'a, tsanists'i' kit sits' In o pin an kitau'nots, ki kits is' so pi Q an? Ki kitse'naki, ki kitiitakopinan. **38** Tsanïstsi'i kitsits'ïnopïnan, kitsi'piitappiisi ki kito'tosïnin? Ki kimatsïstotospa, ki kitsïstotos'atskopïnan? **39** Tsanïstsi'i kitsits'ïnopïnan kitai'okhtokos, ki kitsitau'pïssi itai'okiakiopi ki kitsito'taatosïnan? **40** Ki omüx'ina ak'anïstsiuax, kitau'münïstopuau kanistitü'pïstutsipuai tuks'küma inüx'tsïma am'ox nïx'okoax, kitanïst'ïstutomokïpuau. **41** Akotüm'anïstsiuax anniks'isk ote'aksïssauotsis itau'pixk, is'tapuk emütskax mökseïnsau, üskstusinasii is'tapuk, ek'aïsepütsïstotomoiïauax au'tutsoküä ki oto'tokatatsix: (aiönios g166) **42** Tük'ka, nitau'nots, ki kimatsïssok'ïpuau: nitse'naki, ki kimat'tutukkokïpuau: **43** Nitsi'pitappi, ki kimat'otokïpuau: nimats'ïstotospa, ki kimatsïstotsats'kokïpuau: nitokh'tokos, ki nitsitau'pi itai'okiakiopi, ki kimat'sipïskotokïpuau. **44** Osto'auai ak'otümanïstsiuaie, Nin'a Tsanïstsi'i kitsits'ïnopïnan kitau'nots, ki kitse'naksi, ki kit'sipitappisi, ki kitokh'tokosi, ki kitsitaupïssi itai'okiakiopi kökstaikawk'anïstotöšïnan? **45** Ai'akotümanïstsiuax, kitau'münïstopu au kanïst'saiitü'pïstutsipuai tuks'küma inüx'tsïma amox, kimat'anïstïstutomokïpuau. **46** Ki am'oxi aksïstü'pïtappo'ïau üsk'sïtauksïstototspi: ki mokö'm'otsitappix akïttappoïau üsk'sipaitappiisïnni. (aiönios g166)

26 KI itünïstsiu, Jesus otaïksïste'poattosöests am'östs epo'awsïsts, itün'ïstsiuax otüsksnïmatsax, **2** Kïtsksnïpuau aïsto'küssi ksïstsi'ïst ak'itstsiu passover, ki Nïn'au okka'i itaumüts'kau mök'ïtsksïstoxösi. **3** Omük'atoïapiekuax, ki aïsnakix, ki

matap'pix otsïn'aimoauax itümitüpaumooïau sp'a'toïapiekuün Caiaphas oko'aïi. **4** Ki ai'sïtsïpsattseïau mök'anïstokotsisïmmiotoöšauaie Jesus, ki mök'itsenitöšauaie. **5** Ki an'ïau, pinïts'tsïs oye'tani ištiksïst'ïtskui öskkakümïstsi'kïnïau matap'pix. **6** Jesus otsitau'pïssi Bethany, Simon leper oko'aï otsitsïpst's'taupïssi, **7** Ake'ua itoto'aie, ipa'tükküu alabaster atüxak'sin puye' itsüp'patomaie, akai'ïnxkïmasiuaie, ki otau'yïsaie itsita'suyïnnïmaie otokön'iaie. **8** Ki otüsksnïmats'ax otsïstï'saxaie, ištse'tükkïax, ki an'ïau mauk'etsïntokï? **9** Am'ok ipum'atotopi is'taiekekaïïxkïmasiuiopi, ki kïm'atapsix is'tauokotauoïauaie. **10** Jesus otokh'tsïmsi, an'ïstsiuax, kumauk'sauaïksïxïnoauaïksïx ake'ua ökh'siu nitapïstutu'yipi. **11** Ksësto'au, kïmatapsix kitüsk'sauopoksemokoïau; ki nësto'a kïmat'üsksauopoksemokïpuau. **12** Am'ok puye' nostüm'i otsïta'suyïnnïssi ištstuts'ïmaie mökïtsopiupïstutuyïssi nökïtak'ïtsai. **13** Kitau'münïstopuau am'oi ökh's'ïtsïniksïnni amianïstan'ïstopi könnü'skökkümä, am'ok, am'o ake'ua otap'ïstutsipi ak'ütanïstomaie, mök'ïtüsksïnoösi. **14** Na'tsikoputsix, tuks'küma, anïstau Judas Iscariot, itappo omük'atoïapiekuax, **15** Ki an'ïu, tsanïstap'pi kitak'okokïpuai, ki nitakitü'p'omutskau ksësto'au? Ki nitsi'tuyïauaie niïp'pii ksïxix'kïmïx. **16** Ki annik' itot'apsatsim mök'ïtamütskösaie. **17** Ke'tani küt'taikopütstsi, ištatom'ïksïst'ïtskui, üsksnïmats'ax itoto'ïau Jesus, ki an'ïstsiuaie, Tse'a kit'stapa kök'sopuiapïstutosïnan kök'kïtsoyïssi passover? **18** Ki an'ïu is'tapuk akap'ioyis, ki om'ümä nïn'auümä anïstok', Nin'a, an'ïu, nitsïksïstsi'kum'i aststsi'u: koko'aï nitüs'ksïnnïmatsax nitak'opoksoyïmaïau passover. **19** Ki üsksnïmats'ax manïstan'ïstopiax itan'ïsttutsïmiax; ki itso'pouïststutsïmiau passover. **20** Ki otau'tükkusi, ipokitau'pïmiuax na'tsikoputsix. **21** Ki otau'yïsau, an'ïu, kitau'münïstopuau tuks'küma ksësto'au kïtakaumüts'kauki. **22** Ki eks'kaïïkï'n'etükkïau, ki ikönau'mütüpanïstsiuaie, Nin'a nësto'akats? **23** Ki an'ïu, annök okï't'sis nitopokstapïmakemaok kos'i nitakaumüts'kauk. **24** Nin'au okku'i itanïst'sitappo nitsïn'awpi: ak'itüpokapiu annök' nïn'auök imüts'kauök Nïn'au okku'ï! Küt'taikokaiiuiopi annök' nïn'auök, is'taökh'siuiopi. **25** Judas anni'ïsk itse'mütskaukisk, itüm'anïstsiuaie, Nin'a nësto'akats? An'ïstsiuaie, kitan'ï. **26** Ki otau'yïsau Jesus ito'tsïmaie ke'tani ki itatsïm'ïstutsïmaie, ki itaumin'ïmaie, kï ikotsiu'ax üsksnïmats'ax, ki an'ïu, Matsïk', oyik'; am'oiak nostüm'ï. **27** Ki ma'tuyïuaie kos'i ki thanks ikotük'kui, ki ikotsiu'ax, ki an'ïu könai'sïmattok; **28** Am'okauk nïtsa'apün, mananïst's'etoksïnni itü'p'itsiu itsai'kïmskau akai'tappix otsaum'itsitappiisauaësts mök'sinïšësts. **29** Ki kitan'ïstpuau nimatakütsïmattopa am'ok mïniokke sauomo'pokitsipstïmattomïnaniki manï's'si nïn'a ots'ïnnaiisïnni. **30** Ki otinik'sau natoï'ïniksïnni itü'p'süxïau nitum'moyi Olives. **31** Jesus itüm'anïstsiuax,

něsto'a kítak'okönüsskímskükípuau annok'á koko'íká: túk'ka, sín'aip, nitak'auaiakiau annók' úsks'kümüiök emük'íkínax, ki ot'omükikínauásinna ísto'mükikínax aküneto'iau. **32** Aiksistatsípauu/eniki kitakitüpotoma'topuau Galilee. **33** Peter an'ístsiaie, iküm'okönüstsskímskükíssau ksěsto'a, nimat'akístsskímskükípa. **34** Jesus an'ístsiaie, kitau'münísto, Annok' koko'ík otsauomit'awkkumsi nipuau'á nioks' kai kitakani kimatsksínok'ípa. **35** Peter an'ístsiaie óskakümöpoks'eniop, nimat'akanipa kimatsksínopa; neto'í ikónau'aniax úsksínimats'ax. **36** Jesus itümitüpopokomiux Gethsemane an'ístop, ki an'ístsiaux otüsksínimatsax, annom' stau'pík, nitakittappo omim' nókítüt'tsímoiikasi. **37** Ki mat'tuyiuax Peter, ki Zebedee otsístok'íokuyix, ki itaumütüpíkikín'etukki ki itau'mütüpeikapítsitau. **38** Itüm'anístsiaux nitsitüpíkikínnetukki e'ínsinni: annom' stau'pík, ki ók'ítüskskatükkiop. **39** Ki pa'tsíštüpaatsiaux, ki ísstokopi'ustoksís', ki itüt'tsímoiikau ki an'íu, Nin'a, iküm'okostitsísí am'oi kos'a únnianísts'tüpípotoóssi; nimatakítsitan'ats, ksěsto'a kítak'ítsitan. **40** Ki matskitoto'ax otüsksínimats'ax, ki ikon'oyiuax oto'kaniax, ki an'ístsiaie Peter, Awx'ats? Kiküttaukotüskskümökípa tuks'kai itai'ksístsikumiopi? **41** Mokók'etsík ki a'tsímoiikak, kókstaitsípíssuai íssaks'ksínüksínni; sta'aw itsitsi'tatomaie ki íx'isakuyi matsi'uat. **42** Ki mats'ístapu ki itüt'tsímoiikau, ki an'íu, Nín'a, am'oi kos'a sauomot'aisímmieniki sauomís'tüpípotomokoeni, kítak'ítsitan. **43** Ki mat'oto ki mat'okonoyiuax otso'asax: túk'ka íssoksím'au oóps'puauax. **44** Ki itskítsiaux, ki mats'ístapu, ki nioks'kai itüt'tsímoiikau, ki netoi' au'aniu. **45** Itüm'itotoiax otüsksínimats'ax ki an'ístsiaux okak' annok, ki issík'sístsikok: sat'sík aststsiu' itai'ksístsikumiopix, ki Nin'au okku'i itüp'aumütskau sauum'itsitappix otsu'auěsts. **46** Nípuak', ókittáppau'op: annók' nitakaumüts'kaukók aststsiu'. **47** Ki otsa'kiai epuyíssi, Sat'sík, Judas, na'tsikopus tuks'kümá ito'to ki akai'tappix ípokom'iauaie inus'stoanix ki sósks'ísts ípa'tükki, itototoiau omük'atoiapiekuax ki matap'pix otsín'aimoauax. **48** Ki annók' imüts'kaíuókaie ikotsiu'ax apsto'sinni, ki an'íu, annók' nitak'sínnauskippauók, an'nókauk: mi'eenok. **49** Ki ikóm'itoto Jesus, ki aniu, Hail, Nín'a; ki itsín'nauskíppiaie. **50** Ki Jesus an'ístsiaie, Napi'á, kumauk'sipuksípüksíks? Itümitoto'iauaie ki een'iauaie Jesus, ki mat'tuyiauaie. **51** Ki sat' sit, anniks'isk ípokom'iskaie Jesus, tuks'kúma itsitüpíkíns'tsakiuaie otsín'usstoan itsau'tuyiaie, ki sp'a'toiapiekuún tuks'kúmi otap'automok ot'auaiakioakaie, ki kók'sínímaie okhtok'ísaie. **52** Jesus itüm'anístsiaie, kitsín'usstoaná otsits'tsipi íststis'ís; anniks'isk matap'pixk mat'tuyixk inus'stoan, inus'stoan itax'enittaiu. **53** Kit'stapa nóküttokotsitüp'atsímoiikani nin'á, ki annok' nók'okuyíssi otsítsksístsikoputsix legionix otatsím'otokatatsix? **54** Tsa akokototümünístsístutsipa

natoi'sínaksísts, mök'itünístsísí? **55** Neto'ik itai'ksístsikumiopik Jesus an'ístsiaux akai'tappix, kiküt'anístsípüksípa'akípuaua kaníst'sitappopuau kómos'iepítsi annók' pa'tükkiuók inus'stoax ki sósks'ísts, kók'otoksuai? Anís'tsiksístsikuísts kitopokau'pimopuau omük'atoiapioyís kóküksínimats'opuau ki kimatseen'okípuauá. **56** Ki am'ostsk ikónaístsítipi möks'enüpanístosau prophetix osínak'suauěsta. Ikönüksínimatsax itüm'skíttsiaie ki ai'tsímmutaiau. **57** Ki anniks'isk een'íkkaie Jesus itüpípuiauaie Caiaphas, sp'atoiapiekuún, itomoi'piawpiu ai'sínax ki omüks'tmíx nín'ax. **58** Ki Peter piaapütsítüpa'tseuaie sp'atoiapiekuún oko'ai, kiitispim' ki ípokau'pimiuax ap'otükki kímókitokónai'nísi. **59** Annok', omük'atoiapiekuax ki omüks'imíx nín'ax ki ikónau'kókítsímáx, ístüp'íksístapenüpanístsímí ap'satsímíau möks'enitósauaie Jesus; **60** Ki matokonim'axau; otsito'tosax akai'tappix aiksístapenüpanix, matokonim'axau. Sako'okhtsim ito'toíau na'tsitappiix ai'tapsksénüpanix, **61** Ki an'íu, am'o nin'au an'íu nitokot'opüksínip Ap'ístotok'íuá otatoi'apioyis ki nitokot'sokapístutsip nioks'kai ksístsiku'i. **62** Ki Sp'atoi'apiekuún itsipau', ki an'ístsiaie, kítakstaie'puyípa? Tsanístapiu'a am'ox kítse'nüpanípuu? **63** Ki Jesus matsepuyiu'ats. Ki Sp'atoi'apiekuún mat'anístsiaie, kita'tauúnísto Áp'ístotokiaua ípai'tappiíuá, kók'aníksínan iküm'úmeniki Christ, Ap'ístotokíuá okku'i. **64** Jesus an'ístsiaie, kitsemüniani; ki kitan'íst sako'okhtsim kítaks'ínoauai'íni Nin'au okku'i, otsitau'píssi otümáps'ínni ístset'otsísi ki umutsípuk'sípusi Spots'im ístsíoks'ístsikuísts. **65** Sp'atoi'apiekuún itümai'pinotsíměsts otsístotos'ísts ki an'íu, itüpepo'atomaie Ap'ístotokíuá; nitak'otsíkípínana stsik'ix e'énüpanix? Sat'sík, kikai'okhtoaauu oksís'tapinikóttsimani. **66** Tsa kit'stapuauá? An'íu, möks'eínsi. **67** Itüm'itaisokuttüttsiauaie ostoks'ísaie, ki oto'auěsts itsítaiuak'iauaie: ki stsí'ix omi'tsíxíkínstspuauěsts itsítaiuak'iauaie. **68** Ki an'íu, ksěsto'a Christ e'énüpaníkan, Tükka' kítaiuak'íoka? **69** Annok' Peter sauauts'im itau'piu, ístokítsím'í pístots'im: ki ake'kuún itoto'aie, ki an'íu, ksěsto'a kitopokom'au Jesus Galilee ístsitappim'í. **70** Ki paiot'anístsiaux matap'pix nimatsksínou'ats nimatsksínípa kitan'ípi **71** Ki otsitüp'süxsi kítsím'iapioyís, stsí'í ake'kuún nan'nuyenaie ki an'ístsiaux anniks'isk matap'pixk itau'pixk, ani'o nin'au noküt'opoksímíuaie Jesus, Nazareth ístsitappim'í. **72** Ki mata'toünüu, ki an'íu, nimatsksín ou'ats nín'au. **73** Ki otai'pístsísísummosi anniks'isk itai'puyixk itoto'iauaie, ki an'ístsiauaie Peter, E'münüu, ksěsto'akauk tuks'kümá: kítse'poawsísts kítse'énüpaniki. **74** Itümaumütüpípak'o'sínepuyiu, ki itaumütüpütau'ünüu, nimats'ksínou'ats nín'au. Ki nipuau'á sokít'okumíu. **75** Ki Peter ísksíním'iaie Jesus ote'poawsinníuaie, annik' itanís'tsiauaie,

otsuomokh'kumsi nipuau'a nioks'kai kitak'an
kimatsksinokipats. Ki itsüx'iu, ki itsok'auasainiu.

27 OTAP'INÖKKUSI, kõnau'mükatoiapiekuax ki
matap'pix otsin'aimoauax itüp'okõkitsimaiau Jesus
möks'enitõsuaie; **2** Ki otai'isksipistõssuaie,
itüñistüppip'iauaie, ki itüp'aumõtskaiauaie Pontius
Pilate, anni'isk nina'i'sk. **3** Judas, anni'isk
otse'mütskaukisk, otsinno'õsaie, otanıs'sax möks'einsi,
itsisauai'tsitau, ki mat'skittotsipotuyiuax
omük'atoiapiekuax ki omüks'imix nın'ax niıp'pix
ksix'ix'kımix, **4** Ki an'iu, nikai'sauumitsitappi
nitse'mütskatop mokõm'otsapünni. Ki an'iau,
Tsanıstappi nitokanıstappikipınan'a? Ksęsto'a
kitak'satsip. **5** Ki itsipsts'ıstüpapiksıtsıuax ksix'ix'kımix
omük'atoiapioyıs, ki itsıs'tapu, ki itsiko'kõpsiu. **6** Ki
omük'atoiapiekuax mat'tuyiauax ksix'ix'kımix, ki an'iau,
matõkhsiu'ats õk'itsüppıtsõsau atsim'isokaııs, tük'ka
aa'pünni ipum'attomiau. **7** Ki itau'kõkotomotseiau ki
itopum'attomiau potter otsin'sımman, pie'tappix
mok'itstsõsau. **8** Ün'nikaie itüsk'sunnıstainikõttop
a'apünni itsın'sımman. **9** Itümeenüpanıstomaie annik'
otan'ipikaie Jeremy prophet, ki an'iu, Ki mat'tuyiauax
niıp'pix ksix'ix'kımix, umutopum'atopiaie annõk'
Israel itüniau ünni mõkanıstsıxkımısi; **10** Ki
itopum'attomiauaie potter otsin'sımman, nanıstün'ik
Ap'ıstotokuıä. **11** Ki Jesus paio'tsipuyımiuaie,
nın'aii; ki nın'auä ai'süppoõttsetsattsıuaie, ki an'iu
kıkütam'ipa Jews otsın'aimoauai? Ki Jesus an'ıstsıuaie,
kıtan'i. **12** Ki Omük'atoiapiekuax ki omux'ınax
ote'әнüpanıstõsuaie, matsepyıu'ats. **13** Pilate
itüm'anıstsıuaie, kıküttaisauokhtoau'axau akauo'yi
kıtse'nüpanikoısts? **14** Ki tuks'kai epo'awsın
matanıstsıu'atsaie; ki Nın'auä eik'skaietükkiu. **15** Annok'
oye'tani nın'aua itüksaipotoyıuaie tuksküm'i eән'naii
ot'statauaie matap'pix. **16** Annik', nannan'attsıau
tuks'kümü eән'naii, Barabbas an'ıstau. **17** Ün'nikaie
otokõnau'moõsax, Pilate itünıs'tsiuax, Tükka'
kıt'statauä kõks'ipotomosuai? Tsõktau Barabbas,
tsõktau Jesus, annõk' anıstauõk Christ? **18** Tük'ka
ıksınım'ae umutsıksıssat'sıuõsau, itaumüts'kau. **19**
Otsıtau'pıssi okõk'itsımani itsıso'põtsıs, otokem'an
itüpüt'okõttıuaie ki an'ıstsıuaie, pinotokan'ıstappikit
on'ä mokõm'otsıtapıuä: tük'ka akauo'ıęsts
ni'okuyıpısts pu'ınasısts ni'papaukanısts annok'
ksıstsıku'ik, osto'i itots'tsıęsts. **20** Ki omük'atoiapiekuax
ki omüx'ınax eıkaıkmattısiuax matap'pix
mõk'aukõmõnıstõsuaie Barabbas, ki Jesus möks'eınsaie.
21 Nin'auä an'ıstsıuax, Tükka' na'tokümıx kitstatauau'a
kõks'ıpotomoõssuai? An'iau Barabbas. **22** Pilate
an'ıstsıuax Tsa nitakünñıstutoau'ats Jesus, anıstauõk
Christ. Ikõn'auanıstsıuaie, ünñianıstauai'ıstais?
23 Ki nın'auä an'iu, kumauk'anıstauaiskıs?
Tsanıstapiu'äts otsaum'itsıstutükısını? Ki akauo'yi
ıtsokse'puyıau ünñianıstauai'ıstais. **24** Otsınıs'sı,

otsau'otokanıstappıkıssaie, ki otai'akitstsıssi äsınata'pii
ito'tükkiu okke', ki itüs'tsımıu otsıpot'aipuyımõsax
matap'pix, ki itüniu', nimat'ototoimoko'ä am'o
mokõm'otsıtapıuä otsa'apünni: ksęsto'auä sat'sık.
25 Itümokõnai'puyıau matap'pix, otsa'apünni
ünñianısttots'tsısaie nęstün'an ki no'kosınanıx. **26**
Itümıpo'tomoyıuax Barabbas: ki otai'ksıstıstsıpıõsaie
Jesus, emüts'kauıaie õksıksıs'toxõsaie. **27** Ninauä
otseännakem'ix itüpıp'ıuaie Jesus itokõno'paupi, ki
itokõnaumo'ıpaıu eән'naxek. **28** Ki itsau'tomoyıuaie
otsıstotos'ıstsaie, ki mawks'ısokõsımi itsüps'kaıuaie.
29 Otai'amıtsınısısu ksıssıstsısummõkõni,
ıtsıs'tsıummõkiauaie ki apai'i itstom'ıuaie
onet'otsısaie: ki auanaukopıstıksıs'akõttısaıuaie,
ki ai'ksıstapanıstsıuaie, ki an'iau, Hail, Jews
otsın'aimoauai! **30** Ki ai'sokotuttısaıuaie, ki
matsımiu apai'i ki otokõn'ıaie itsıtau'ıaık ıuaie.
31 Otai'ksıstsıksıstapanıstısaıuaie, asso'kõsımi
ıtsauts'ımiuaie, ki otau'ıtsısokõsımaie itsüps'kaıuaie,
ki itsıstapıp'ıuaie mõk'auaiıstsaıuaie. **32** Ki
otsüks'au, ikonoyıuaie nın'aii Cysrae ıtsıstappım'i,
otsınıkõsim Simon: ısskuopa'atsıuaie otauai'staksın, **33**
Ki otsıto'tosau Golgotha an'ıstop, itokısasıık,
müksıkınükotokõnik, **34** Ikotsı'auaie moksımatossıaii'
ıtsıpoku'yi ki gall ipa'sokasuyınımıuaie: ki
otüt'totsısaie, mat'skaksımatom'atsaie. **35** Ki
ıtau'ıaıstıaıuaie, ki otsıstotos'ısts, ki ıakietotsıpiests,
ıtsı'kõtsõtsıęsts: möks'eәнüpanıstosi annik' otan'ıpik
prophet, itai'aketotsıpięsts nıtsıstotos'ısts ki
ıtsı'kõtsõpnaıua. **36** Ki ito'pııau ki üs'sımmııuaie
annım'; **37** Ki itstom'ıuaie otokõn'i spots'i
ksıs'tapanıssını sinai'p', Am'ok Jesus, Jews
otsın'aimoauai. **38** Na'tsitappıx kõmos'ıepıtsıx
ıpaıai'ıstauax tuksküm'i onet'otsısi ki stsık'i
otse'aksıssautsıs. **39** Ki annıks'ısk itsıts'skuııx
au'kapsıtsıpsattsıuaie, ki auauükıa'pıxıau, **40** Ki an'iau
ksęsto'a annõk' ipüxın'ımõk omükatoı'apıoyıs,
ki nioks'kai ksıstsıkuısts ıtsıksıst'apıstıtsımõk,
kõmotse'pıosıt. Iküm'ümenıki Ap'ıstotokuıä okku'i
ınısa'atoat auai'staksın. **41** Neto'i omük'atoiapiekuax
netoi'nıtaıksıstapanıstsıuaie, kıai'sınakıx ki
omüx'ımıx ipokanıau, **42** Kõmotse'pıuax stsık'ix ki
matokotsıkõmotsepiosıu'ats. Ikümüm'ıssi Israel
otsın'aim, ünanıstsınısa'atos auai'staksın, ki
nitakaımai'tauünan. **43** Au'maituyıuaie Apıstotoki'i:
annok' ünñianıstsıkõmotse'pıõsaie, mksınan'attısaie:
tük'ka ıünüu', nęsto'akauk Ap'ıstotokuıä okku'i.
44 Kõmos'ıepıtsıx ipok'auaıstapıtx neto'yıstsk
nokütsıtüp'apıxımaıęsts okhe'kısıs. **45** Nau'yi
ıtai'ksıstsıkümüopi konüs'ksõkkumä itüp'skınatsıu
pıksu'yi itaıksıstsıkümüopi. **46** Ki otsıpık'susi
ıtai'ksıstsıkümüopi, Jesus ıısokse'puyıu. Ki itüni'u,
Eli, Eli, lama sabachthani? Annik' ito'kısasıık,
Nıtap'ıstotokım, Nıtap'ıstotokım, kumauk'skıkıks? **47**
Stsık'ix itai'puyıxk, otokh'tsımsau', an'iau, Am'o

nīnau nan'nikōttsiuaie Elias. **48** Ki tuks'kūmä itauks'kasiu ito'tukkiu ai'ksippuyīnip, ki ito'kīmiuaie īstsi'poku'yi, ki itstom'aie apai'i, ki ikotsiu'aie mōksīmattosaia'i. **49** Stsīk'ix an'iau, ki'ka, ōk'satsip maks'ikūmipuksipusi mōksikōmotse'pīsaie. **50** Jesus ota'atsoksepuyīsi, itaumūts'kaiuaie Sta'aw. **51** Ki Sat'sit, omūk'atoiapioyīs itsi'kokso'k'iakioipi ai'aketsīnikau, spots'im itots'ipinikau; ki ksōk'kumā itsi'papuyiu, ki ok'otokskuīsts ai'aketopīiau; **52** Ki a ken 'i man ists kau'opiiau; ki atsm'isx anniks'isk ai'okaxx akaiēm ostūm'ouaēsts isipua'ax, **53** Ki ota'atsipua'wsi Jesus, itsux'iau aken'imānīsts, ki itūp'ipimiau atsmakap'ioyīsi, ki otsīnok'oaiau akai'tappiix. **54** Annok' eēnakin'au'ā, ki otopokom'ixk, otopokūs'satūkkimaxk Jesus, otsīnno'ōsau ksōk'kūmi otsi'papuyiisi, ki otsīmīs'sau annīsts'isk īstutsip'īstsk, eks'kaikopumiau, ki an'iau am'o emūn'īūmiu Ap'īstotokiūā okku'i. **55** Ki akai'tappix akex' pie'tsi itūs'sūmmīuaie, annīks'isk itotopokiūo'īixk Jesus Galilee, ki apotomoyīxkaie: **56** Ki ipokom'iauaux Mary Magdalene, ki Mary, James ki Joses oksīs'toauaii, ki Zebedee okku'ix oksīs'toauai. **57** Otau'tūkkussi, akotsin'auā Arimathæa īststappim'i anīstau Joseph, ito'to, tuks'kūma Jesus otūsksīnīmats'aie: **58** Itappo' Pilate, ki ikōm'ōnīstomaie Jesus stūm' i aie. Pilate itūmūn'iu mōkaumūtskatoaie mostūm'i. **59** Ki Joseph otots'īssi mostūm'i, itsīssō'monīmaie ksīxīstokh'aipīstsi, **60** Ki itspīststotomaie otauūt'sinani aken'imani, maniu'aie, annik' itatūn'ipik ok'otokskui: ki omūk'okotoki itūp'auapīmiuaie aken'imani īstokītsīm'i, ki itstīstapu. **61** Ki Mary Magdalene, ki stsīk'i Mary, itotau'piauaie aken'imani. **62** Ki annik' ksīstsiku'ik otōkhs'apīstutosau, mat'apinōkkusi, omūk'atoiapiekuax ki Pharisees ikōnītoto'iauaie Pilate, **63** Ki an'iau, Nin'a, nitūsksksīnipīnan om'ā ai'pīstīksīstutūkkūā otan'ipi, otsakīaitap'piisi, nioks'kai ksīstsiku'i nitak'aatsipua. **64** Anit' ōkhs'īstutsīssi aken'imani nioks'kai ksīstsiku'īsts, otūs'ksīnīmatsax mōkstai'sepīotosax, mōkstai'kōmosa'ī'sax, mōkstai'anīstosuaux matap'pix, ūk'aipua: ki sako'ipatsīstutūksīnī aks'īstūpskīts top matom'ipatsīstutūksīnī. **65** Pilate an'īstsiuaux mattok'au eēn'akex; īs'tapuk, mi'īstutsik. **66** Ki itappo' iau, ki mi'īstutsīmiau ake'niman, īskskūm'iauaie ok'otokso'kh'sepīstan, ki īstsi'iauaie eēn'akex.

28 ISSĪK'SĪSTSIKUYII ksīstsiku'i otai'ksiuosaie, otaumūtūpapinōk'kusaie īssīk'atoīksīstsi'kui, Mary Magdalene ki stsīk'i Mary itoto'iau mōks'īnīisau ake'nimani. **2** Ki, sat'sit, ksōk'kumā ai'papuyiu: tūk'ka Ap'īstotokiua oto'tokatatsīs spots' im itsīnīssō'īīnai, ki ito'to ki matskoap'imīuaie ok'otokso'kh'sepīstan ki itop'aiuaie. **3** Ostoksis'si netoinītai'natsiuaie popos'ists, ki kiai'ksīstotosiu neto'i kon'skui: **4** Ki ūsk'skatūkkix stun'noyīuaie, ki ai'papuyēian netoi'nitsīiau enix'. **5** Ki oto'tokatatsīs an'īstsiuaux a kex', piniko'puk; nits'ksīnip kitap'ūssūmmauau Jesus annōk' kaiīs'toksauōk. **6**

Matsīnakuaiēm'ats: tūk'ka, ūk'aipua otan'ipi. Puk'sipuk, sat'sīk otsit'sipi Nīn'ā. **7** Ki kīpi'tappoak, ki anīstok'ax otūs'ksīnīmatsax otse'īnsīnī ūkaipua'atomaie; ki, sat'sit, kitse'tomomattaak Galilee; omim' kitak'itsīnnoauau: sat'sīk, kīkau'anīstopua. **8** Ki itsīkīp'īstupaatomīuaie ake'niman ai'kopumau, ki eks'kaetametūkkīau; ki auks'kasiu mokitots'ipotosauaie otūs'ksīnīmatsaxaie otse'poawsīniaie. **9** Ki otsitappo'sauax mōkītsīnīkōōsauax otūs'ksīnīmatsaxaie, sūm'mīs, Jesus otū'tatsemīuax ki an'īstsiuaux All hail! Ki ito'toiauaie ki eīn'īmiauaie okōt'sīstsaie, ki ita'tsīmīmīmiauaie. **10** Jesus itūm'itūnīstsiuaux, Pinīkopuk; mīs'tapuk, anīstok'au nīx'okoax mōk'ittapposau Galilee, ki omim' nitak'itsīnokīau. **11** Annok' otsa'kīaitapposau, sūm'mīs, stsīk'ix ūsk'skatūkīi itoto'iau akap'ioyīs, ki aītsīn'nikoyīauax omūk'atoiapiekuax nitap'ii. **12** Kīotokōnau'moōsau ki omūx'īnax otokōnai'puyīsau, ikotsi'auax eēn'akex akaiēm' i itaw'pumaupix, **13** Ki an'īstsiuaux, ūnnik' otūs'ksīmīmatsax nītsa'kīaiokasīan, sepioto'iax ki itsīkōmos'atstsiuaie. **14** Ki nīn'a okhtsīs'saie, nitaksemūnan ki kītakītsīkōmotse'piopīnan. **15** Mat'toyīauax itaw'pumaupix, ki otksīnīmatseīpuauaiax iia'tutsīmiau ki annik' anīssīn'nik Jews sa'kīauanīstomīax. **16** Nītsi'koputsīax otūs'ksīnīmatsax itappo'iax Galilee nitum'mo, Jesus otan'īstopi. **17** Ki otsīnno'ōsauaie itatsīm'mīmīmiauaie: ki stsīk'ix sai'etūkkīax. **18** Ki Jesus ito'toax ki ai'sitsīpsattsīuax, ki an'īstsiuaux, kōnau'tūmapsīnī spots'im ki ksōk'kum nit'okoko. **19** Ūn'nikāie, īs'tapuk, īksīnīmats'okau kōnau'mīanīstsitappī, ūs'tapīnokau nīnikōt'tokēsts otsīn'ikōsīmēsts kīn'un, ki okku'i, ki atsīm'istaaw: **20** Isksīnīmats'okau mōk'satsīsauēsts kītan'īstopuauests; ki sat'sit, kītūsk'sopoksemopuaū anīstsi'ksīts'īksīkuīsts aīksīu'osi ksōk'kum. (aiōn g165)

The New Jerusalem

"I saw the holy city, New Jerusalem, coming down out of heaven from God, prepared like a bride adorned for her husband. I heard a loud voice out of heaven saying, 'Behold, God's dwelling is with people, and he will dwell with them, and they will be his people, and God himself will be with them as their God.'"

Revelation 21:2-3

Reader's Guide

Siksiká at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, *"As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him."* Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, *"And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned."* So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, *"Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth."* 2 Timothy 2:15. *"God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,"* 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Siksiká at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aidios g126

Greek: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēse g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular

Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32

Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possibility, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067

Greek: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86

Greek: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Meaning:

Synonymous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442

Greek: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585

Hebrew: proper noun, place

Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020

Greek: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Blackfoot---Matthew/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luke 8:31
Romans 10:7
Revelation 9:1
Revelation 9:2
Revelation 9:11
Revelation 11:7
Revelation 17:8
Revelation 20:1
Revelation 20:3

aidios

Romans 1:20
Jude 1:6

aiōn

Matthew 12:32
Matthew 13:22
Matthew 13:39
Matthew 13:40
Matthew 13:49
Matthew 21:19
Matthew 24:3
Matthew 28:20
Mark 3:29
Mark 4:19
Mark 10:30
Mark 11:14
Luke 1:33
Luke 1:55
Luke 1:70
Luke 16:8
Luke 18:30
Luke 20:34
Luke 20:35
John 4:14
John 6:51
John 6:58
John 8:35
John 8:51
John 8:52
John 9:32
John 10:28
John 11:26
John 12:34
John 13:8
John 14:16

Acts 3:21
Acts 15:18
Romans 1:25
Romans 9:5
Romans 11:36
Romans 12:2
Romans 16:27
1 Corinthians 1:20
1 Corinthians 2:6
1 Corinthians 2:7
1 Corinthians 2:8
1 Corinthians 3:18
1 Corinthians 8:13
1 Corinthians 10:11
2 Corinthians 4:4
2 Corinthians 9:9
2 Corinthians 11:31
Galatians 1:4
Galatians 1:5
Ephesians 1:21
Ephesians 2:2
Ephesians 2:7
Ephesians 3:9
Ephesians 3:11
Ephesians 3:21
Ephesians 6:12
Philippians 4:20
Colossians 1:26
1 Timothy 1:17
1 Timothy 6:17
2 Timothy 4:10
2 Timothy 4:18
Titus 2:12
Hebrews 1:2
Hebrews 1:8
Hebrews 5:6
Hebrews 6:5
Hebrews 6:20
Hebrews 7:17
Hebrews 7:21
Hebrews 7:24
Hebrews 7:28
Hebrews 9:26
Hebrews 11:3
Hebrews 13:8
Hebrews 13:21
1 Peter 1:23

1 Peter 1:25
1 Peter 4:11
1 Peter 5:11
2 Peter 3:18
1 John 2:17
2 John 1:2
Jude 1:13
Jude 1:25
Revelation 1:6
Revelation 1:18
Revelation 4:9
Revelation 4:10
Revelation 5:13
Revelation 7:12
Revelation 10:6
Revelation 11:15
Revelation 14:11
Revelation 15:7
Revelation 19:3
Revelation 20:10
Revelation 22:5

aiōnios

Matthew 18:8
Matthew 19:16
Matthew 19:29
Matthew 25:41
Matthew 25:46
Mark 3:29
Mark 10:17
Mark 10:30
Luke 10:25
Luke 16:9
Luke 18:18
Luke 18:30
John 3:15
John 3:16
John 3:36
John 4:14
John 4:36
John 5:24
John 5:39
John 6:27
John 6:40
John 6:47
John 6:54
John 6:68

John 10:28
John 12:25
John 12:50
John 17:2
John 17:3
Acts 13:46
Acts 13:48
Romans 2:7
Romans 5:21
Romans 6:22
Romans 6:23
Romans 16:25
Romans 16:26
2 Corinthians 4:17
2 Corinthians 4:18
2 Corinthians 5:1
Galatians 6:8
2 Thessalonians 1:9
2 Thessalonians 2:16
1 Timothy 1:16
1 Timothy 6:12
1 Timothy 6:16
2 Timothy 1:9
2 Timothy 2:10
Titus 1:2
Titus 3:7
Philemon 1:15
Hebrews 5:9
Hebrews 6:2
Hebrews 9:12
Hebrews 9:14
Hebrews 9:15
Hebrews 13:20
1 Peter 5:10
2 Peter 1:11
1 John 1:2
1 John 2:25
1 John 3:15
1 John 5:11
1 John 5:13
1 John 5:20
Jude 1:7
Jude 1:21
Revelation 14:6

eleēsē

Romans 11:32

Geenna

Matthew 5:22
Matthew 5:29
Matthew 5:30
Matthew 10:28
Matthew 18:9
Matthew 23:15
Matthew 23:33
Mark 9:43

Mark 9:45
Mark 9:47
Luke 12:5
James 3:6

Hadēs

Matthew 11:23
Matthew 16:18
Luke 10:15
Luke 16:23
Acts 2:27
Acts 2:31
1 Corinthians 15:55
Revelation 1:18
Revelation 6:8
Revelation 20:13
Revelation 20:14

Limnē Pyr

Revelation 19:20
Revelation 20:10
Revelation 20:14
Revelation 20:15
Revelation 21:8

Sheol

Genesis 37:35
Genesis 42:38
Genesis 44:29
Genesis 44:31
Numbers 16:30
Numbers 16:33
Deuteronomy 32:22
1 Samuel 2:6
2 Samuel 22:6
1 Kings 2:6
1 Kings 2:9
Job 7:9
Job 11:8
Job 14:13
Job 17:13
Job 17:16
Job 21:13
Job 24:19
Job 26:6

Psalms 6:5
Psalms 9:17
Psalms 16:10
Psalms 18:5
Psalms 30:3
Psalms 31:17
Psalms 49:14
Psalms 49:15
Psalms 55:15
Psalms 86:13
Psalms 88:3
Psalms 89:48

Psalms 116:3
Psalms 139:8
Psalms 141:7
Proverbs 1:12
Proverbs 5:5
Proverbs 7:27
Proverbs 9:18
Proverbs 15:11
Proverbs 15:24
Proverbs 23:14
Proverbs 27:20
Proverbs 30:16
Ecclesiastes 9:10
Song of Solomon 8:6
Isaiah 5:14
Isaiah 7:11
Isaiah 14:9
Isaiah 14:11
Isaiah 14:15
Isaiah 28:15
Isaiah 28:18
Isaiah 38:10
Isaiah 38:18
Isaiah 57:9
Ezekiel 31:15
Ezekiel 31:16
Ezekiel 31:17
Ezekiel 32:21
Ezekiel 32:27
Hosea 13:14
Amos 9:2
Jonah 2:2
Habakkuk 2:5

Tartaroō

2 Peter 2:4

Questioned

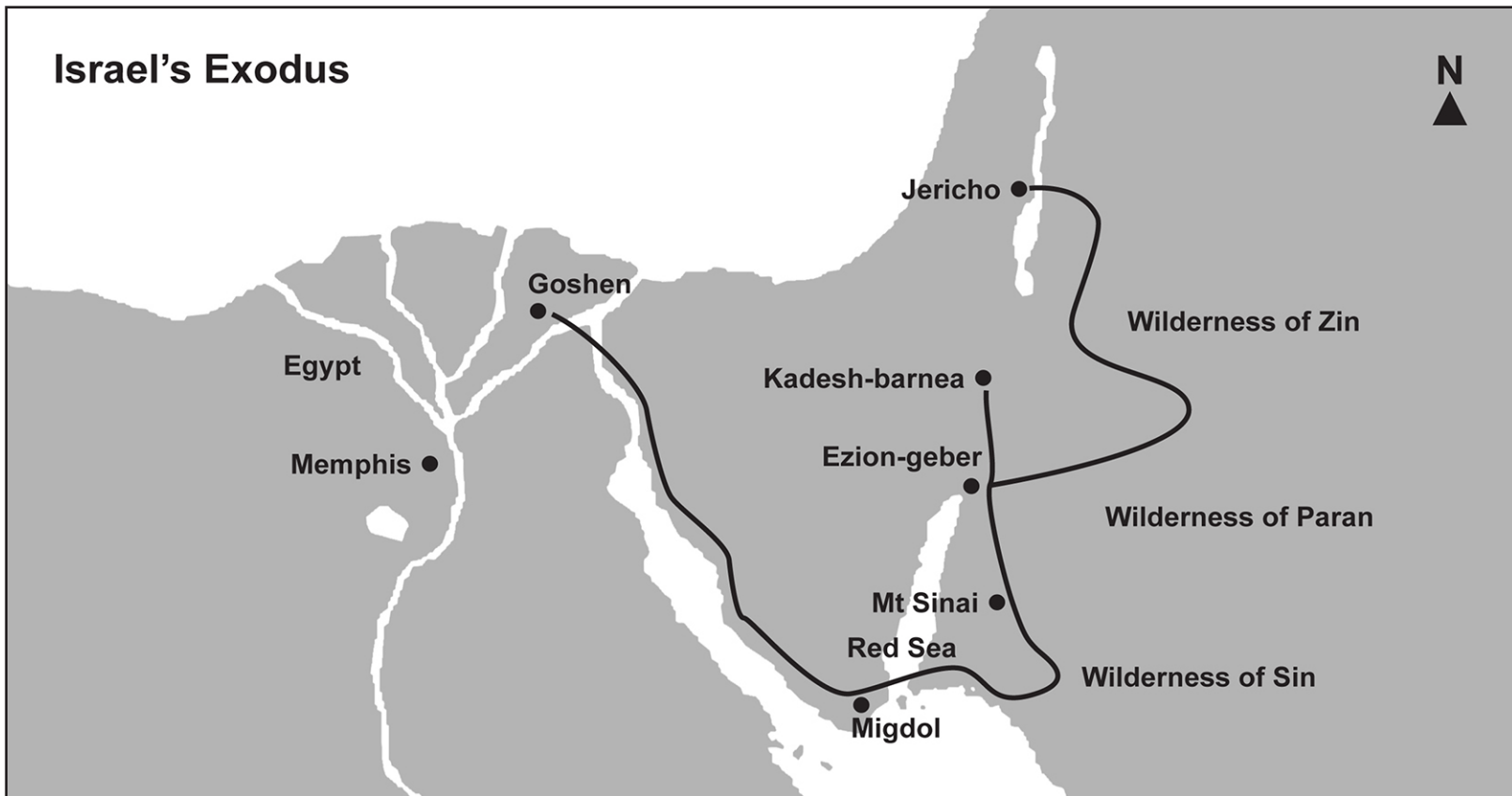
None yet noted

"By faith, Abraham, when he was called, obeyed to go out to the place which he was to receive for an inheritance. He went out, not knowing where he went"

Hebrews 11:8

Israel's Exodus

"When Pharaoh had let the people go, God didn't lead them by the way of the land of the Philistines, although that was near; for God said, 'Lest perhaps the people change their minds when they see war, and they return to Egypt!'" Exodus 13:17

Jesus' Journeys

"For the Son of Man also came not to be served, but to serve, and to give his life as a ransom for many"
Mark 10:45

"Paul, a servant of Jesus Christ, called to be an apostle, set apart for the Good News of God"

Romans 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophecies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Uusher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

1956	Christ returns for his people
1830	Jim Elliot martyrd in Ecuador
1731	John Williams reaches Polynesia
1614	Zinzendorf leads Moravian mission
1572	Japanese kill 40,000 Christians
1517	Jesuits reach Mexico
1455	Martin Luther leads Reformation
1323	Gutenberg prints first Bible
1276	Franciscans reach Sumatra
1100	Ramon Llull trains missionaries
1054	Crusades tarnish the church
997	The Great Schism
864	Adalbert martyrd in Prussia
716	Bulgarian Prince Boris converts
635	Boniface reaches Germany
569	Alopen reaches China
432	Longinus reaches Alodia / Sudan
397	Saint Patrick reaches Ireland
341	Carthage ratifies Bible Canon
325	Ulfilas reaches Goth / Romania
250	Niceae proclaims God is Trinity
197	Denis reaches Paris, France
70	Tertullian writes Christian literature
61	Titus destroys the Jewish Temple
52	Paul imprisoned in Rome, Italy
39	Thomas reaches Malabar, India
33	Peter reaches Gentile Cornelius
	Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we? ▶			Genesis 1:26 - 2:3		Mankind is created in God's image, male and female He created us						
How are we sinful? ▶			Romans 5:12-19		Sin entered the world through Adam and then death through sin						
Where are we? ▶			When are we? ▼								
			Innocence		Fallen			Glory			
Who are we? ▶			Eternity Past	Creation 4004 B.C.	Fall to sin No Law	Moses' Law 1500 B.C.	Christ 33 A.D.	Church Age Kingdom Age	New Heavens and Earth		
			God	Father	John 10:30	Genesis 1:31 God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden	1 Timothy 6:16 Living in unapproachable light			Acts 3:21 Philippians 2:11 Revelation 20:3 God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City	
				Son	God's perfect fellowship		John 8:58 Pre-incarnate		John 1:14 Incarnate		Luke 23:43 Paradise
				Holy Spirit			Psalm 139:7 Everywhere		John 14:17 Living in believers		
			Mankind	Living	Genesis 1:1 No Creation No people		Ephesians 2:1-5 Serving the Savior or Satan on Earth				
				Deceased believing			Luke 16:22 Blessed in Paradise				
				Deceased unbelieving			Luke 16:23, Revelation 20:5,13 Punished in Hades until the final judgment				
			Angels	Holy		Hebrews 1:14 Serving mankind at God's command					
				Imprisoned		2 Peter 2:4, Jude 6 Imprisoned in Tartarus					
				Fugitive		Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels	1 Peter 5:8, Revelation 12:10		Revelation 20:13 Thalaasa		
First Beast	Rebelling against Christ Accusing mankind			Revelation 19:20 Lake of Fire							
False Prophet			Revelation 20:2 Abys								
Satan					Matthew 25:41 Revelation 20:10 Lake of Fire prepared for the Devil and his Angels						
Why are we? ▶			Romans 11:25-36, Ephesian 2:7		For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all						

Destiny

Siksiká at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, "*the gates of Hades will not prevail*," Matthew 16:18. Paul asks, "*Hades where is your victory?*" 1 Corinthians 15:55. John wrote, "*Hades gives up*," Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, "*Do not be afraid*," because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to "*be afraid*" because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, "*out of the frying pan, into the fire?*" Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, "*Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'"* Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. Jesus said, "*You did not choose me, but I chose you*," John 15:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philipians 2:9-11.

World Nations

Ūn'nikaie, is'tapuk, išksinīmats'okau kōnau'mianīstsitappii, ūs'tapīnokau ninikōt'tokēsts otsin'ikōšimēsts kīn'un, ki okku'i, ki atsīm'istaaw - Matthew 28:19